

PTA

VMBO

GEMENGDE LEERWEG

COHORT : 2020-2022

PROGRAMMA VAN TOETSING EN AFSLUITING

Het Westeraam

Auditorium 6 | 6661 TZ ELST

www.hetwesteraam.nl

het
WESTER
aam

vmbo

Voorwoord

Beste leerlingen, beste examenkandidaten,

Voor je ligt het Programma voor Toetsing en Afsluiting (PTA) van Het Westeraam voor de opleiding vmbo-gemengd. Een voor jou belangrijk document. Het is of de start van je periode in de bovenbouw (leerjaar 3) waarin je cijfers voor je examendossier gaat verzamelen. Of je zit in leerjaar 4 en gaat dit jaar zorgen voor nog meer goede cijfers zodat jij je diploma binnensleept. Jouw examendossier, op basis waarvan bepaald wordt of jij je diploma behaalt, bestaat uit twee onderdelen, te weten :

1. Het schoolexamen(SE) en
2. Het centraal examen (CE).

Dit PTA gaat over het schoolexamen.

Het PTA heeft twee functies:

1. We informeren jou en je ouders over de vorm en inhoud van het schoolexamen, zodat je precies weet wat er van je verwacht wordt. Voor elk vak wordt omschreven op welke manier er getoetst wordt en hoe de cijfers van de verschillende toetsen worden verwerkt tot 1 eindcijfer voor het schoolexamen; Het SE-cijfer vormt de helft van het eindcijfer zoals dat op de cijferlijst bij het diploma komt te staan. De andere helft wordt bepaald door het CE.
2. Met het PTA verantwoorden wij ons als school de inrichting van het schoolexamen aan de Inspectie.

Dit PTA is als volgt opgebouwd:

1. We starten met algemene informatie en praktische informatie;
2. Daarna volgen voor de algemene vakken, de profielvakken en de keuzevakken de PTA's. Hier vind je wat welke periode getoetst wordt;
3. Tenslotte vind je in het laatste deel een aantal regels en afspraken terug, in de vorm van het examen-regelement.

Met vragen kun je altijd bij je mentor of bij de examensecretaris terecht.

We wensen je, namens alle collega's, veel succes bij jouw (school)examens!

Gert van Zutphen
Examensecretaris

Marieke Peppelman
voorzitter Examencommissie
Algemeen directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	5
Aardrijkskunde.....	6
Biologie	11
Cultureel Kunstzinnige Vorming.....	19
Duits.....	21
Economie	28
Engels.....	37
Kunstvakken 2 (beeldende vorming).....	44
Lichamelijke opvoeding.....	47
Loopbaanoriëntatie en Begeleiding (LOB)	53
Maatschappijleer 1	55
Nederlands	59
Profielwerkstuk.....	62
Rekenvaardigheden.....	63
Wiskunde.....	67
Profiel vakken	74
Economie en Ondernemen	74
Groen.....	76
Zorg en Welzijn.....	80
Keuze vakken	83
Evenementen	83
Presentatie en styling.....	84
Bloemwerk.....	85
Tuinontwerp en aanleg	86
Werken in een wereldkeuken	87
Voorkomen van ongevallen en EHBO	88
Reglementen	89
Quadraam reglement	89
Westeraam reglement	89

Inleiding

Het belang van het PTA

In dit PTA (Programma van Toetsing en Afsluiting) wordt van elk vak beschreven op welke manier de toetsing plaatsvindt en hoe de resultaten van de verschillende toetsen worden verwerkt tot één eindcijfer: het SE (schoolexamen) cijfer.

Het SE-cijfer vormt de helft van het eindcijfer zoals dat op de cijferlijst bij het diploma komt te staan. De andere helft wordt bepaald door het CE (Centraal Eindexamen).

Algemene uitgangspunten

Omdat het SE-cijfer zo belangrijk is, vindt Het Westeraam het van het grootste belang dat dat cijfer op een goede en zorgvuldige manier tot stand komt. Al in leerjaar 3 beginnen we met PTA-toetsen. Op die manier bouwt de leerling in de loop van 2 jaar het SE-cijfer op.

Tegelijkertijd vormen de toetsen uit het PTA een belangrijke voorbereiding op het Centraal Examen. Deze toetsen moeten dus zeker niet te gemakkelijk zijn, ze moeten over een flink stuk stof gaan en in de meeste gevallen duren ze langer dan in de onderbouw de gewoonte is (2 lesuren).

De opbouw van het PTA

1. Het Westeraam heeft in de bovenbouw zeven tentamenperiodes: vier periodes in leerjaar 3 en drie periodes in leerjaar 4.
2. De PTA-toetsen vinden vaak in deze tentamenperiodes plaats. De beroepsgerichte vakken tentamineren op andere momenten.
3. Elk examenvak heeft tenminste 7 PTA-cijfers.
4. De meeste PTA-toetsen hebben een lengte van 90 minuten.
5. Alle PTA-toetsen tellen mee voor de bepaling van het SE-cijfer. Alle cijfers van de PTA-toetsen zijn zichtbaar in Magister
6. Elk tentamen telt 1 keer, 2 keer of 3 keer mee ten opzichte van andere tentamens.
7. Bij de meeste vakken zijn er behalve de PTA-toetsen, ook nog repetities, overhoringen, inleveropdrachten etc. Het kan zo zijn dat het gemiddelde van al die resultaten meetelt als een extra PTA-cijfer, dat kan bij het ene vak wel zijn, maar bij een ander vak niet. Per vak kun je zien hoe dat zit.
8. Voor de vakken LO en CKV en ook voor praktijkonderdelen, gelden meestal andere afspraken. Ook die zie je in dit boekje.
9. Leerlingen in de gemengde leerweg maken een profielwerkstuk. Het profielwerkstuk is een werkstuk of een presentatie waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn in het desbetreffende profiel.

Op de bladzijden die hierna volgen krijg je per vak een overzicht van alle toetsen, die je voor je schoolexamen moet afleggen.

Aardrijkskunde GL

Leerjaar 3

Algemene informatie:

In leerjaar 3 en 4 behandelen we elke drie onderwerpen. Van elk onderwerp krijg je één tentamen. Voor elk tentamen krijg je een cijfer. Het gemiddelde van deze cijfers is je schoolexamencijfer. Bij het onderdeel "Onderzoek in de eigen omgeving" in leerjaar 3 maak je 6 opdrachten (handelingsdelen) die elk naar behoren moeten worden afgerond. Voor dit onderdeel krijg je dus geen cijfer maar de letter V van voldoende als alle onderdelen naar behoren zijn afgewerkt.

Bij elk onderwerp is aangegeven wat je daarvoor moet kennen en kunnen.

Wat moet ik doen en leren voor elke toets:

10. Methode. Tekstboek en werkboek leren en/of de website Buitenland doornemen. Zie leermiddelen Magister.
11. Aantekeningen zie studiewijzer Magister
12. Begrippenlijst en overige bronnen zie studiewijzer Magister
13. Topografie zie studiewijzer Magister

De schoolexamens en overhoringen gaan over onderstaande onderwerpen:

1. Arm en rijk

- a. Tijdstip tentamen: periode 1, soort toets: schriftelijk, duur toets: 60 minuten
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ◆ AK/K/K1 Eindterm 1 Oriëntatie op leren en werken
 - Je kan opschrijven bij welke banen die met het onderwerp te maken hebben, aardrijkskunde handig is en of je dat werk leuk zou vinden. Je kunt opschrijven wie welke belangen heeft met betrekking tot dit onderwerp en hoe belangrijk dit onderwerp is in onze maatschappij.
 - ◆ AK/K/K2 Eindterm 2 Basisvaardigheden
 - Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op informatie verwerven en verwerken.
 - ◆ AK/K/K3 Eindterm 3 Leervaardigheden in het vak aardrijkskunde
 - Je kan een aantal vakvaardigheden toepassen die bijdragen tot de oplossing van aardrijkskundige vragen en de ontwikkeling van het eigen leervermogen.
 - ◆ AK/K/K7 Arm en rijk
 - Eindterm 13 Je kan verschillen tussen meer en minder welvarende wijken en voorstellen voor verbetering van de woon- en leefomstandigheden in de eigen regio beschrijven.
 - Eindterm 14 Je kan regionale verschillen in welvaart in Nederland beschrijven en verklaren
 - Eindterm 15 Je kan regionale verschillen in welvaart in Nigeria en Amerika beschrijven en verklaren en de situatie in beide gebieden vergelijken.
 - ◆ AK/V/4 Casus arm en rijk: arm en rijk en gezondheidszorg
 - Eindterm 25 Je kan de vicieuze cirkel tussen armoede, honger en gezondheid in Nigeria beschrijven en verklaren en maatregelen ter verbetering van de situatie beschrijven.

2. Bronnen van energie

- a. Tijdstip tentamen: periode 2, soort toets: schriftelijk, duur toets: 60 minuten
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ◆ AK/K/K1 Eindterm 1 Oriëntatie op leren en werken
 - Je kan opschrijven bij welke banen die met het onderwerp te maken hebben, aardrijkskunde handig is en of je dat werk leuk zou vinden. Je kunt opschrijven wie welke belangen heeft met betrekking tot dit onderwerp en hoe belangrijk dit onderwerp is in onze maatschappij.
 - ◆ AK/K/K2 Eindterm 2 Basisvaardigheden
 - Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op informatie verwerven en verwerken.
 - ◆ AK/K/K3 Eindterm 3 Leervaardigheden in het vak aardrijkskunde
 - Je kan een aantal vakvaardigheden toepassen die bijdragen tot de oplossing van aardrijkskundige vragen en de ontwikkeling van het eigen leervermogen.
 - ◆ AK/K/5 Bronnen van energie

- Eindterm 7 Je kan het gebruik van energie en de gevolgen ervan voor de eigen omgeving, beschrijven en verklaren en maatregelen voor een duurzamer energiegebruik en de effecten ervan beschrijven.
- Eindterm 8 Je kan het gebruik van energie en de gevolgen ervan voor de eigen omgeving, Nederland en Frankrijk beschrijven en verklaren en maatregelen voor een duurzamer energiegebruik en de effecten ervan beschrijven en de situatie in beide gebieden vergelijken.
- Eindterm 9 Je kan het gebruik van energie en de gevolgen ervan voor Brazilië, beschrijven en verklaren en maatregelen voor een duurzamer energiegebruik en de effecten ervan beschrijven.
- ◆ AK/V/2 Casus bronnen van energie: energiebeleid
 - Eindterm 23 Je kan de verhouding tussen de verschillende gebruikte bronnen van energie in het Amazonegebied in Brazilië beschrijven en de voor- en nadelen van die energiebronnen beschrijven.

3. Grenzen en identiteit

- a. Tijdstip tentamen: periode 3, soort toets: schriftelijk, duur toets: 60 minuten
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen en de overhoring:
 - ◆ AK/K/K1 Eindterm 1 Oriëntatie op leren en werken
 - Je kan opschrijven bij welke banen die met het onderwerp te maken hebben, aardrijkskunde handig is en of je dat werk leuk zou vinden. Je kunt opschrijven wie welke belangen heeft met betrekking tot dit onderwerp en hoe belangrijk dit onderwerp is in onze maatschappij.
 - ◆ AK/K/K2 Eindterm 2 Basisvaardigheden
 - Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op informatie verwerven en verwerken.
 - ◆ AK/K/K3 Eindterm 3 Leervaardigheden in het vak aardrijkskunde
 - Je kan een aantal vakvaardigheden toepassen die bijdragen tot de oplossing van aardrijkskundige vragen en de ontwikkeling van het eigen leervermogen.
 - ◆ AK/K/9 Grenzen en identiteit
 - Eindterm 19 Je kan verschillende soorten grenzen in de eigen regio beschrijven en verklaren en verbanden leggen met identiteit.
 - Eindterm 20 Je kan verschillen in regionale identiteit en de manier waarop men ermee omgaat in Nederland en België beschrijven en verklaren en de situatie in beide gebieden vergelijken.
 - Eindterm 21 Je kan territoriale conflicten in Rusland verklaren en verbanden leggen met grondstoffen en culturele verschillen.
 - ◆ AK/V/6 Casus grenzen en identiteit: de nieuwe koude oorlog
 - Eindterm 27 Je kan verschillende regionale tegenstellingen in de Noordelijke IJsee beschrijven en maatregelen ter verbetering van de situatie beschrijven.

4. Handelingsdelen onderzoek in de eigen omgeving

- a. Wanneer: periode 4 inleveren tentamenweek 4
- b. Wat moet je doen: eenvoudig aardrijkskundig onderzoek van beperkte omvang in de eigen omgeving uitvoeren over thematieken die aansluiten bij de inhoud van de schoolexamenonderwerpen. Bij elk onderwerp dat we in leerjaar 3 en 4 behandelen doe je onderzoek in de eigen omgeving en met de resultaten van dat onderzoek houd je een presentatie of maak je een werkstuk. De eisen en beoordeling per onderwerp worden apart uitgedeeld.
- c. Elk onderdeel van dit handelingsdeel moet naar behoren worden afgerond. Dat betekent dat als je de opdracht niet of niet goed hebt gemaakt en of niet ingeleverd hebt je deze alsnog moet doen totdat het resultaat naar behoren is, dus voldoende. Als een onderdeel onvoldoende is en blijft leidt dit tot uitsluiting van het eindexamen.
- d. Wat moet je kunnen
 - ◆ Vaardigheden
 - ◆ AK/K/K2 Eindterm 2 Basisvaardigheden
 - Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op informatie verwerven en verwerken.
 - ◆ AK/K/K3 Eindterm 3 Leervaardigheden in het vak aardrijkskunde
 - Je kan een aantal vakvaardigheden toepassen die bijdragen tot de oplossing van aardrijkskundige vragen en de ontwikkeling van het eigen leervermogen. Bij het bestuderen van gebieden, aardrijkskundige verschijnselen en vraagstukken kan je daarom:
 - verschillende typen aardrijkskundige vragen herkennen en formuleren;
 - aardrijkskundige werkwijzen toepassen;
 - gebruik maken van verschillende soorten kaarten en kaartvaardigheden, luchtfoto's en satellietbeelden;

- informatie ordenen, analyseren en daarover conclusies trekken.
- eenvoudig aardrijkskundig onderzoek van beperkte omvang in de eigen omgeving uitvoeren over thematieken die aansluiten bij de onderwerpen: arm en rijk, bronnen van energie, grenzen en identiteit, water, bevolking en ruimte, weer en klimaat.
- Een standpunt innemen en beargumenteren

Leerjaar 4

Algemene informatie:

In leerjaar 4 krijg je per onderwerp nog een tentamen. Deze cijfers komen bij de cijfers uit leerjaar 3 en vormen gezamenlijk je schoolexamencijfer. Bij elk onderwerp is aangegeven wat je daarvoor moet kennen en kunnen.

Wat moet ik doen en leren voor elke toets:

1. Methode. Tekstboek leren en website Buitenland doornemen. Zie leermiddelen Magister.
2. Aantekeningen zie studiewijzer Magister
3. Begrippenlijst en overige bronnen zie studiewijzer Magister
4. Topografie zie studiewijzer Magister

De schoolexamens en overhoringen gaan over onderstaande onderwerpen:

5. Weer en klimaat

- a. Tijdstip tentamen: periode 1, soort toets: schriftelijk, duur toets: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen en de overhoring:
 - ♦ AK/K/K1 Eindterm 1 Oriëntatie op leren en werken
 - Je kan opschrijven bij welke banen die met het onderwerp te maken hebben, aardrijkskunde handig is en of je dat werk leuk zou vinden. Je kunt opschrijven wie welke belangen heeft met betrekking tot dit onderwerp en hoe belangrijk dit onderwerp is in onze maatschappij.
 - ♦ AK/K/K2 Eindterm 2 Basisvaardigheden
 - Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op informatie verwerven en verwerken.
 - ♦ AK/K/K3 Eindterm 3 Leervaardigheden in het vak aardrijkskunde
 - Je kan een aantal vakvaardigheden toepassen die bijdragen tot de oplossing van aardrijkskundige vragen en de ontwikkeling van het eigen leervermogen.
 - ♦ AK/K/4 Weer en klimaat
 - Eindterm 4 Je kan weer en klimaat in de eigen omgeving beschrijven en verklaren.
 - Eindterm 5 Je kan weer en klimaat, klimaatverandering en klimaatbeleid van Nederland en Spanje beschrijven en verklaren en de situatie in beide gebieden vergelijken.
 - Eindterm 6 Je kan weer en klimaat, klimaatverandering en klimaatbeleid in de Verenigde Staten beschrijven en verklaren.
 - ♦ AK/V/1 Casus weer en klimaat: extreme weersomstandigheden
 - Eindterm 22 Je kan het voorkomen van extreme weersomstandigheden in de Verenigde Staten beschrijven en verklaren en maatregelen om de gevolgen hiervan te beperken beschrijven.

6. Bevolking en ruimte

- a. Tijdstip tentamen: periode 2, soort toets: schriftelijk, duur toets: 90 minuten
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen en de overhoring:
 - ♦ AK/K/K1 Eindterm 1 Oriëntatie op leren en werken
 - Je kan opschrijven bij welke banen die met het onderwerp te maken hebben, aardrijkskunde handig is en of je dat werk leuk zou vinden. Je kunt opschrijven wie welke belangen heeft met betrekking tot dit onderwerp en hoe belangrijk dit onderwerp is in onze maatschappij.
 - ♦ AK/K/K2 Eindterm 2 Basisvaardigheden
 - Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op informatie verwerven en verwerken.

- ◆ AK/K/K3 Eindterm 3 Leervaardigheden in het vak aardrijkskunde
 - Je kan een aantal vakvaardigheden toepassen die bijdragen tot de oplossing van aardrijkskundige vragen en de ontwikkeling van het eigen leervermogen.
- ◆ AK/K/8 Bevolking en ruimte
 - Eindterm 16 Je kan de bevolkingsontwikkeling en het ruimtegebruik van de eigen omgeving beschrijven en verklaren.
 - Eindterm 17 Je kan de bevolkingsontwikkeling en het ruimtegebruik in Nederland en Duitsland beschrijven en verklaren en de situatie in beide gebieden vergelijken.
 - Eindterm 18 Je kan de bevolkingsontwikkeling en het ruimtegebruik in China beschrijven en verklaren.
- ◆ AK/V/5 Casus bevolking en ruimte: bevolking en ruimte in grootstedelijke gebieden
 - Eindterm 26 Je kan de ruimtelijke gevolgen van megasteden in China beschrijven en verklaren en maatregelen ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit beschrijven.

7. Water

- a. Tijdstip tentamen: periode 3, soort toets: schriftelijk, duur toets: 90 minuten
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen en de overhoring:
 - ◆ AK/K/K1 Eindterm 1 Oriëntatie op leren en werken
 - Je kan opschrijven bij welke banen die met het onderwerp te maken hebben, aardrijkskunde handig is en of je dat werk leuk zou vinden. Je kunt opschrijven wie welke belangen heeft met betrekking tot dit onderwerp en hoe belangrijk dit onderwerp is in onze maatschappij.
 - ◆ AK/K/K2 Eindterm 2 Basisvaardigheden
 - Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op informatie verwerven en verwerken.
 - ◆ AK/K/K3 Eindterm 3 Leervaardigheden in het vak aardrijkskunde
 - Je kan een aantal vakvaardigheden toepassen die bijdragen tot de oplossing van aardrijkskundige vragen en de ontwikkeling van het eigen leervermogen.
 - ◆ AK/K/6 Water
 - Eindterm 10 Je kan de herkomst, het voorkomen, de kwaliteit en het gebruik van water in de eigen omgeving beschrijven en verklaren en de maatregelen voor een duurzamer gebruik van water en de effecten ervan beschrijven.
 - Eindterm 11 Je kan de herkomst, het voorkomen, de kwaliteit en het gebruik van water in Nederland beschrijven en verklaren en de maatregelen voor een duurzamer gebruik van water en de effecten ervan beschrijven.
 - Eindterm 12 Je kan de herkomst, het voorkomen, de kwaliteit en het gebruik van water in de het Midden Oosten en China beschrijven en verklaren en de maatregelen voor een duurzamer gebruik van water en de effecten ervan beschrijven en de situatie in beide gebieden vergelijken.
 - ◆ AK/V/3 Casus water: watermanagement
 - Je kan de waterhuishouding in het Midden Oosten beschrijven en plannen en maatregelen ter verbetering hiervan beschrijven.

Aardrijkskunde in schema

Periode	PTA onderdeel	Schooljaar	Leerjaar	Toetscode	Toetsnaam	Lesstof	Examen-eenheid	Beoordeling	Toetsvorm	Tijdsduur in min.	Tentamenweek	Weging	Herkansbaar
1	1	2020-2021	3	AK-GL-A&R-TT	Tentamen arm en rijk	Hoofdstuk 1 arm en rijk boek leerjaar 3	AK/K/K 1,2, 3,7 AK/V/4	Cijfer	S	60	1	1	Ja
2	2	2020-2021	3	AK-GL-BvE-TT	Tentamen bronnen van Energie	Hoofdstuk 2 bronnen van energie boek leerjaar 3	AK/K/K 1,2, 3, 5 AK/V/2	Cijfer	S	60	2	1	Ja
3	3	2020-2021	3	AK-GL-G&I-TT	Tentamen grenzen en identiteit	Hoofdstuk 3 grenzen en identiteit boek leerjaar 3	AK/K/K 1,2, 3, 9 AK/V/6	Cijfer	S	60	3	1	Ja
4	4	2020-2021	3	AK-GL-HO	Onderzoek in de eigen omgeving	N.V.T.	AK/K/K 2,3	O/V	HO	n.v.t.	4	1	Ja
1	5	2021-2022	4	AK-GL-W&K-TT	Tentamen weer en klimaat	Hoofdstuk 1 weer en klimaat boek leerjaar 4	AK/K/K 1,2, 3, 4 AK/V/1	Cijfer	S	90	1	1	Ja
2	6	2021-2022	4	AK-GL-B&R-TT	Tentamen bevolking en ruimte	Hoofdstuk 1 bevolking en ruimte boek leerjaar 4	AK/K/K 1,2, 3, 8 AK/V/3	Cijfer	S	90	2	1	Ja
3	7	2021-2022	4	AK-GL-Wat-TT	Tentamen water	Hoofdstuk 1 water boek leerjaar 4	AK/K/K 1,2, 3, 6 AK/V/5	Cijfer	S	90	3	1	Ja

S = schriftelijke toets

HO = handelingsopdracht / handelingsdeel

n.v.t.= niet van toepassing

Biologie GL

Leerjaar 3

Algemene informatie:

Voor je schoolexamen in leerjaar 3 krijg je vier tentamens en 1 verslag die elk 1x meetellen. Het gemiddelde van deze cijfers is het cijfer dat je overgang bepaalt. De tentamencijfers komen in Magister.

Het schoolexamencijfer biologie is opgebouwd uit de behaalde cijfers van leerjaar 3 en leerjaar 4. De tentamens uit leerjaar 3 en 4 zijn examenonderwerpen.

Bij elk onderwerp is aangegeven wat je daarvoor moet kennen en kunnen. Hoe je moet leren staat hieronder. De kennis en vaardigheden die je opdoet worden tijdens de tentamens in leerjaar 3 afgetoetst.

De tentamens zijn te herkennen mits je daarvoor in aanmerking komt.

Vakspecifieke opmerkingen:

Tekeningen maak je op ongelinieerd papier. Grafieken worden getekend met potlood.

Bij de tentamens en het examen mag / moet je de volgende hulpmiddelen gebruiken:

- Geo -driehoek
- Rekenmachine
- Potlood, gum, puntenslijper
- Nederlands woordenboek

Wat moet ik doen en leren voor elke toets:

1. Boeken: tekstboek en werkboek leren
2. Aantekeningen
3. Oefenen op www.biologiepagina.nl
4. Examentrainingen
5. De leervaardigheden in het vak biologie toepassen

Leervaardigheden in het vak biologie:

Je kan:

1. biologisch bronnenmateriaal begrijpend lezen en hierbij feiten en meningen onderscheiden in: foldermateriaal, studieboeken, naslagwerken, cd-rom/internet, bijsluiters, kranten/tijdschriften
2. informatie uit biologisch bronnenmateriaal verwerven, selecteren, verwerken en bewerken: tabellenboek, gegevensbank, gebruiksaanwijzing, tekeningen, schema's, diagrammen, tabellen, beeldmateriaal
3. eigen gedachten mondeling en schriftelijk formuleren over biologische onderwerpen: vaktaal functioneel gebruiken, relaties leggen tussen vakinhoudelijke begrippen en contexten waarin deze begrippen functioneel zijn.
4. basisrekenvaardigheden binnen biologie toepassen: schatten en afronden, efficiënt rekenen, rekenregels gebruiken, verhoudingstabellen
5. rekenen met grootheden en eenheden: eenheid bij gemeten of berekende grootheid aangeven
6. veilig, zinvol en doelmatig gebruik maken van stoffen, materialen, organismen, (meet)instrumenten, apparaten en software zonder schade te berokkenen aan organismen en milieu
7. biologische begripkennis opbouwen, uitgaande van aanwezige denkbeelden: onjuiste denkbeelden bijstellen of vervangen, verbanden leggen tussen begrippen, leren door te doen, leren door te ontdekken, verschillende organisatieniveaus: cel weefsel orgaan orgaanstelsel organisme ecosysteem.
8. specifieke hulpmiddelen gebruiken zoals loep, microscoop, indicatoren (jodium en kalkwater) en determineertabel
9. eenvoudige opdrachten en eenvoudig onderzoek waarin de actieve en praktische zelfwerkzaamheid op de voorgrond staat, voorbereiden, uitvoeren en de resultaten vastleggen en evalueren:
 - bij een biologisch schoolpracticum en/of veldpracticum
 - een biologische probleemstelling herkennen en specificeren
 - een biologisch probleem herleiden tot een onderzoeksvraag

- verwachtingen formuleren
 - relevante waarnemingen verrichten en gegevens verzamelen
 - conclusies trekken op grond van verzamelde gegevens
 - oplossing, onderzoek en conclusies evalueren
10. gegevens verwerken in een verslaggeving naar aanleiding van een bezoek aan een instelling waar levensprocessen een belangrijke rol spelen
 11. een studie van een zelf gekozen biologisch onderwerp uitvoeren en in een verslaggeving verwerken
 12. ICT-hulpmiddelen en gangbare software gebruiken om te schrijven, te rekenen, informatie te verzamelen, te bewerken en te presenteren en toetsen te maken

De tentamens gaan over onderstaande onderwerpen:

Tentamen 1

Thema 1 - Organen en cellen

- a. Tijdstip tentamen: November 2020
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ♦ Je kunt de levenskenmerken benoemen.
 - ♦ Je kunt de delen waaruit een weefsel, orgaan of orgaanstelsel is opgebouwd benoemen en in afbeeldingen of modellen aanwijzen en functie(s) van deze delen beschrijven:
 - ♦ Je kunt van een plantaardige- en dierlijke cel de delen benoemen met hun kenmerken en functies.
 - ♦ Je kunt een biologisch onderzoek voorbereiden, uitvoeren en beoordelen.
 - ♦ Je kunt werken met een microscoop, de onderdelen benoemen en een preparaat en een tekening maken volgens de tekenregels.

Thema 4 - Ordening

- a. Tijdstip tentamen: November 2020
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ♦ Je kunt de organismen indelen in vier rijken en hun kenmerken benoemen.
 - ♦ Je kunt omschrijven wanneer organismen tot één soort behoren en wat een populatie is.
 - ♦ Je kunt beschrijven welke functie bacteriën en schimmels hebben voor de mens
 - ♦ Je kunt een determinatietabel van organismen lezen en gebruiken, waarbij je de Nederlandse naam kunt geven van de planten- en diersoorten die veel in Nederland voorkomen.
 - ♦ Je kunt verwoorden dat aan het onderling verschillen van soorten erfelijke factoren de oorzaak kunnen zijn.

Tentamen 2

Thema 2 - Voortplanting en ontwikkeling

- a. Tijdstip tentamen: Januari 2021
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ♦ Je kunt de celdeling en de speciale celdeling beschrijven.
 - ♦ Je kunt de delen van het voortplantingssysteem van een man en een vrouw noemen met hun functies en kenmerken
 - ♦ Je kunt beschrijven hoe de voortplanting van mensen verloopt:
 - ♦ Je kunt de werking van voorbehoedsmiddelen beschrijven.

Tentamen 3

Thema 3 - Erfelijkheid en evolutie

- a. Tijdstip tentamen: Maart 2021
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ♦ je kunt enkele situaties noemen waarin het relevant is enige kennis te hebben van de erfelijkheidsleer en situaties noemen waarin het relevant is om genetisch advies in te winnen en in dit verband vormen van prenataal onderzoek beschrijven.

- ♦ je kunt toelichten dat individuen informatie over erfelijke eigenschappen overdragen aan hun nakomelingen en welke rol chromosomen en geslachtscellen hierbij spelen
- ♦ je kunt het proces en de betekenis van de gewone celdeling (mitose) en de reductiedeling (meiose) beschrijven:
- ♦ je kunt conclusies trekken uit gegevens bij monohybride kruisingen over het genotype en fenotype van ouders en/of hun directe nakomelingen
- ♦ je kunt toelichten dat onder andere bepaalde stoffen en straling invloed kunnen hebben op de frequentie waarmee mutaties plaatsvinden.
- ♦ je kunt toelichten dat in de loop van de tijd nieuwe rassen en soorten zijn ontstaan, mede onder invloed van mutatie en selectie

Tentamen 4

Thema 5 - Regeling

- a. Tijdstip tentamen: Juni/Juli 2021
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ♦ Je kunt toelichten dat gedrag bij dieren uit een reeks handelingen bestaat en je kan aan de hand van concrete voorbeelden uitleggen dat gedrag afhankelijk is van in- en uitwendige prikkels.
 - ♦ Je kunt de delen van het zenuwstelsel noemen, in afbeeldingen aanwijzen, en functie(s) en werking beschrijven.
 - ♦ Je kunt uitleggen dat prikkels uit de omgeving door zintuigen omgezet worden in impulsen die naar het centrale zenuwstelsel geleid worden, waardoor waarneming kan plaatsvinden
 - ♦ Je kunt het principe van de werking van hormonen beschrijven.
 - ♦ Je kunt hormoonklieren noemen, in afbeeldingen aanwijzen en functies beschrijven
 - ♦ Je kunt uitleggen wat er kan gebeuren, bij overmatig gebruik van, alcohol en medicijnen, en bij gebruik van tabak en drugs.

Thema 6 - Zintuigen

- a. Tijdstip tentamen: Juni/Juli 2021
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ♦ Je kunt ervaringen/waarnemingen van zintuig-practicumproeven in biologische termen weergeven.
 - ♦ Je kunt delen en omringende delen van de gehoororganen, van de ogen en zintuigelementen in huid, neus en tong in afbeeldingen aanwijzen en functie en werking ervan beschrijven
 - ♦ Je kunt uitleggen dat prikkels uit de omgeving door zintuigen omgezet worden in impulsen die naar het centrale zenuwstelsel geleid worden, waardoor waarneming kan plaatsvinden
 - ♦ Je kunt beschrijven dat bewust gedrag vanuit de hersenen gestuurd wordt.
 - ♦ Je kunt de samenstellende delen van de huid en het onderhuids bindweefsel noemen, in afbeeldingen aanwijzen en functie(s) beschrijven.

Thema 7 - Stevigheid en beweging

- a. Tijdstip tentamen: Juni/Juli 2021
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ♦ Je kunt in een afbeelding van het skelet de beenderen benoemen
 - ♦ Je kunt de functies van het skelet noemen, zowel voor in- en uitwendig skelet.
 - ♦ Je kunt de pijp- en platte beenderen onderscheiden en de kenmerken ervan noemen
 - ♦ Je kunt kenmerken van kraakbeenweefsel en beenweefsel noemen, beschrijven en hoe de samenstelling ervan verandert tijdens het leven
 - ♦ Je kunt de vier manieren waarop beenderen met elkaar verbonden zijn onderscheiden
 - ♦ Je kunt de 3 typen gewrichten onderscheiden + de delen van een gewricht noemen met de functies
 - ♦ Je kunt de bouw en werking van spieren beschrijven
 - ♦ Je kunt het belang van een goede lichaamshouding aangeven
 - ♦ Je kunt enkele sportblessures beschrijven wat er aan de hand is en hoe deze blessures moeten worden voorkomen.

Verslag gedrag bij mens en dier

Thema 8 – Gedrag

- a. Tijdstip: Maart 2021
- b. Wat moet je kennen en kunnen in dit verslag
 - Je kan gedrag van mens en dier op een gestandaardiseerde wijze beschrijven en dat beschreven gedrag verklaren.

Leerjaar 4

Algemene informatie:

Om je schoolexamen, wat je begonnen bent, in leerjaar 4 af te ronden krijg je nog vier tentamens. De tentamencijfers komen in Magister.

De schoolexamencijfers uit leerjaar 3 zijn meegenomen naar leerjaar 4 en tellen daar elk 1 keer mee.

Bij elk onderwerp is aangegeven wat je daarvoor moet kennen en kunnen. Hoe je moet leren staat hieronder. De kennis en vaardigheden die je opdoet worden tijdens de toetsen in leerjaar 4 afgetoetst. Alle tentamens zijn te herkansen mits je daarvoor in aanmerking komt. Alle andere toetsen en het practicum zijn uitgesloten van herkansing.

Je schoolexamencijfers is een gewogen gemiddelde van de schoolexamencijfers uit leerjaar 3 en 4.

Vakspecifieke opmerkingen:

Tekeningen maak je op ongelinieerd papier. Grafieken worden getekend met potlood.

Bij de tentamens en het examen mag / moet je de volgende hulpmiddelen gebruiken:

- Geo -driehoek
- Rekenmachine
- Potlood, gum, puntenslijper
- Nederlands woordenboek

Wat moet ik doen en leren voor elke toets:

7. Boeken: tekstboek en werkboek leren
8. Aantekeningen
9. Oefenen op www.biologiepagina.nl
10. Examentrainingen
11. De leervaardigheden in het vak biologie toepassen

Leervaardigheden in het vak biologie:

Je kan:

1. biologisch bronnenmateriaal begrijpend lezen en hierbij feiten en meningen onderscheiden in: foldermateriaal, studieboeken, naslagwerken, cd-rom/internet, bijsluiters, kranten/tijdschriften
2. informatie uit biologisch bronnenmateriaal verwerven, selecteren, verwerken en bewerken: tabellenboek, gegevensbank, gebruiksaanwijzing, tekeningen, schema's, diagrammen, tabellen, beeldmateriaal
3. eigen gedachten mondeling en schriftelijk formuleren over biologische onderwerpen: vaktaal functioneel gebruiken, relaties leggen tussen vakinhoudelijke begrippen en contexten waarin deze begrippen functioneel zijn.
4. basisrekenvaardigheden binnen biologie toepassen: schatten en afronden, efficiënt rekenen, rekenregels gebruiken, verhoudingstabellen
5. rekenen met grootheden en eenheden: eenheid bij gemeten of berekende grootheid aangeven
6. veilig, zinvol en doelmatig gebruik maken van stoffen, materialen, organismen, (meet)instrumenten, apparaten en software zonder schade te berokkenen aan organismen en milieu
7. biologische begripkennis opbouwen, uitgaande van aanwezige denkbeelden: onjuiste denkbeelden bijstellen of vervangen, verbanden leggen tussen begrippen, leren door te doen, leren door te ontdekken, verschillende organisatieniveaus: cel, weefsel, orgaan, orgaanstelsel, organisme, ecosysteem.
8. specifieke hulpmiddelen gebruiken zoals loep, microscoop, indicatoren (jodium en kalkwater) en determineertabel

9. eenvoudige opdrachten en eenvoudig onderzoek waarin de actieve en praktische zelfwerkzaamheid op de voorgrond staat, voorbereiden, uitvoeren en de resultaten vastleggen en evalueren:
 - bij een biologisch schoolpracticum en/of veldpracticum
 - een biologische probleemstelling herkennen en specificeren
 - een biologisch probleem herleiden tot een onderzoeksvraag
 - verwachtingen formuleren
 - relevante waarnemingen verrichten en gegevens verzamelen
 - conclusies trekken op grond van verzamelde gegevens
 - oplossing, onderzoek en conclusies evalueren
10. gegevens verwerken in een verslaggeving naar aanleiding van een bezoek aan een instelling waar levensprocessen een belangrijke rol spelen
11. een studie van een zelf gekozen biologisch onderwerp uitvoeren en in een verslaggeving verwerken
12. ICT-hulpmiddelen en gangbare software gebruiken om te schrijven, te rekenen, informatie te verzamelen, te bewerken en te presenteren en toetsen te maken

De tentamens gaan over onderstaande onderwerpen:

Tentamen 1

Hoofdstuk 1 - Planten

- a. Tijdstip tentamen: November 2021
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - je kunt de delen waaruit zaadplanten zijn opgebouwd benoemen, hun functie(s) beschrijven en aangeven welke delen van planten voedingsmiddelen en/of grondstoffen leveren voor de mens
 - je kunt kenmerken van bloemen met windbestuiving en van bloemen met insectenbestuiving
 - Je kunt het proces stofwisseling omschrijven
 - Je kunt stoffen in organische en anorganische stoffen verdelen.
 - Je kunt de werking van enzymen beschrijven.
 - Je kunt het proces fotosynthese beschrijven en de voorwaarden opnoemen.
 - je kunt de assimilatie bij planten beschrijven.
 - je kunt het proces verbranding bij organismen beschrijven.
 - je kunt factoren noemen die van invloed zijn op de grondstofwisseling en op de verbranding in organismen.

Hoofdstuk 2 - Ecologie

- a. Tijdstip tentamen: November 2021
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - je kunt benoemen welke relaties er zijn tussen organismen bij de energiestromen in een ecosysteem:
 - planten- en diersoorten noemen die een voedselketen of voedselweb vormen
 - in een beschreven ecosysteem producenten, consumenten en reducers onderscheiden
 - je kunt de invloeden op organismen indelen in biotische- en abiotische factoren
 - je kunt de niveaus van de ecologie beschrijven(individu, populatie, levensgemeenschap, ecosysteem)
 - je kunt beschrijven de piramide van biomassa/aantallen
 - Je kunt de koolstof- en stikstofkringloop beschrijven
 - je kunt de functie en aanpassing beschrijven van de poten van teengangers, hoefgangers en zoolgangers
 - Je kunt de functie van zwemvliezen bij watervogels, de functie van lange poten en gedeeltelijke zwemvliezen bij steltlopers en de functie van klauwen bij roofvogels
 - je kunt beschrijven, bij zoogdieren, de vorm en de functie van plooiëzen (bij planteneters), knipkiezen (bij vleeseters) en knobbelkiezen (bij alleseters)
 - je kent de functie van bepaalde snavelvormen
 - je kunt verbanden aangeven tussen vorm, bouw en leefwijze van organismen en de omgeving waarin deze organismen leven, en aangeven hoe planten en dieren zijn aangepast aan hun leefomgeving: aanpassing aan droge, natte, hete en koude omstandigheden

Tentamen 2

Hoofdstuk 3 - Mens en milieu

- a. Tijdstip tentamen: Januari 2022
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen
 - je kunt zes manieren noemen waarop de mens afhankelijk is van het milieu (voedsel, zuurstof, water, energie, grondstoffen, recreatie)
 - je kunt de voornaamste oorzaken en gevolgen van de milieuproblemen noemen
 - je kunt manieren noemen waarop een optimale productie van voedsel kan worden verkregen
 - Je kunt de kenmerken van chemische en biologische bestrijding noemen.
 - je kunt de verschillen noemen in de wijze van voedselproductie in de gangbare- en biologische landbouw.
 - je kunt de belangrijkste energiebronnen noemen: fossiele brandstoffen, kernenergie, duurzame energie (zonne –energie, windenergie, waterkracht, biomassa, biobrandstoffen)
 - je kunt omschrijven de oorzaken en gevolgen van het broeikaseffect.
 - je kunt oorzaken en gevolgen van verzuring noemen.
 - je kunt omschrijven het begrip vermesting, zelfreinigend vermogen van water, waterbloei
 - je kunt oorzaken en gevolgen van vervuild water met chemische afvalstoffen noemen
 - je kunt oorzaken en gevolgen van aantasting van de bodem door bodemvervuiling, ontbossing en verdroging noemen
 - je kunt de methoden en kenmerken van afvalverwerking noemen

Hoofdstuk 4 - Voeding en vertering

- a. Tijdstip tentamen: Januari 2022
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen
 - je kunt beschrijven welke rol bacteriën en schimmels spelen bij de voedselproductie en bij voedselbederf.
 - je kunt manieren noemen waarop voedsel kan worden geconserveerd (invriezen, pasteuriseren, steriliseren, natuurlijk conserveermiddelen, kunstmatige conserveermiddelen, additieven)
 - je kunt de functie van het verteringsstelsel beschrijven:
 - je kunt de delen van het verteringsstelsel en de delen die met dit stelsel samenwerken, noemen, in afbeeldingen aanwijzen en functie(s) en werking ervan beschrijven:
 - je kunt voedingsstoffen en hun functie(s) voor het lichaam noemen en de relatie ervan met voedingsadviezen toelichten
 - je kunt uitleggen wat er kan gebeuren bij ondervoeding, bij overmatig gebruik van voedsel, alcohol en medicijnen, en bij gebruik van tabak en drugs
 - je kunt bij planten- en vleeseters de relatie tussen het soort voedsel en de lengte van het darmkanaal

Tentamen 3

Hoofdstuk 5 - Gaswisseling

- a. Tijdstip tentamen: Maart 2022
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen
 - je kunt beschrijven hoe de gaswisseling plaatsvindt bij de verschillende diergroepen
 - je kunt delen van het ademhalingsstelsel noemen, in afbeeldingen aanwijzen en functie(s) beschrijven.

Hoofdstuk 6 - Transport

- a. Tijdstip tentamen: Maart 2022
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen
 - je kunt lymfevaten, bloedvaten en delen van het hart noemen, in afbeeldingen aanwijzen en functie(s) en werking beschrijven, met inbegrip van enkele macroscopische details en problemen met de bloedsomloop
 - je kunt de bloeddruk, bouw van de wand, aan- of afwezigheid van kleppen en samenstelling van het bloed in deze vaten beschrijven
 - je kunt van bloed, lymfe en weefselvloeistof van de mens de samenstellende delen noemen en de functie van de delen beschrijven.

Hoofdstuk 7 - Opslag, uitscheiding en bescherming

- a. Tijdstip tentamen: Maart 2022
- b. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen
 - je kunt lever en nieren met urineleiders, urineblaas en urinebuis noemen, in afbeeldingen aanwijzen en de functie ervan noemen, de bouw en werking van de nier beschrijven en beschrijven dat omzetting van afvalstoffen en niet-buikbare stoffen in de lever plaatsvindt en dat deze daarna uitgescheiden worden
 - je kunt antigenen onderscheiden die de vorming van antistoffen tot gevolg hebben
 - je kunt de aanwezigheid van antistoffen in verband brengen met een besmetting.
 - je kunt de aanwezigheid van antistoffen in verband brengen met een besmetting van mens of (landbouwhuis)dier.
 - je kunt antistoffen als diagnostisch middel toepassen bij een op schrift aangeboden biologische probleemstelling en hierbij relevante gegevens verwerken en presenteren
 - je kunt aangeven hoe de bescherming van het lichaam kunstmatig kan worden verhoogd.
 - je kunt binnen de context van bescherming en antistoffen uitleg geven bij (xeno)transplantaties en auto-immuunziekten
 - je kunt aangeven op welke manieren het lichaam zich beschermt tegen antigenen door middel van antistoffen en toelichten hoe deze bescherming kunstmatig kan worden verhoogd.
 - je kunt de samenstellende delen van de huid en het onderhuids bindweefsel noemen, in afbeeldingen aanwijzen en functie(s) beschrijven.

Biologie in schema

Leerjaar		Tentamenweek	Onderdeel	thema	Schoolexamen (SE) / Eindexamen (CSE)	Gewicht	Cijfer
3		November 2020	PTA 1 Th: 1 en 4	Thema 1: Organen en cellen. Thema 4: Ordening en evolutie.	SE/CE	1	
3		Januari 2021	PTA 2 Th: 2	Thema 2: Voortplanting en ontwikkeling.	SE/CE	1	
3		Maart 2021	PTA 3 Th: 3	Thema 3: Erfelijkheid	SE/CE	1	
3		Maart 2021	PTA 4 Th 8	Verslag gedrag bij mens en dier.	SE/CE	1	
3		Juni/Juli 2021	PTA 5 Th: 5, 6 en 7	Thema 5: Regeling. Thema 6: Zintuigen. Thema 7: Stevigheid en beweging.	SE/CE	1	
4		November 2021	PTA 6 Th: 1 en 2	Thema 1: Planten. Thema 2: Ecologie.	SE/CE	1	
4		Januari 2022	PTA 7 Th: 3 en 4	Thema 3: Mens en Milieu. Thema 4: Voeding en Vertering.	SE/CE	1	
4		Maart 2022	PTA 8 Th: 5, 6 & 7	Thema 5: Gaswisseling. Thema 6: Transport. Thema 7: Opslag ,Uitscheiding en Bescherming.	SE/CE	1	

Verantwoording kerndoelen en vaardigheden PTA cohort 2019-2021

Kerndoel	Thema	PTA-onderdeel
Bi/K/1	Oriëntatie op Leren en Werken	Gedurende de lessen & PTA 1 t/m 8
Bi/K/2	Basisvaardigheden	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten.
Bi/K/3	Leervaardigheden	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten.
Bi/K/4	Cellen staan aan de basis	PTA 1
Bi/K/5	Schimmels en bacteriën	PTA 1 en PTA 7
Bi/K/6	Planten en dieren	PTA 1 en PTA 6
Bi/K/7	Mensen beïnvloeden omgeving	PTA 5 en PTA 7
Bi/K/8	Houding, beweging en conditie	PTA 5
Bi/K/9	Het lichaam in stand houden: voeding en genotmiddelen, energie, transport en uitscheiding.	PTA 7 en PTA 8
Bi/K/10	Bescherming	PTA 8
Bi/K/11	Regeren op prikkels	PTA 5
Bi/K/12	Van generatie op generatie	PTA 2
Bi/K/13	Erfelijkheid en evolutie	PTA 3
Bi/V/1	Bescherming en antistoffen	PTA 8
Bi/V/2	Gedrag bij mens en dier	PTA 4
Bi/V/3	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	PWS
Bi/V/4	Vaardigheden in samenhang	PTA 4

<https://www.examenblad.nl/examenstof/biologie-vmbo-2/2020>

Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV/KV1) GL

Schooljaar 2020-2021

Culturele en kunstzinnige vorming is een verplicht vak voor alle leerlingen in het voortgezet onderwijs (vo), als onderdeel van het schoolexamen. Bij het vak CKV maak je kennis met culturele uitingen zoals beeldende kunst, film, fotografie, dans, muziek, theater en architectuur. Je leert dat kunst en cultuur dichterbij zijn dan je denkt. Dit doen we door te werken met PowerPoints en door het maken van praktische opdrachten. Daarnaast bezoek je vier culturele activiteiten en leg je dit vast in een werkstuk of verslag. Voor het vak CKV moet je in totaal zeven PTA toetsen afronden. Elk van deze toetsen dient met minimaal een voldoende te zijn afgerond. Mocht een van de toetsen een onvoldoende beoordeling hebben opgeleverd is er geen overgang mogelijk naar leerjaar 4.

Aanwezigheid: Ben je afwezig tijdens een culturele activiteit/ inleverdatum, dan betekent dit dat je een vervangende opdracht/ inleverdatum krijgt.

Inleveren: Je zorgt dat je jouw verslagen uiterlijk inlevert op de datum die jouw docent in Magister heeft genoteerd.

Rapport: Voor de verschillende PTA toetsen wordt door de docent een beoordeling toegekend die bestaat uit een O (onvoldoende), een V (voldoende), of een G (goed). Bij een onvoldoende beoordeling, maar wel op tijd ingeleverd, bestaat het recht op een herkansing.

Samenwerken: Bij de themablokken Film en Presenteren is samenwerking belangrijk. In principe krijgt elk groepslid dezelfde beoordeling behalve als er redenen zijn om dit niet te doen. Je docent bepaalt dan in overleg met de groep wat de beoordeling wordt.

Wat moet je af hebben:

- Drie praktische opdrachten
- Vier culturele verslagen. Twee vanuit school en twee op eigen initiatief

Wanneer je CKV met een voldoende hebt afgesloten aan het einde van leerjaar 3 en je blijft zitten, betekent dit dat de beoordelingen komen te vervallen. Je zult het vak CKV dan opnieuw moeten doen.

Opbouw van de lessen en toetsen

1. Inleiding: "Kunst en jij"

- a. Duur : 3 lessen
- b. Inleverdatum Cultureel paspoort staat in magister.
- c. Wat je moet kennen en kunnen na afloop van deze periode:
 - Je kan het verschil benoemen tussen kunst en cultuur.
 - Je weet meer over de verschillende kunstdisciplines.
 - Je kunt je culturele identiteit vertalen in beelden en in verslagvorm.
 - Je kunt werken met het programma PowerPoint en snapt waar een goede presentatie aan moet voldoen.

2. Culturele activiteiten (in totaal 4 stuks)

- a. Duur : 1 les
- b. Inleverdata staan in magister
- c. Wat je moet kennen en kunnen na afloop van deze periode:
 - Je hebt kennis van de verschillende activiteiten die je kunt ondernemen.
 - Je weet hoe je een verslag moet maken.
 - Je snapt hoe je magister moet gebruiken om een verslag in te leveren.

3. Presenteren

- a. Duur : 7 lessen
- b. PO: Groepspresentatie over cultureel onderwerp
- c. Wat je moet kennen en kunnen na afloop van deze periode:
 - Je krijgt een herhaling over hoe je een PowerPoint presentatie in elkaar moet zetten.
 - Je leert hoe je moet presenteren.
 - Je kunt samenwerken.
 - Je krijgt inzicht in wat geschikte onderwerpen zijn.

4. Ontwerpen

- a. Duur : 12 lessen
- b. PO: Ontwerp een poster voor een zelfgekozen cultureel evenement (thema dans of muziek).
- c. Wat je moet kennen en kunnen na afloop van deze periode:
 - Je krijgt kennis van verschillende dansstijlen/ muziekstijlen.
 - Je kunt verschillende composities benoemen en herkennen.
 - Je kunt een affiche ontwerpen met tekst en beeld.

5. Muziek

- a. Duur : 4 lessen
- b. Wat je moet kennen en kunnen na afloop van deze periode:
 - Je krijgt inzicht in je eigen muziksmak.
 - Je leert uitleggen waarom je muziek wel of niet mooi vindt.
 - Je leert luisteren naar muziek en vormt een mening.

6. Film

- a. Duur : 6 lessen
- b. Kennismaken met aspecten van film. In groepen je eigen film voorbereiden.
- c. Workshopdatum staat in magister. Dit is culturele activiteit 3
- d. Deelnemen aan de workshops "Video & muziekmix".
- e. Wat je moet kennen en kunnen na afloop van deze periode:
 - Je kunt het geleerde verwerken in een filmclip met muziek.
 - Je leert hoe een verhaal is opgebouwd.
 - Je leert hoe je muziek in een filmpje kunt voegen.
 - Je leert hoe je een filmpje moet monteren.

Overzicht van de verschillende toetsen

Leerjaar	Hoofdstuk	Onderdeel	Opdracht	Schoolexamen (SE)	Weging
3	Inleiding: Kunst en jij	1	Cultureel paspoort	HA	1
3	Culturele activiteiten	2	1 ^e Cult. Activiteit:	HA	1
3	Presenteren	3	Presentatie over cultureel onderwerp	PO	1
3	Culturele activiteiten	4	2 ^e Cult activiteit Activiteit: Theater voorstelling	HA	1
3	Ontwerpen	5	Affiche voor een evenement	PO	1
3	Film	6	3 ^e Cult. Activiteit: Filmproject	PO	1
3	Muziek	7	4 ^e Cult. Activiteit	HA	1

Duits GL

Leerjaar 3 :

Algemene informatie

Je schoolexamen in leerjaar 3 bestaat uit 4 tentamens en vijf hoofdstuktoetsen, waarvan het gemiddelde meetelt. De cijfers komen in Magister. Het gemiddelde van al deze cijfers bepaalt je overgang naar leerjaar 4.

Naast je tentamens krijg je een opdracht, die je n.a.v. een excursie naar een plaats in Duitsland uitvoert.
Onderwerp: praktische info zoeken, interview, beroepen zoeken, kennis making met land en cultuur.

Er volgt geen cijfer, maar dit handelingsdeel moet met een (v) van voldoende beoordeeld worden.
Deze beoordeling komt in Magister.

In leerjaar 4 heb je nog drie tentamens en vier hoofdstuktoetsen, waarvan het gemiddelde meetelt.
Met het gemiddelde eindcijfer ga je je eindexamen in.

Naast de tentamens in lj4 krijg je een opdracht, die je voorbereid op het zelfstandig maken van examens .
Dit handelingsdeel moet voldoende beoordeeld worden.

Gedurende het jaar oefen je spreek- en luistervaardigheid. Deze vaardigheden worden in lj 3 en in lj 4 getoetst.

Bij elk tentamen is aangegeven wat je moet kennen en kunnen. Na elk tentamen mag je een tentamen herkansen.

De hoofdstuktoetsen zijn uitgesloten van herkansing.

PTA 1: Toets leesvaardigheid

- a. Wanneer: tentamenweek 1
- b. Duur van de toets: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen: (eind lj A2)

Je kunt voorspelbare info vinden in alledaagse teksten..

Je begrijpt korte berichten.

Je begrijpt eenvoudige instructies.

Je kunt specifiek informatie vinden in eenvoudige teksten.

Je kunt betekenis van woorden uit context afleiden.

Je kunt de woordenboeken D/N en N/D passend gebruiken

PTA 2: Toets gesprek- en spreekvaardigheid

- a. Wanneer: tentamenweek 2
- b. Duur van de toets: 15 minuten per leerling
- c. Wat moet je kennen en kunnen: (eind lj A1)

Je kunt dagelijkse uitdrukkingen en basiszinnen gebruiken. Je kunt jezelf aan anderen voorstellen en je kunt vragen stellen en beantwoorden over persoonlijke gegevens zoals waar jij of hij/zij woont. Je kunt iemand begroeten of afscheid van iemand nemen. Je kunt om eenvoudige informatie vragen. Je kunt over je school vertellen. Je kunt over je kleding vertellen en in een kledingwinkel om hulp vragen. Je kunt over eten en drinken praten en je kunt bestellen in een restaurant. Je kunt je kamer beschrijven. Je kunt een kamer in een hotel reserveren en om informatie vragen bij de toeristeninformatie van een Duitstalig land.

PTA 3: Toets luistervaardigheid

- a. Wanneer: tentamenweek 3
- b. Duur van de toets: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen: (eind Ij A1)

Je luistert en begrijpt tv-, en geluidsopnames. Je begrijpt vertrouwde woorden en basiszinnen. Je oefent kiezen en wegstrepen.

PTA 4: Toets schrijf- en leesvaardigheid

- a. Wanneer: tentamenweek 4
- b. Duur van de toets: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Leesvaardigheid: zie tentamen 1
 - Schrijfvaardigheid: (A1)
 - Je kunt over jezelf schrijven in een mail/kaart.
 - Je kunt een sollicitatiebrief beginnen en afsluiten.
 - Je kunt over je sport schrijven.
 - Je kunt over je gezondheid schrijven.
 - Je kunt over je huis schrijven.
 - Je kunt een formulier invullen.

PTA 5: Opdracht bij een excursie.

- a. Wanneer: dit spreken we samen af.
- b. Duur van de opdracht: 2 keer 45 minuten
- c. Wat oefen je:
 - Informatie zoeken; internet- en woordenboekgebruik, samenwerken,
 - vragen maken, nadenken over beroepen en over jezelf

PTA 6: Hoofdstuktoetsen

Deze toetsen worden gedurende het schooljaar afgenomen.

Toetsduur per hoofdstuk 45 minuten. Het gemiddelde telt mee voor S.E. .

Persönlichkeit: Textbuch Kapitel 1

- ◆ Je leert de woorden en zinnen van blz. 24 t/m 29.
- ◆ Je leert de Worthilfe Duits/Nederlands.
- ◆ Je leert de Sprechhilfe Nederlands/Duits.
- ◆ Je leert de Schreibhilfe Nederlands/Duits.
- ◆ Je kent het zwakke werkwoord: o.t.t.; ww met stam op s,ß,z;
ww met stam op d,t en de werkwoorden haben en sein.
- ◆ Je leert alle hoofdtelwoorden en de rangtelwoorden t/m 30ste.
- ◆ Je kent de vraagwoorden.
- ◆ Je kent de persoonlijke vnw. 1^e naamval
- ◆ Je kent de bezittelijke vnw.
- ◆ Je kent het gebruik van de hoofdletters.
- ◆ Je kunt een znw vervangen door pvnw.

Horizont: Textbuch Kapitel 2

- ◆ Je leert de woorden en zinnen van blz.46 t/m 49
- ◆ Je leert de Worthilfe Duits/Nederlands.
- ◆ Je leert de Sprechhilfe Nederlands/Duits.
- ◆ Je leert de Schreibhilfe Nederlands/Duits.
- ◆ Je leert de trappen van vergelijking.
- ◆ Je kent de kloktijden.
- ◆ Je weet, wanneer en hoe je im, am, um gebruikt.
- ◆ Je kent het werkwoord werden.
- ◆ Je kent de belangrijkste voegwoorden.
- ◆ Je kent de woordvolgorde.

Erlebnis : Textbuch Kapitel 3

- ◆ Je leert de woorden en zinnen van blz. 66 t/m 71.
- ◆ Je leert de Worthilfe Duits/Nederlands.
- ◆ Je leert de Sprechhilfe Nederlands/Duits.
- ◆ Je leert de Schreibhilfe Nederlands/Duits.
- ◆ Je kent de behandelde sterke ww. met a/ä en e/i/ie
- ◆ Je kent het voltooid deelwoord van de zwakke werkwoorden en van haben, sein en werden.
- ◆ Je kent de v.t.t en de ww haben en sein.
- ◆ Je kent de voorzetsels met de 3de en 4de naamval.
- ◆ Je kent de persoonlijke voornaamwoorden met de 3de en 4de naamval.

Gut leben: Textbuch Kapitel 4

- ◆ Je leert de woorden en zinnen van blz. 88 t/m 93
- ◆ Je leert de Worthilfe Duits/Nederlands.
- ◆ Je leert de Sprechhilfe Nederlands/Duits.
- ◆ Je leert de Schreibhilfe Nederlands/Duits.
- ◆ Je leert de bezittelijke voornaamwoorden
- ◆ Je kent het werkwoord möchten
- ◆ Je kent de ww: müssen, können, dürfen, wollen, mögen, wissen, sollen (modele hulpwerkwoorden)
- ◆ Je kent de gebiedende wijs.
- ◆ Je leert de 3de en 4de naamval gebruiken met behulp van een schema.

Zu Hause: Textbuch Kapitel 5

- ◆ Je leert de woorden en zinnen van blz. 110 t/m 115
- ◆ Je leert de Worthilfe Duits/Nederlands.
- ◆ Je leert de Sprechhilfe Nederlands/Duits.
- ◆ Je leert de Schreibhilfe Nederlands/Duits.
- ◆ Je leert het voltooid deelwoord van de behandelde sterke werkwoorden
- ◆ Je leert de keuzevoorzetsels.
- ◆ Je leert het wederkerend werkwoord.

PTA 7: Toets grammatica en leesvaardigheid

a. Wanneer: tentamenweek 5

b. Duur van de toets: 90 minuten

c. Wat moet je kennen en kunnen:

Grammatica: we herhalen de belangrijkste grammatica, behandelen nieuwe. Hiervoor krijg je een grammaticaboekje en een werkboekje.

Leesvaardigheid (eind Ij B1)

Zie tentamen 1. Verder:

Je kunt belangrijke informatie vinden en begrijpen.

Je begrijpt feitelijke info om passend te kunnen reageren.

Je begrijpt instructies.

Je herkent belangrijke punten over bekende onderwerpen.

Je kunt de betekenis van woorden afleiden door context.

Je kunt eenvoudige teksten lezen.

PTA 8: Toets gesprek- en spreekvaardigheid & Luistervaardigheid.

a. Wanneer: tentamenweek 6

b. Duur van de toets: 15 minuten/ 90 minuten

c. Wat moet je kennen en kunnen:

Gesprek- en spreekvaardigheid (A2)

Je kunt een tekst begrijpelijk voorlezen.

Je kunt een gesprek voeren over de onderwerpen van Ij 3 en

Je kunt over je stage vertellen.

Je kunt over je beroep vertellen.

Je kunt over je opleiding vertellen.

Je kunt een kamer /kaartjes reserveren.

Je kunt om informatie vragen.

Je kunt over je huis en omgeving vertellen.

Je kunt de weg vragen/ uitleggen.

Je kunt eten en drinken in een restaurant bestellen.

Je kunt je mening geven over eenvoudige zaken.

Luistervaardigheid (A2)

A1 en:

Je kunt voorspelbare info vinden in alledaagse onderwerpen.

Je kunt de belangrijkste punten vinden in kort, duidelijke en eenvoudige boodschappen en aankondigingen.

Je kunt de betekenis van woorden uit context afleiden.

PTA 9: Toets schrijfvaardigheid

a. Wanneer: tentamenweek 7

b. Duur van de toets: 90 minuten

c. Wat moet je kennen en kunnen:

Schrijfvaardigheid (A2) Zie tentamen 4.

Je kunt over je stage schrijven.

Je kunt over je volgende opleiding schrijven.

PTA 10: Opdracht examentraining

a. Wanneer: uiterlijk maart 2021

b. Duur van de opdracht: 90 minuten

c. Wat oefen je: Het zelfstandig maken van examens Duits

Je leert lees strategieën, dus hoe je het best een tekst kunt behandelen en vragen juist kunt beantwoorden.

Je krijgt informatie over Duitstalige landen.

Je leert opzoeken in het woordenboek/ lidwoordengebruik.

PTA 11: Hoofdstuktoetsen met leesvaardigheid

Deze toetsen worden gedurende het schooljaar afgenomen.

Toetsduur 45 minuten. Het gemiddelde telt mee voor S.E.

Kapitel 1, 2 + 3 & lezen

- ◆ Je leert de woorden en zinnen van blz. 24 t/m 27
- ◆ Je oefent leesvaardigheid in de lessen en thuis, lees ook de leestips op blz. 111 t/m 113

Kapitel 4, 5 + 6 & lezen

- ◆ Je leert de woorden en zinnen van blz. 44 t/m 47
- ◆ Je oefent leesvaardigheid in de lessen en thuis, lees ook de leestips op blz. 111 t/m 113

Kapitel 7, 8 + 9 & lezen

- ◆ Je leert de woorden en zinnen van blz. 64 t/m 67
- ◆ Je oefent leesvaardigheid in de lessen en thuis, lees ook de leestips op blz. 111 t/m 113

Examenidoom + lezen

- ◆ Je leert de woorden en zinnen van blz. 108 t/m 110 + 116 + 117

Duits in schema:

leer-jaar	tentamen-week	onder-deel	thema /hoofdstuk/ vaardigheid methode: NA KLAR!	Schoolexamen (S.E.) Eindexamen (C.S.E.)	gewicht	cijfer
3	1	PTA 1	leesvaardigheid	SE/CSE	1	
3	2	PTA 2	gesprek- en spreekvaardigheid	SE	1	
3	3	PTA 3	luistervaardigheid	SE/CSE	1	
3	4	PTA 4	schrijf- en leesvaardigheid	SE/CSE	1	
3	volgens afpraak (schooljaar 2020-2021)	PTA 5	Excursie praktische info zoeken ; interview; beroepen zoeken	SE	v	
3	1,2,3,4	PTA 6	hoofdstuk- toetsen 1,2,3,4,5; per toets weging 0,4 x 5	SE	2	

leer-jaar	tentamen-week	onder-deel	thema /hoofdstuk/ vaardigheid methode: Na Klar	Schoolexamen (S.E.) Eindexamen (C.S.E.)	gewicht	cijfer
4	5	PTA 7	grammatica en leesvaardigheid	SE/CSE	2	
4	6	PTA 8	gesprek- en spreekvaardigheid luistervaardigheid	SE/CSE	2	
4	7	PTA 9	schrijfvaardigheid	SE	2	
4	Uiterlijk maart 2021	PTA 10	Opdracht examentraining	SE	v	
4	5,6,7	PTA 11	Hoofdstuktoetsen: 1,2,3 + lezen 4,5,6 + lezen 7,8,9 + lezen Examenidoom + lezen per toets weging 0,5 X 4	SE	2	

Verantwoording kerndoelen PTA cohort 2020-2022

Kerndoel	Thema	PTA-onderdeel
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
MVT/K/2	Basisvaardigheden	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
MVT/K/3	Leervaardigheden in de moderne vreemde talen	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
MVT/K/4	Leesvaardigheid	PTA1, PTA3, PTA7 en PTA8
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid	PTA4, PTA6
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid	PTA2, PTA5
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid	PTA3, PTA7, PTA8
MVT/V/1	Leesvaardigheid	PTA1, PTA4, PTA6, PTA7, PTA10, PTA11
MVT/V/3	Kennis van land en samenleving	PTA5, PTA8, PTA10
MVT/V/4	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	PTA2, PTA5, PTA8
MVT/V/5	Vaardigheden in samenhang	PTA2 t/m 10

Economie GL

Leerjaar 3

Algemene informatie:

Voor je schoolexamen in leerjaar 3 krijg je 4 tentamens met weging 1. Het gemiddelde van deze cijfers is het cijfer wat je overgang bepaalt. De tentamencijfers komen in Magister.

Voor een tentamen wordt je geacht het leerwerkboek voor de toetsen in orde te hebben en te gebruiken bij je voorbereiding op het tentamen.

De schoolexamencijfers of tentamencijfers gaan mee naar leerjaar 4 en tellen daar elk 1 keer mee. In leerjaar 4 krijg je nog drie tentamens waarvan de weging 2 is.

Bij elk onderwerp is aangegeven wat je daarvoor moet kennen en kunnen.

Wat moet ik doen, leren, herhalen en oefenen voor elke toets:

1. Leerwerkboek goed bestuderen. Alle opdrachten (inclusief examentraining en oefen- en rekenopgaven) zijn door jou gemaakt, nagekeken en eventueel verbeterd met de juiste uitwerkingen.
2. Aantekeningen, PowerPoint en overig (digitaal en/of schriftelijk) extra leer- en oefenmaterialen.
3. Begrippenlijsten, samenvattingen en algemene economische rekenvaardigheden.
4. Maken en nakijken "weet je het nog?".
5. Eventueel extra opdrachten oefenen.
6. Gebruik maken van de studiewijzer en berichtgeving in Magister.

De tentamens gaan over onderstaande onderwerpen:

3. Hoofdstuk 1. Hoe groot is jouw welvaart? (Exameneenheid Consumptie.)

Hoofdstuk 2. Wat voor een consument ben jij? (Exameneenheid Consumptie.)

- a. Tijdstip toets: november 2020
- b. Duur: 90 minuten, weging 1
- c. Wat moet je o.a. weten en kunnen tijdens het tentamen:

Hoofdstuk 1. Hoe groot is jouw welvaart?

- ♦ Je weet welke soorten behoeften er zijn en waarmee je in je behoefte kunt voorzien.
- ♦ Je begrijpt de begrippen welvaart, zelfvoorziening, schaarste en vrije goederen.
- ♦ Je weet wat bedrijven doen om hun producten te verkopen.
- ♦ Je weet waardoor jij als consument beïnvloedt wordt.
- ♦ Je weet wat marketing is.
- ♦ Je weet wat de marketingmix is.
- ♦ Je weet wat reclame is en onderkent daarbij doelgroepen.
- ♦ Je weet wat het verschil is tussen commerciële, merk-, informatieve-, en ideële reclame.
- ♦ Je weet welke drie inkomensvormen er zijn.
- ♦ Je weet dat er inkomensverschillen zijn en je begrijpt het begrip koopkracht.
- ♦ Je weet wat budgetteren is.
- ♦ Je weet wat een budgetplan is en je kunt onderscheid maken tussen de drie verschillende soorten uitgaven.
- ♦ Je weet wat het Nibud inhoud.
- ♦ Je weet waarom het verstandig is om te reserveren.
- ♦ Je weet wat het CBS doet en je begrijpt de begrippen inflatie en deflatie.
- ♦ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt een percentage omrekenen naar een aantal of bedrag.
 - Je kunt een bedrag per week omrekenen naar een bedrag per maand.
 - Je kunt een bedrag per maand omrekenen naar een bedrag per week.
 - Je kunt een bedrag per kwartaal omrekenen naar een bedrag per week.
 - Je kunt een reservering per maand uitrekenen.
 - Je kunt een aantal of bedrag omrekenen naar percentage.
 - Je kunt rekenen met indexcijfers.

Hoofdstuk 2. Wat voor een consument ben jij?

- ◆ Je weet wat een (milieu) keurmerk is.
- ◆ Je weet wat consumentenorganisaties zijn en wat zij doen.
- ◆ Bij een vergelijkend warenonderzoek kun je testoordelen lezen en aangeven wat beste koop of voordelige keus is.
- ◆ Je weet wat de Autoriteit Consument & Markt (ACM) is.
- ◆ Je weet wat consumer power (consumentenmacht) is.
- ◆ Je weet wat een deugdelijk product inhoud.
- ◆ Je weet wat de Wet productaansprakelijkheid, de Wet koop op afstand, de colportagewet en de Warenwet inhouden.
- ◆ Je weet wat de geschillencommissie voor jou kan betekenen.
- ◆ Je weet het verschil tussen gebruiks- en verbruiksgoederen.
- ◆ Je begrijpt waaruit de woningmarkt bestaat.
- ◆ Je weet wat huurtoeslag is.
- ◆ Je weet hoe onroerendezaakbelasting werkt.
- ◆ Je weet wat bezuinigen is en hoe je dat kunt doen.
- ◆ Je begrijpt de begrippen bestedingspatroon en koopverslaving.
- ◆ Je weet hoe je milieuschade veroorzaakt door de consumenten.
- ◆ Je kunt het verschil benoemen tussen maatschappelijke opbrengsten en maatschappelijke kosten
- ◆ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt een prijs omrekenen naar prijs per standaard gewicht.
 - Je kunt het prijsverschil in % uitrekenen.

4. Hoofdstuk 3. De bank en jouw geld (Exameneenheden Consumptie.)

Hoofdstuk 4. Ben je verzekerd? (Exameneenheden Consumptie.)

- a. Tijdstip toets: januari 2021
- b. Duur: 90 minuten, weging 1
- c. Wat moet je o.a. weten en kunnen tijdens het tentamen:

Hoofdstuk 3. De bank en jouw geld

- ◆ Je weet welke drie geldfuncties er zijn.
- ◆ Je weet het verschil tussen chartaal en giraal geld.
- ◆ Je weet op welke manieren je kunt betalen.
- ◆ Je weet het verschil tussen directe en indirecte ruil.
- ◆ Je weet het verschil tussen een positief en een negatief banksaldo.
- ◆ Je kent de drie verschillende spaarmotieven en kunt ze benoemen.
- ◆ Je begrijpt de begrippen sparen en rente.
- ◆ Je kent de verschillende leenmotieven en kunt ze benoemen.
- ◆ Je kent de verschillende leenvormen(kredietvormen) en kunt ze benoemen.
- ◆ Je begrijpt de begrippen aflossen, rente, termijnbedrag, termijn en looptijd.
- ◆ Je kunt uitleggen wat beleggen is.
- ◆ Je kent de Eurozone.
- ◆ Je weet wat provisie is.
- ◆ Je kunt uitleggen hoe de geldkringloop in elkaar zit.
- ◆ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt het saldo bepalen van een bankrekening en daarbij aangeven of het een tekort of een overschot is.
 - Je kunt een rentebedrag per jaar en een deel van een jaar berekenen.
 - Je kunt de kredietkosten van een lening uitrekenen.
 - Je kunt verschillende berekeningen maken met vreemde valuta's.
 - Je kunt rekenen met enkelvoudige en samengestelde rente.

Hoofdstuk 4. Ben je verzekerd?

- ♦ Je begrijpt de begrippen polis, eigen risico en premie.
- ♦ Je weet wat verzekeren is en kunt benoemen welke dekkingen er zijn.
- ♦ Je weet waarvoor je een aansprakelijkheidsverzekering hebt.
- ♦ Je weet wat onderverzekerd is.
- ♦ Je kent de verschillende woonverzekeringen.
- ♦ Je kent de verzekeringen voor motorvoertuigen.
- ♦ Je kunt benoemen waardoor de hoogte van de premie wordt bepaald.
- ♦ Je kunt het begrip no-claimkorting uitleggen.
- ♦ Je weet wat een zorgverzekering is en welke soorten er zijn.
- ♦ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt de kosten van een verzekering uitrekenen.
 - Je kunt de schadevergoeding uitrekenen bij onderverzekering.

5. Hoofdstuk 7. De overheid voor ons allemaal (Exameneenheid Overheid en Bestuur.)

Hoofdstuk 8. Over economische grenzen (Exameneenheid Internationale ontwikkelingen.)

- a. Tijdstip toets: maart 2021
- b. Duur: 90 minuten, weging 1
- c. Wat moet je o.a. weten en kunnen tijdens het tentamen:

Hoofdstuk 7. De overheid voor ons allemaal

- ♦ Je kent de drie verschillende overheidslagen en kunt benoemen wat zij doen.
- ♦ Je kunt de begrippen subsidie en accijns uitleggen.
- ♦ Je weet wat sociale zekerheid inhoud.
- ♦ Je weet wat het verschil is tussen volksverzekeringen en werknemersverzekeringen en je kent enkele voorbeelden.
- ♦ Je weet wat het sociaal minimum inhoud en waarom Nederland een verzorgingsstaat is.
- ♦ Je weet wat collectieve goederen (en diensten) zijn.
- ♦ Je weet het verschil tussen de collectieve en de particuliere sector.
- ♦ Je kent enkele rijks- en gemeentelijke inkomsten.
- ♦ Je weet wat privatiseren is.
- ♦ Je weet wat de rijksbegroting en de daarbij horende miljoenennota zijn.
- ♦ Je weet wat voor verschillende belastingen er zijn.
- ♦ Je kunt uitleggen waarom de overheid een staatsschuld heeft.
- ♦ Je kunt beschrijven hoe de overheid via accijnzen aan ontvangsten komt en waarom bepaalde producten accijnzen worden geheven.
- ♦ Je beschrijft hoe de overheid via BTW aan ontvangsten komt.
- ♦ Je weet het verschil tussen directe belastingen en indirecte belastingen en kunt voorbeelden benoemen.

Hoofdstuk 8. Over economische grenzen

- ♦ Je kunt benoemen waarom er handel is met het buitenland en waarom dat voor Nederland belangrijk is.
- ♦ Je kunt uitleggen hoe de betalingsbalans werkt.
- ♦ Je weet het verschil tussen een open en een gesloten economie.
- ♦ Je weet hoe belangrijk de EU voor de Nederlandse handel is.
- ♦ Je kunt de afspraken binnen de Europese Unie benoemen.
- ♦ Je weet wat de Europe Centrale Bank (ECB) is en wat haar taken zijn.
- ♦ Je kunt verschillende soorten protectiemaatregelen noemen.
- ♦ Je weet waarom er niet overal vrijhandel is en wat de gevolgen daarvan zijn.
- ♦ Je weet hoe je als land concurrerend kan zijn met andere landen.
- ♦ Je kunt verschillende kenmerken benoemen van ontwikkelingslanden.

- ◆ Je kunt uitleggen hoe de vicieuze cirkel werkt.
- ◆ Je kunt verschillende soorten ontwikkelingshulp benoemen.
- ◆ Je beschrijft de oorzaken en gevolgen van economische onderontwikkeling.
- ◆ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt de invoer- en uitvoerwaarde van een land berekenen.
 - Je kunt de import- en exportquote berekenen.
 - Je kunt het inkomen per hoofd van de bevolking berekenen.

6. Hoofdstuk 5. Werkt dat zo? (Examenenheid Arbeid en Productie.)

Hoofdstuk 6. Producteren maar! (Examenenheid Arbeid en Productie.)

- a. Tijdstip toets: juni 2021
- b. Duur: 90 minuten, weging 1
- c. Wat moet je o.a. weten en kunnen tijdens het tentamen:

Hoofdstuk 5. Werkt dat zo?

- ◆ Je weet wat een arbeidsovereenkomst is en wat de afspraken zijn die daarin benoemd worden.
- ◆ Je weet het verschil tussen geschoold werk en ongeschoold werk.
- ◆ Je weet het verschil tussen een vaste, tijdelijke of flexibele baan.
- ◆ Je kunt de begrippen proeftijd, ontslag en opzegtermijn uitleggen.
- ◆ Je weet wat de Arbowet en de Arbeidstijdenwet inhouden en welke instantie hier op toeziet.
- ◆ Je kunt verschillende arbeidsmotieven benoemen.
- ◆ Je weet welke soort ondernemingen er zijn.
- ◆ Je kunt de verschillende productiefactoren benoemen en uitleggen.
- ◆ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt het bruto- en nettoloon berekenen.

Hoofdstuk 6. Productie en markt.

- ◆ Je weet wat produceren is en kunt de vier productiefactoren benoemen en uitleggen.
- ◆ Je weet wat technologische ontwikkelingen betekenen.
- ◆ Bij productie kan je het verschil aangeven tussen de begrippen mechanisatie en automatisering.
- ◆ Je kunt het verschil benoemen tussen kapitaal- en arbeidsintensieve productie.
- ◆ Je weet wat toegevoegde waarde inhoudt.
- ◆ Je weet wat een bedrijfskolom is.
- ◆ Je weet wat economen bedoelen met het woord markt.
- ◆ Je weet hoe vraag en aanbod invloed hebben op de prijs.
- ◆ Je kunt benoemen op welke manier bedrijven hun marktaandeel kunnen vergroten.
- ◆ Je kunt verschillende manieren benoemen om de arbeidsproductiviteit te verhogen.
- ◆ Je kunt het verschil benoemen tussen maatschappelijke opbrengsten en maatschappelijke kosten.
- ◆ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt verschillende berekeningen maken met betrekking tot afschrijving.
 - Je kunt het marktaandeel van een bedrijf berekenen.
 - Je kunt de toegevoegde waarde uitrekenen.
 - Je kunt de inkoopwaarde, verkoopprijs berekenen.
 - Je kunt de winstberekening van een bedrijf volledig toepassen.
 - Je kunt de afzet en omzet van een bedrijf berekenen.
 - Je kunt de arbeidsproductiviteit berekenen.
 - Je kunt verschillende berekeningen met BTW maken.
 - Je kunt de consumentenprijs van een product uitrekenen.

Leerjaar 4

Algemene informatie:

Voor je schoolexamen in leerjaar 4 krijg je 3 tentamens met weging 2. Het gemiddelde van de cijfers uit leerjaar 3 en 4 is het cijfer wat je definitieve schoolexamencijfer (SE) bepaalt. De tentamencijfers komen in Magister.

Voor een tentamen wordt je geacht het leerwerkboek voor de toetsen in orde te hebben en te gebruiken bij je voorbereiding op het tentamen.

Bij elk onderwerp is aangegeven wat je daarvoor moet kennen en kunnen.

Wat moet ik doen, leren, herhalen en oefenen voor elke toets:

1. Leerwerkboek goed bestuderen. Alle opdrachten (inclusief examentraining en oefen- en rekenopgaven) zijn door jou gemaakt, nagekeken en eventueel verbeterd met de juiste uitwerkingen.
2. Aantekeningen, PowerPoint en overig (digitaal en/of schriftelijk) extra leer- en oefenmaterialen.
3. Begrippenlijsten, samenvattingen en algemene economische rekenvaardigheden.
4. Maken en nakijken "weet je het nog?".
5. Eventueel extra opdrachten oefenen.
6. Gebruik maken van de studiewijzer en berichtgeving in Magister.

De tentamens gaan over onderstaande onderwerpen:

- 5 **Hoofdstuk 1. Hoe consumeer jij? (Exameneenheid Consumptie.)**
Hoofdstuk 2. Geld moet rollen? (Exameneenheid Consumptie: geldzaken.)
 - a. Tijdstip toets: november 2021
 - b. Duur: 90 minuten, weging 2
 - c. Wat moet je o.a. weten en kunnen tijdens het tentamen:

Hoofdstuk 1. Hoe consumeer jij?

- ◆ Je weet welke soorten behoeften er zijn en waarmee je in je behoefte kunt voorzien.
- ◆ Je begrijpt de begrippen welvaart, zelfvoorziening, schaarse en vrije goederen.
- ◆ Je kunt de begrippen koopkracht en prioriteiten uitleggen.
- ◆ Je weet wat bedrijven doen om hun producten te verkopen.
- ◆ Je weet waardoor jij als consument beïnvloedt wordt.
- ◆ Je weet wat marketing is en kunt de verschillende marketinginstrumenten benoemen.
- ◆ Je weet wat reclame is en onderkent daarbij doelgroepen.
- ◆ Je weet wat het verschil is tussen commerciële, merk-, informatieve-, en ideële reclame.
- ◆ Je weet welke drie inkomensvormen er zijn.
- ◆ Je weet wat een (milieu) keurmerk is.
- ◆ Je weet wat consumentenorganisaties zijn en wat zij doen.
- ◆ Bij een vergelijkend warenonderzoek kun je testoordelen lezen en aangeven wat beste koop of voordelige keus is.
- ◆ Je weet wat de Autoriteit Consument & Markt (ACM) is.
- ◆ Je weet wat consumer power (consumentenmacht) is.
- ◆ Je kunt het verschil benoemen tussen welvaart en welzijn.
- ◆ Je kunt de begrippen bruto binnenlands product (bbp) en economische groei uitleggen.
- ◆ Je weet dat er inkomensverschillen zijn en waardoor deze ontstaan.
- ◆ Je kunt verschillende vormen van inkomensverdeling benoemen en uitleggen.
- ◆ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt het inkomen per hoofd van de bevolking berekenen.
 - Je kunt een procentuele toename berekenen.
 - Je kunt een procentuele afname berekenen.
 - Je kunt een terugverdienperiode berekenen.
 - Je kunt een aantal of bedrag omrekenen naar percentage.

Hoofdstuk 2. Geld moet rollen?

- ◆ Je weet welke drie geldfuncties er zijn.
- ◆ Je weet het verschil tussen chartaal en giraal geld.
- ◆ Je weet op welke manieren je kunt betalen.
- ◆ Je weet het verschil tussen directe en indirecte ruil.
- ◆ Je weet het verschil tussen een positief en een negatief banksaldo.
- ◆ Je kent de drie verschillende spaarmotieven en kunt ze benoemen.
- ◆ Je begrijpt de begrippen sparen en rente.
- ◆ Je kent de verschillende leenmotieven en kunt ze benoemen.
- ◆ Je kent de verschillende leenvormen.
- ◆ Je begrijpt de begrippen aflossen, rente, termijnbedrag, termijn en looptijd.
- ◆ Je kunt uitleggen wat beleggen is.
- ◆ Je kunt uitleggen hoe de geldkringloop in elkaar zit.
- ◆ Je weet wat budgetteren is.
- ◆ Je weet wat een budgetplan is en je kunt onderscheid maken tussen de drie verschillende soorten uitgaven.
- ◆ Je weet wat het Nibud inhoudt.
- ◆ Je weet waarom het verstandig is om te reserveren.
- ◆ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt het saldo bepalen van een bankrekening en daarbij aangeven of het een tekort of een overschot is.
 - Je kunt een rentebedrag per jaar en een deel van een jaar berekenen.
 - Je kunt de kredietkosten van een lening uitrekenen.
 - Je kunt een reservering per maand uitrekenen.
 - Je kunt een percentage berekenen.

6. Hoofdstuk 3. We gaan voor de winst (Exameneenheid Arbeid en Productie.)

Hoofdstuk 4. Aan het werk! (Exameneenheid Arbeid en Productie.)

- a. Tijdstip toets: januari 2022
- b. Duur: 90 minuten, weging 2
- c. Wat moet je o.a. weten en kunnen tijdens het tentamen:

Hoofdstuk 3. We gaan voor de winst!

- ◆ Je weet wat produceren is en kunt de vier productiefactoren benoemen en uitleggen.
- ◆ Je weet wat toegevoegde waarde inhoudt.
- ◆ Je kunt de begrippen vaste en variabele kosten uitleggen en hier voorbeelden van noemen.
- ◆ Je weet wat de begrippen investeren en afschrijven betekenen.
- ◆ Je weet op welke manieren je de arbeidsproductiviteit kunt verhogen.
- ◆ Je kunt het begrip productiecapaciteit uitleggen.
- ◆ Je kunt het verschil benoemen tussen maatschappelijke opbrengsten en maatschappelijke kosten.
- ◆ Je weet wat het begrip maatschappelijk verantwoord ondernemen inhoudt.
- ◆ Je weet wat economen bedoelen met het woord markt.
- ◆ Je kunt benoemen op welke manier bedrijven hun marktaandeel kunnen vergroten.
- ◆ Je kunt het begrip marktaandeel uitleggen.
- ◆ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt de kostprijs van een product berekenen.
 - Je kunt de afschrijving per jaar berekenen.
 - Je kunt de arbeidsproductiviteit berekenen.
 - Je kunt verschillende berekeningen maken m.b.t. omzet, brutowinst en nettoresultaat.
 - Je kunt het marktaandeel berekenen.
 - Je kunt berekening maken m.b.t. verkoopprijs en consumentenprijs.

Hoofdstuk 4. Aan het werk!

- ◆ Je weet wat een arbeidsovereenkomst is en wat de afspraken zijn die daarin benoemd worden.
- ◆ Je kunt het verschil benoemen tussen werken in loondienst en als zelfstandige.
- ◆ Je weet het verschil tussen een vaste, tijdelijke of flexibele baan.
- ◆ Je kunt het verschil benoemen tussen wit, grijs en zwart werk.
- ◆ Je kunt uitleggen wat met het begrip arbeidsomstandigheden wordt bedoeld.
- ◆ Je weet wat de Arbowet en de Arbeidstijdenwet inhouden en welke instantie hier op toeziet
- ◆ Je kunt verschillende werknemersverzekeringen benoemen en uitleggen.
- ◆ Je kunt de begrippen arbeidsverdeling en arbeidsparticipatie uitleggen.
- ◆ Je kunt uitleggen wanneer je recht hebt op een werkloosheidsuitkering of een transitievergoeding.
- ◆ Je kunt uitleggen hoe de arbeidsmarkt in elkaar zit en hoe deze verandert.
- ◆ Je kunt benoemen welke soorten werkloosheid er zijn en wat de gevolgen zijn van werkloosheid.
- ◆ Je kunt aangeven op welke manier de werkloosheid kan dalen.
- ◆ Je kunt aangeven waarom de overheid en bedrijven graag loonmatiging zien.
- ◆ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt bedragen omrekenen van maand naar week en andersom.
 - Je kunt procentuele veranderingen berekenen.
 - Je kunt een transitievergoeding berekenen.
 - Je kunt een bedrag omrekenen in een percentage en andersom.
 - Je kunt een uitkering berekenen die iemand gaat krijgen.

7. Hoofdstuk 5. Nederland handelsland (Exameneenheid Internationale ontwikkelingen.)

Hoofdstuk 6. Welvaart wereldwijd? (Exameneenheid Internationale ontwikkelingen.)

Hoofdstuk 7. Regelt de overheid dat? (Exameneenheid Overheid en Bestuur.)

- d. Tijdstip toets: maart 2022
- e. Duur: 90 minuten, weging 2
- f. Wat moet je o.a. weten en kunnen tijdens het tentamen:

Hoofdstuk 5. Nederland handelsland

- ◆ Je weet wat import en export is en kan het verschil hiertussen aangeven.
- ◆ Je weet wat import- en exportquote is en kan deze bedragen berekenen.
- ◆ Je weet wat import- en exportwaarde is en kan deze bedragen berekenen.
- ◆ Je kunt uitleggen wat er wordt bedoeld met een betalingsbalans en de doorvoer van goederen.
- ◆ Je weet het verschil tussen een open en gesloten economie en kan daarbij voorbeelden noemen.
- ◆ Je kunt uitleggen wat er wordt bedoeld met een betalingsbalans en de doorvoer van goederen.
- ◆ Je weet het verschil tussen een open en gesloten economie en kan daarbij voorbeelden noemen.
- ◆ Je kunt aangeven welke invloed de wisselkoers heeft op import en export.
- ◆ Je kunt uitleggen wat de begrippen interne markt en harmonisatie inhouden.
- ◆ Je weet wat de begrippen wisselkoers en valuta betekenen en je kunt daarmee rekenen.
- ◆ Je kunt uitleggen wat de taken zijn van de Europese Unie, de EMU en de eurozone.
- ◆ Je weet welke handelsbelemmeringen/protectiemaatregelen er bestaan en kan deze uitleggen.
- ◆ Je kunt uitleggen wat er wordt bedoeld met wereldwijde vrijhandel.
- ◆ Je weet wat subsidies zijn en kan hierbij voorbeelden geven.
- ◆ Je kunt uitleggen waarom internationale handel steeds meer toeneemt.
- ◆ Je kunt het begrip globalisering uitleggen en de voor/nadelen hiervan benoemen.
- ◆ Je kunt uitleggen hoe Nederland concurrerend kan zijn en blijven.

- ◆ Vaardigheden economisch rekenen.
 - Je kunt de import- en exportquote berekenen.
 - Je kunt de import- en exportwaarde berekenen.
 - Je kunt het inkomen per hoofd van de bevolking berekenen.
 - Je kunt rekenen met grote getallen.
 - Je kunt rekenen met wisselkoersen.
 - Je kunt uitrekenen of Nederland een begrotingstekort of een begrotingsoverschot heeft.

Hoofdstuk 6. Welvaart wereldwijd?

- ◆ Je weet wat welvaart is en hoe je deze moet vergelijken.
- ◆ Je kunt de kenmerken van een ontwikkelingsland en voorbeelden benoemen.
- ◆ Je kunt de begrippen monocultuur, buffervoorraden en ruilvoet uitleggen.
- ◆ Je kunt oorzaken van onderontwikkeling beschrijven en hierbij aangeven met voorbeelden hoe landen zich kunnen ontwikkelen.
- ◆ Je kunt uitleggen wat de taak van de Wereldbank is.
- ◆ Je kunt uitleggen hoe de vicieuze cirkel werkt.
- ◆ Je kan uitleggen wat er wordt bedoeld met de Wereld Handelorganisatie en de verschillende vormen van ontwikkelingssamenwerking.
- ◆ Je weet wat de begrippen, microkrediet, WTO en fairtrade inhouden.
- ◆ Je kunt uitleggen hoe Nederland de verschillende ontwikkelingslanden steunt.
- ◆ Je kunt uitleggen hoe bedrijven middels subsidies bijdrage aan ontwikkelingshulp.
 - Je kunt het inkomen per hoofd van de bevolking berekenen.
 - Je kunt rekenen met grote getallen.
 - Je kunt rekenen met procenten.
 - Je kunt afronden op één of twee decimalen.

Hoofdstuk 7. Regelt de overheid dat?

- ◆ Je kent de drie verschillende overheidslagen en kunt benoemen wat zij doen.
- ◆ Je weet wat collectieve goederen (en diensten) zijn en kunt er een aantal benoemen.
- ◆ Je kunt het verschil benoemen tussen de collectieve en de particuliere sector.
- ◆ Je kunt het begrip privatiseren uitleggen.
- ◆ Je weet wat subsidies en accijns zijn.
- ◆ Je kunt verschillende overheidsorganen benoemen en de taken van deze organen benoemen.
- ◆ Je weet wat de rijksbegroting en de daarbij horende miljoenennota zijn.
- ◆ Je kent enkele rijks- en gemeentelijke inkomsten en uitgaven.
- ◆ Je kunt verschillende soorten inkomsten van de overheid benoemen.
- ◆ Je weet het verschil tussen directe belastingen en indirecte belastingen en kunt voorbeelden benoemen.
- ◆ Je weet wat sociale zekerheid inhoud.
- ◆ Je weet wat het verschil is tussen volksverzekeringen en werknemersverzekeringen en je kent enkele voorbeelden.
- ◆ Je weet wat het sociaal minimum inhoud en waarom Nederland een verzorgingsstaat is.
- ◆ Je kunt uitleggen wat sociale voorzieningen zijn en een aantal voorbeelden geven.
- ◆ Je kunt uitleggen wat vergrijzing is en wat de gevolgen daarvan zijn.
- ◆ Je kunt uitleggen hoe de overheid de kosten van de zorg wil beperken.
- ◆ Je kunt uitleggen hoe de sociale zekerheid betaalbaar kan blijven.
- ◆ Vaardigheid economisch rekenen:
 - Je kunt procent rekenen: van bedrag naar procenten en andersom.
 - Je kunt uitrekenen of Nederland een begrotingstekort of een begrotingsoverschot heeft.
 - Je kunt berekening maken met betrekking tot accijns.

Economie in schema

Leerjaar	Tentamenweek	Onderdeel	Hoofdstuk	Schoolexamen (SE) / Eindexamen (CSE)	Gewicht	Duur (minuten)	Cijfer
3	november 2020	1	1/2	SE	1	90	
3	januari 2021	2	3/4	SE	1	90	
3	maart 2021	3	7/8	SE	1	90	
3	juni 2021	4	5/6	SE	1	90	
4	november 2021	5	1/2	SE	2	90	
4	januari 2022	6	3/4	SE	2	90	
4	maart 2022	7	5/6/7	SE	2	90	

Verantwoording exameneenheden/eindtermen PTA

Kerdoel	Thema	PTA-onderdeel
EC/K/1	Oriëntatie op leren en werken	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
EC/K/2	Basisvaardigheden	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
EC/K/3	Leervaardigheden in het vak economie	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
EC/K/4A	Consumptie	PTA 1/PTA 2/PTA 5
EC/K/4B	Consumptie en consumentenorganisaties	PTA 1/PTA 2/PTA 5
EC/K/5A	Arbeid en productie	PTA 2/PTA 3/PTA 6
EC/K/5B	Arbeid en bedrijfsleven	PTA 2/PTA 3/PTA 6
EC/K/6	Overheid en bestuur	PTA 3/ PTA 7
EC/K/7	Internationale ontwikkelingen	PTA 3/ PTA 7
EC/K/8	Natuur en milieu	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
EC/V/1	Verrijkingstof	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
EC/V/2	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	PTA 1/ PTA 2/ PTA 3/ PTA 4/ PTA 5/ PTA 6/ PTA 7
EC/V/3	Vaardigheden in samenhang	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.

Leerjaar 3

Algemene informatie:

Voor je schoolexamen in leerjaar 3 krijg je vier tentamens (1x weging 1 en 3x weging 2) en zes kleinere toetsen waarvan het gemiddelde ook wordt meegenomen in je schoolexamencijfer. Het gemiddelde van al deze cijfers bepaalt je overgang naar leerjaar 4. In leerjaar 4 krijg je drie tentamens (weging 2) en 5 kleinere toetsen waarvan het gemiddelde ook meetelt voor het schoolexamencijfer.

Bij elk PTA onderdeel is aangegeven wat je daarvoor moet kennen en kunnen. Na iedere tentamenweek mag je **één** schriftelijk tentamen herkansen. Alle andere toetsen (PTA 8 en mondeling) zijn uitgesloten van herkansing.

Wat moet ik voorbereiden, doen en leren voor elke toets:

14. Gebruik je boeken! Tekstboek: woorden, zinnen en grammatica leren, werkboek: oefeningen doornemen.
15. Aantekeningen (bijvoorbeeld m.b.t. grammatica) doornemen en leren.
16. Bij schrijfvaardigheidstoetsen: zorg dat je je woordenboeken bij je hebt!
17. Wanneer er staat dat je woorden en zinnen moet 'kennen en kunnen', wordt hiermee bedoeld dat je de woorden en zinnen kunt verstaan, uitspreken, lezen en schrijven; daarnaast ken je de betekenis N-E en E-N uit je hoofd.

De tentamens/toetsen gaan over onderstaande onderwerpen:

2. PTA 1: Toets 'Bridging the gap Year 2'

- a. Wanneer: Tentamenweek 1
- b. Duur van de toets: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Je hebt alle 'Words' en vocabulary uit Bridging the Gap Year 2 geleerd (N-E en E-N) en kunt deze vertalen en in een zin plaatsen
 - Je kent alle 'Grammar' uit Bridging the Gap Year 2 en kunt deze toepassen
 - a. Verleden tijd (past simple)
 - b. Much and many, a lot of, lots of, (a) little, (a) few
 - c. Verleden tijd duurvorm (past continuous)
 - d. Voltooid tegenwoordige tijd (present perfect)
 - e. Woordvolgorde (word order)
 - f. Voorzetsels van tijd en plaats (prepositions of time and place)
 - g. Voegwoorden (conjunctions)
 - h. Toekomstige tijd (future)
 - Lezen: Je kunt specifieke informatie vinden en begrijpen in eenvoudig, alledaags materiaal (zoals bijvoorbeeld een krantenbericht of reclamefolder).
 - Je kunt eenvoudige advertenties met weinig afkortingen begrijpen en in lijsten, overzichten en formulieren specifieke informatie vinden en begrijpen.
 - Je kunt alledaagse borden en mededelingen (in het Engels) begrijpen en relevante informatie vinden en begrijpen in brochures en korte officiële documenten.
 - Je kunt in langere teksten met thema's die passen bij jouw interesses en dagelijks leven informatie zoeken en hierover vragen beantwoorden.

1. PTA 2: Tentamen Spreekvaardigheid (Taaldorp - 'Mondeling')

- a. Wanneer: Tentamenweek 2
- b. Duur van de toets: 20-30 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Je kunt eenvoudige uitdrukkingen en zinnen gebruiken om jouw woonomgeving en de mensen die je kent, te beschrijven.

- Je kunt eenvoudige uitdrukkingen en zinnen gebruiken om vragen te stellen en te beantwoorden in diverse alledaagse situaties
- Je kunt daarbij een probleem omschrijven en uitleggen wat je van de ander wil
- Eenvoudige uitleg of instructie kun je omzetten in een handeling (je weet dan wat je moet doen)
- Alledaagse situaties zijn hier: een hotel/camping balie, een restaurant, een politiebureau, een EHBO-post, de weg vragen of uitleggen, audio mededelingen beluisteren en begrijpen

3. PTA 3: Tentamen Lees- en Schrijfvaardigheid

- Wanneer: Tentamenweek 3
- Duur van de toets: 90 minuten
- Wat moet je kennen en kunnen:
 - Je kunt een korte, eenvoudige brief of e-mail voldoende begrijpen om met iemand te kunnen corresponderen en adequaat te kunnen reageren.
 - Je kunt specifieke informatie vinden en begrijpen in eenvoudig, alledaags materiaal (zoals bijvoorbeeld een krantenbericht of reclamefolder).
 - Je kunt eenvoudige advertenties met weinig afkortingen begrijpen en in lijsten, overzichten en formulieren specifieke informatie vinden en begrijpen.
 - Je kunt alledaagse borden en mededelingen (in het Engels) begrijpen en relevante informatie vinden en begrijpen in brochures en korte officiële documenten.
 - Je kunt in langere teksten met thema's die passen bij jouw interesses en dagelijks leven informatie zoeken en hierover vragen beantwoorden.
 - Je kan korte notities of boodschappen verwerken in een eenvoudige, persoonlijke brief aan iemand uit je directe omgeving. In die brief kan je eenvoudige, alledaagse situaties beschrijven.
 - Je kunt afzonderlijke elementen in de brief samensmeden tot een samenhangend en begrijpelijk geheel.

4. PTA 4: Tentamen Kijk- en Luistervaardigheid

- Wanneer: Tentamenweek 4
- Duur van de toets: 90 minuten
- Wat moet je kennen en kunnen:
 - Je kunt, terwijl je luistert en/of kijkt naar een tv-, video- of geluidsopname, de belangrijkste punten vinden in korte, duidelijke en eenvoudige boodschappen en aankondigingen. Hierbij horen vragen die je tijdens het luisteren (en in de korte pauzes tussen de fragmenten) kunt beantwoorden.
 - Je kunt de voorspelbare en relevante informatie vinden en begrijpen in de fragmenten die je te horen en te zien krijgt.
 - Je kunt, tijdens het luisteren, de waarschijnlijke betekenis van woorden afleiden uit de context en de hierbij behorende vragen (meerkeuze of open) beantwoorden.

Leerjaar 4

Algemene informatie:

Om je schoolexamen, waarmee je in leerjaar 3 gestart bent, in leerjaar 4 af te ronden krijg je nog drie tentamens die elk 2 keer tellen. Daarnaast krijg je nog zes kleinere toetsen waarvan het gemiddelde ook meetelt voor het schoolexamencijfer.

Bij elk PTA onderdeel is aangegeven wat je daarvoor moet kennen en kunnen. In april mag je één schriftelijk tentamen (met weging 2) herkansen. Alle andere toetsen zijn uitgesloten van herkansing.

Wat moet ik doen en leren voor elke toets:

1. Gebruik je boeken! Tekstboek: woorden, zinnen en grammatica leren, werkboek: oefeningen doornemen.
2. Aantekeningen (bijvoorbeeld m.b.t. grammatica) doornemen en leren.
3. Bij schrijfvaardigheidstoetsen: zorg dat je je woordenboeken bij je hebt!
4. Wanneer er staat dat je woorden en zinnen moet 'kennen en kunnen', wordt hiermee bedoeld dat je de woorden en zinnen kunt verstaan, uitspreken, lezen en schrijven; daarnaast ken je de betekenis N-E en E-N uit je hoofd.

De tentamens/toetsen gaan over onderstaande onderwerpen:

1. PTA 5: Toets Spreekvaardigheid ('Mondeling')

- a. Wanneer: tentamenweek 5
- b. Duur van de toets: 15-20 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Je kunt eenvoudige uitdrukkingen en zinnen gebruiken om jouw woonomgeving en de mensen die je kent, te beschrijven. Je kunt een reeks uitdrukkingen en zinnen gebruiken om in eenvoudige bewoordingen jouw familie en andere mensen, leefomstandigheden, jouw opleiding en jouw huidige of meest recente baan te beschrijven.
 - Je kunt een korte presentatie geven over een vooraf gekozen en voorbereid onderwerp.

2. PTA 6: Tentamen Kijk- en Luistervaardigheid

- a. Wanneer: Tentamenweek 6
- b. Duur van de toets: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Je kunt, terwijl je luistert en/of kijkt naar een tv-, video- of geluidsopname, de belangrijkste punten vinden in korte, duidelijke en eenvoudige boodschappen en aankondigingen. Hierbij horen vragen die je tijdens het luisteren (en in de korte pauzes tussen de fragmenten) kunt beantwoorden.
 - Je kunt de voorspelbare en relevante informatie vinden en begrijpen in de fragmenten die je te horen en te zien krijgt.
 - Je kunt, tijdens het luisteren, de waarschijnlijke betekenis van woorden afleiden uit de context en de hierbij behorende vragen (meerkeuze of open) beantwoorden.

3. PTA 7: Tentamen Lees- en Schrijfvaardigheid

- a. Wanneer: Tentamenweek 7
- b. Duur van de toets: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Je kunt een eenvoudige persoonlijke en/of zakelijke brief, fax of email voldoende begrijpen om adequaat te kunnen reageren
 - Je kunt relevante informatie vinden en begrijpen in brochures, korte officiële documenten en andere alledaags materiaal
 - Je kunt in langere teksten over thema's binnen jouw eigen interessegebied informatie zoeken

- Je kunt belangrijke feitelijke informatie begrijpen in korte verslagen en artikelen
- Je kunt het hoofdthema en de belangrijkste argumenten begrijpen in eenvoudige teksten in tijdschriften, kranten of op internet
- Je kunt duidelijk geschreven, ondubbelzinnige instructies begrijpen en de bijbehorende opdrachten uitvoeren
- Je kunt woorden afleiden uit de context in teksten met voor jou bekende onderwerpen
- Je kunt een standaard formulier invullen, korte eenvoudige berichten schrijven over zaken van direct belang
- Je kunt een eenvoudig persoonlijk briefje of email schrijven over je directe omgeving waarin je eenvoudige alledaagse situaties beschrijft
- Je kunt bij het schrijven van deze korte berichten/briefjes de verworven kennis van grammatica toepassen

4. PTA 8: Proefwerk Theme 1 (Stepping Stones 3 VMBO GT)

- Wanneer: Periode 1
- Duur van de toets: 45 minuten
- Wat moet je kennen en kunnen:
 - Vocabulary Theme 1 (blz. 17 t/m 19 TB)
 - Stones blz. 10 en 14 TB
 - GS (Grammar Survey) blz. 11 en 15 TB
 - Lezen: je kunt teksten van het niveau zoals aangeboden in Theme 1 lezen en begrijpen
 - Schrijven: je kunt bij het schrijven van korte berichten/briefjes over eenvoudige alledaagse situaties de verworven kennis van grammatica en de stones toepassen.

5. PTA 8: Proefwerk Theme 2 (Stepping Stones 3 VMBO GT)

- Wanneer: Periode 1
- Duur van de toets: 45 minuten
- Wat moet je kennen en kunnen:
 - Vocabulary Theme 2 (blz. 31 t/m 33 TB)
 - Stones blz. 24 en 28 TB
 - GS (Grammar Survey) blz. 25 en 29 TB
 - Lezen: je kunt teksten van het niveau zoals aangeboden in Theme 2 lezen en begrijpen
 - Schrijven: je kunt bij het schrijven van korte berichten/briefjes over eenvoudige alledaagse situaties de verworven kennis van grammatica en de stones toepassen.

6. PTA 8: Proefwerk Theme 3 (Stepping Stones 3 VMBO GT)

- Wanneer: Periode 2
- Duur van de toets: 45 minuten
- Wat moet je kennen en kunnen:
 - Vocabulary Theme 3 (blz. 45 t/m 47 TB)
 - Stones blz. 38 en 42 TB
 - GS (Grammar Survey) blz. 39 en 43 TB
 - Lezen: je kunt teksten van het niveau zoals aangeboden in Theme 3 lezen en begrijpen
 - Schrijven: je kunt bij het schrijven van korte berichten/briefjes over eenvoudige alledaagse situaties de verworven kennis van grammatica en de stones toepassen.

7. PTA 8: Proefwerk Theme 4 (Stepping Stones 3 VMBO GT)

- Wanneer: Periode 3
- Duur van de toets: 45 minuten
- Wat moet je kennen en kunnen:
 - Vocabulary Theme 4 (blz. 81 t/m 83 TB)
 - Stones blz. 74 en 78 TB

- GS (Grammar Survey) blz. 75 en 79 TB
- Lezen: je kunt teksten van het niveau zoals aangeboden in Theme 4 lezen en begrijpen
- Schrijven: je kunt bij het schrijven van korte berichten/briefjes over eenvoudige alledaagse situaties de verworven kennis van grammatica en de stones toepassen.

8. PTA 8: Proefwerk Theme 5 (Stepping Stones 3 VMBO GT)

- Wanneer: Periode 4
- Duur van de toets: 45 minuten
- Wat moet je kennen en kunnen:
 - Vocabulary Theme 5 (blz. 95 t/m 97 TB)
 - Stones blz. 88 en 92 TB
 - GS (Grammar Survey) blz. 89 en 93 TB
 - Lezen: je kunt teksten van het niveau zoals aangeboden in Theme 5 lezen en begrijpen
 - Schrijven: je kunt bij het schrijven van korte berichten/briefjes over eenvoudige alledaagse situaties de verworven kennis van grammatica en de stones toepassen.

9. PTA 8: Proefwerk Theme 6 (Stepping Stones 3 VMBO GT)

- Wanneer: Periode 4
- Duur van de toets: 45 minuten
- Wat moet je kennen en kunnen:
 - Vocabulary Theme 6 (blz. 109 t/m 111 TB)
 - Stones blz. 102 en 106 TB
 - GS (Grammar Survey) blz. 103 en 107 TB
 - Lezen: je kunt teksten van het niveau zoals aangeboden in Theme 6 lezen en begrijpen
 - Schrijven: je kunt bij het schrijven van korte berichten/briefjes over eenvoudige alledaagse situaties de verworven kennis van grammatica en de stones toepassen.

10. PTA 8: Proefwerk Theme 1 (Stepping Stones 4 VMBO GT)

- Wanneer: periode 5
- Duur van de toets: 45 minuten
- Wat moet je kennen en kunnen:
 - Vocabulary Theme 1 (blz. 17 t/m 19 TB)
 - Stones blz. 10 en 14 TB
 - GS (Grammar Survey) blz. 11 en 15 TB
 - Lezen: je kunt teksten van het niveau zoals aangeboden in Theme 1 lezen en begrijpen
 - Schrijven: je kunt bij het schrijven van korte berichten/briefjes over eenvoudige alledaagse situaties de verworven kennis van grammatica en de stones toepassen.

11. PTA 8: Proefwerk Theme 2 (Stepping Stones 4 VMBO GT)

- Wanneer: Periode 5
- Duur van de toets: 45 minuten
- Wat moet je kennen en kunnen:
 - Vocabulary Theme 2 (blz. 31 t/m 33 TB)
 - Stones blz. 24 en 28 TB
 - GS (Grammar Survey) blz. 25 en 29 TB
 - Lezen: je kunt teksten van het niveau zoals aangeboden in Theme 2 lezen en begrijpen
 - Schrijven: je kunt bij het schrijven van korte berichten/briefjes over eenvoudige alledaagse situaties de verworven kennis van grammatica en de stones toepassen.

12. PTA 8: Proefwerk Theme 3 (Stepping Stones 4 VMBO GT)

- a. Wanneer: Periode 6
- b. Duur van de toets: 45 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Vocabulary Theme 3 (blz. 45 t/m 47 TB)
 - Stones blz. 38 en 42 TB
 - GS (Grammar Survey) blz. 39 en 43 TB
 - Lezen: je kunt teksten van het niveau zoals aangeboden in Theme 3 lezen en begrijpen
 - Schrijven: je kunt bij het schrijven van korte berichten/briefjes over eenvoudige alledaagse situaties de verworven kennis van grammatica en de stones toepassen.

13. PTA 8: Proefwerk Theme 4 (Stepping Stones 4 VMBO GT)

- a. Wanneer: Periode 6
- b. Duur van de toets: 45 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Vocabulary Theme 4 (blz. 91 t/m 93 TB)
 - Stones blz. 84 en 88 TB
 - GS (Grammar Survey) blz. 85 en 89 TB
 - Lezen: je kunt teksten van het niveau zoals aangeboden in Theme 4 lezen en begrijpen
 - Schrijven: je kunt bij het schrijven van korte berichten/briefjes over eenvoudige alledaagse situaties de verworven kennis van grammatica en de stones toepassen.

14. PTA 8: Proefwerk Theme 5 (Stepping Stones 4 VMBO GT)

- a. Wanneer: Periode 7
- b. Duur van de toets: 45 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Vocabulary Theme 5 (blz. 105 t/m 107 TB)
 - Stones blz. 98 en 102 TB
 - GS (Grammar Survey) blz. 99 en 103 TB
 - Lezen: je kunt teksten van het niveau zoals aangeboden in Theme 5 lezen en begrijpen
 - Schrijven: je kunt bij het schrijven van korte berichten/briefjes over eenvoudige alledaagse situaties de verworven kennis van grammatica en de stones toepassen.

Engels in schema

Leerjaar	Tentamenweek	Onderdeel	Hoofdstuk	Schoolexamen (SE) / Eindexamen (CSE)	Gewicht	Cijfer
3	Tentamenweek 1	PTA1	Tentamen 'Basiskennis Grammatica & Idioom'	SE	1	
3	Tentamenweek 2	PTA2	Tentamen Spreekvaardigheid (Taaldorp)	SE	2	
3	Tentamenweek 3	PTA3	Tentamen Lees- en Schrijfvaardigheid	SE	2	
3	Tentamenweek 4	PTA4	Tentamen Kijk- en Luistervaardigheid	SE	2	
4	Tentamenweek 5	PTA5	Tentamen Spreekvaardigheid	SE	2	
4	Tentamenweek 6	PTA6	Tentamen Kijk- en Luistervaardigheid	SE (CSE)	2	
4	Tentamenweek 7	PTA7	Tentamen Lees- en Schrijfvaardigheid	SE (CSE)	2	
3 + 4		PTA8	Gemiddelde van 11 toetsen	SE	1	

Verantwoording kerndoelen PTA cohort 2020-2022

Kerndoel	Thema	PTA-onderdeel
MVT/K/1	Oriëntatie op leren en werken	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
MVT/K/2	Basisvaardigheden	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
MVT/K/3	Leervaardigheden	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
MVT/K/4	Leesvaardigheid	PTA1, PTA3, PTA7, PTA8
MVT/K/5	Luister- en kijkvaardigheid	PTA4, PTA6
MVT/K/6	Gespreksvaardigheid	PTA2, PTA5
MVT/K/7	Schrijfvaardigheid	PTA3, PTA7, PTA8
MVT/V/1	Leesvaardigheid	PTA3, PTA7, PTA8
MVT/V/3	Kennis van land en samenleving	PTA2, PTA4, PTA6, PTA8
MVT/V/4	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	PTA2, PTA3, PTA5, PTA7
MVT/V/5	Vaardigheden in samenhang	PTA2 t/m 8

Kunstvakken 2 (beeldende vorming) GL

Algemene informatie

Het eindcijfer voor Kunstvakken 2 bestaat uit een Schoolexamen (SE), een Centraal Praktisch Examen (CPE) en een Centraal Schriftelijk Examen (CSE)

Het schoolexamencijfer is het gemiddelde van alle cijfers die je hebt gehaald in leerjaar 3 en 4. Het schoolexamen bepaalt 50% van je eindcijfer.

Zie voor een uitleg over de verschillende toetsvormen het onderdeel “Opbouw van de lessen en de toetsen”.

Aan het einde van leerjaar 4 doe je eindexamen in dit vak. Dat bestaat uit twee delen:

- Tijdens het CPE krijg je 12 klokuren (of 16 lesuren) de tijd om aan de hand van een door het College voor Toetsen en Examens (CvTE) bepaald thema, een ruimtelijk werkstuk te ontwerpen en uit te voeren. Dit vindt plaats in 3 sessies op school. Het CPE bepaalt 25% van je eindcijfer
- Het CSE gaat over hetzelfde thema als het CPE. In dit schriftelijke examen beantwoord je n.a.v. afbeeldingen, vragen over aspecten van de voorstelling en de vormgeving. Het CSE bepaalt 25% van je eindcijfer.

Opbouw van de lessen en de toetsen

We werken bij Kunstvakken 2 met een zelf ontwikkelde methode op basis van oude CPE's en CSE's. Hierbij maken we onderscheid tussen praktijkopdrachten (PO) en theoretische toetsen (SE).

Praktijkopdrachten

Elke praktijkopdracht bestaat uit twee delen. Allereerst doorloop je een ontwerpproces waarbij je schetsen en ideeën verzamelt die je uiteindelijk samenvoegt tot een *moodboard*. Je associeert op het thema, en maakt keuzes hoe je jouw onderwerp wilt gaan verbeelden in een werkstuk.

Daarna ga je je werkstuk uitvoeren. Je gebruikt je ontwerpproces hierbij als basis en geeft met verschillende soorten materiaal vorm aan jouw ideeën.

Voor beide onderdelen krijg je een apart cijfer.

Een voorwaarde is dat je minimaal een 5,5 moet halen voor je ontwerpproces om de overstap naar de uitvoering te mogen maken. Bij een onvoldoende mag je je ontwerp aanpassen en opnieuw inleveren.

De thema's voor de praktijkopdrachten liggen niet op voorhand vast. De actualiteit of de interesse van de groep kunnen hierbij leidend zijn.

De tijdsduur van een praktijkopdracht loopt niet altijd synchroon met de periodes van het schooljaar. Soms zullen deze langer of minder lang duren dan de periode voorschrijft.

Theoretische toetsen

De stof die je moet leren voor het CSE bestaat uit *kunstgeschiedenis*, *kunstbeschouwing* en de *beeldaspecten*. In het CSE ligt de nadruk op de kunstbeschouwing, waar je kennis over de beeldaspecten voor nodig hebt.

Kunstgeschiedenis: De geschiedenis van kunststromingen, kunststijlen, kunstwerken en kunstenaars.

Kunstbeschouwing: Hoe bekijk (beschouw) je kunst? Door aandachtig te kijken naar het effect van de beeldaspecten, materialen en technieken die door een kunstenaar in een kunstwerk zijn gebruikt, kun je de bedoeling van de kunstenaar leren herkennen.

Beeldaspecten: Vorm, kleur, licht, ruimte, compositie, structuur, textuur en beweging. Je kunt het vergelijken met de “taal” van een kunstwerk. Met behulp van de beeldaspecten vertelt een kunstenaar een verhaal, zoals je ook met woorden een verhaal vertelt. Daarbij zijn ook andere beeldende middelen belangrijk, zoals de materialen die gebruikt zijn.

Als voorbereiding op het CSE krijg je in leerjaar 3 en 4 een schriftelijk tentamen in periode 3. Het tentamen in leerjaar 4 zal gaan over het examenthema van dat jaar.

Examenprogramma voor Kunstvakken 2

Verdeling van de examenstof over SE en CE aan de hand van de voor dit vak geldende eindtermen. (Een volledig overzicht is te vinden op de website www.examenblad.nl)

Exameneenheden		GT	CE	moet op SE	mag op SE
BV/K/1	Oriëntatie op leren en werken	X		GT	
BV/K/2	Basisvaardigheden	X		GT	
BV/K/3	Leervaardigheden in de beeldende vakken	X	GT	GT	
BV/K/4	Beeldend werk, productief	X		GT	
BV/K/5	Werkproces, productief	X		GT	
BV/K/6	Middelen, productief	X		GT	
BV/K/7	Beschouwen – eigen werk, reflectief	X		GT	
BV/K/8	Beschouwen – werk van anderen, reflectief	X	GT		GT
BV/V/1	Eindopdracht, productief en reflectief	X	GT		GT
BV/V/2	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	X		GT	
BV/V/3	Vaardigheden in samenhang	X	GT		GT

V1 en V3 worden getoetst op het CPE, K3 en K8 worden getoetst op het CSE

Kunstvakken 2 (KV2) in schema

Leerjaar	Code	Soort	Vorm	Duur	Omschrijving	Eindtermen (Uitwerking is te vinden op www.examenblad.nl)	Weging	Herkansing
3	KV1	PO	S	n.v.t.	Doorlopen ontwerpproces oud CPE 1	BV/K/1, BV/K/2 en BV/K/5	1	Ja
3	KV2	PO	P	n.v.t.	Uitvoeren eindwerkstuk oud CPE 1	BV/K/4, BV/K/6, BV/K/7 en BV/K/8	2	Nee
3	KV3	PO	S	n.v.t.	Doorlopen ontwerpproces oud CPE 2	BV/K/1, BV/K/2 en BV/K/5	1	Ja
3	KV4	PO	P	n.v.t.	Uitvoeren eindwerkstuk oud CPE 2	BV/K/4, BV/K/6, BV/K/7 en BV/K/8	2	Nee
3	KV5	SE	S	90 min.	Tentamen beeldaspecten en kunstbeschouwing	BV/K/3, BV/K/8 en BV/V/2	2	Ja
3	KV6	PO	S	n.v.t.	Doorlopen ontwerpproces oud CPE 3	BV/K/1, BV/K/2 en BV/K/5	2	Ja
3	KV7	PO	P	n.v.t.	Uitvoeren eindwerkstuk oud CPE 3	BV/K/4, BV/K/6, BV/K/7 en BV/K/8	2	Nee
4	KV8	PO	S	n.v.t.	Doorlopen ontwerpproces oud CPE 4	BV/K/1, BV/K/2 en BV/K/5	2	Ja
4	KV9	PO	P	n.v.t.	Uitvoeren eindwerkstuk oud CPE 4	BV/K/4, BV/K/6, BV/K/7 en BV/K/8	2	Nee
4	KV10	PO	S	n.v.t.	Doorlopen ontwerpproces oud CPE 5	BV/K/1, BV/K/2 en BV/K/5	2	Ja
4	KV11	PO	P	n.v.t.	Uitvoeren eindwerkstuk oud CPE 5	BV/K/4, BV/K/6, BV/K/7 en BV/K/8	2	Nee
4	KV12	SE	S	90 min.	Tentamen over examenthema 2022 (Zie www.examenblad.nl)	BV/K/3, BV/K/8 en BV/V/2	2	Ja
3/4	KV13	SE	S	n.v.t.	Gewogen gemiddelde van 4 schriftelijke toetsen die tijdens de les worden afgenomen in leerjaar 3 en 4	BV/K/3, BV/K/8 en BV/V/2	2	Nee

Lichamelijke opvoeding GL

Leerjaar 3 & 4

Algemene informatie:

Het vak Sport en Bewegen kent uitsluitend een schoolexamen. Het schoolexamen heeft de vorm van een examendossier.

Het examendossier bevat:

- Een overzicht van de afgelegde toetsen en uitgevoerde opdrachten.
- Een overzicht van de behaalde resultaten en vorderingen.

Het examendossier wordt verspreid over het 3^e en 4^e leerjaar opgebouwd. Aan het vak Sport en Bewegen wordt geen cijfer toegekend. Het moet naar behoren worden afgesloten. De examinerator stelt aan de hand van een beoordeling vast of het vak voldoende afgesloten is. Rekening houdend met de mogelijkheden van de leerling kan naast de beoordeling voldoende ook de waardering goed worden toegekend. Dat bij de beoordeling wordt uitgegaan van de mogelijkheden van de leerling, betekent dat er rekening dient te worden gehouden met eventuele (fysieke) beperkingen van leerlingen.

Wat moet ik kunnen en wat moet ik doen voor elke onderdeel:

Hoofdgroepen

Als onderdelen van het schoolexamen Sport en Bewegen worden de volgende onderdelen getoetst:

1. algemene vaardigheden;
2. motorische vaardigheden;
3. rollen en houding;
4. het leren over bewegen.

Het schoolexamen bevat dus 4 hoofdgroepen, die elk met minimaal een voldoende moet worden afgesloten. Onderlinge compensatie van voldoende en onvoldoende cijfers tussen de 4 hoofdgroepen is niet mogelijk.

De onderdelen gaan over onderstaande onderwerpen:

1. De algemene vaardigheden

- De leerling kan op verantwoorde en perspectiefrijke wijze en met plezier in bewegende en regelende rollen deelnemen aan de bewegingscultuur, en kan aangeven in hoeverre hij daaraan ook in de toekomst kan en wil deelnemen.
- De leerling kan bewegingssituaties kiezen, arrangeren en begeleiden, voor zichzelf maar vooral voor anderen.

Deze vaardigheden worden getoetst in de vorm van praktische opdrachten. Deze opdrachten worden op een nader te bepalen tijdstip uitgereikt aan de leerlingen. De opdrachten moeten worden gemaakt buiten of binnen de lessen sport en bewegen. De leerlingen krijgen de gelegenheid om materialen en andere hulpmiddelen te gebruiken bij het ontwerpen van bijvoorbeeld lessen die aan de eigen klas moet worden gegeven. De docent reikt de opdracht op tijd uit, vertelt de leerlingen wat de eisen zijn en bepaald ook wanneer de opdracht moet zijn afgerond door de leerlingen.

2. De motorische vaardigheden

- De leerling kan deelnemen aan een variëteit aan bewegingsactiviteiten, waarbij het gaat om: verbreding (leren van nieuwe activiteiten) en verdieping (qua niveau, taken en contexten) van bewegingsactiviteiten die in de basisvorming zijn aangeboden. In elk geval uit het activiteitengebied spelen een slag- en loopspel, twee doelspelen en een terugslagspel..
- Spelen: De leerling kan deelnemen aan minimaal één doelspel, één terugslagspel en één slag- en loopspel, waarbij het gaat om verdieping van het niveau van deelname voor wat betreft complexiteit van het bewegen, diversiteit in taken en in contexten en het afstemmen van het eigen bewegen op dat van anderen.
- Turnen: De leerling kan deelnemen aan meerdere turnactiviteiten binnen twee van de volgende deelgebieden: springen, zwaaien, acrobatiek, balanceren en klimmen, waarbij het gaat om verdieping van het niveau van deelnemen, individueel en samen.

- Bewegen op muziek: De leerling kan twee dansen van minimaal zestien muzikale lengtes uitvoeren binnen één of meerdere deelgebieden van bewegen op muziek, waarbij het gaat om verdieping ten aanzien van veranderingen van tijd en ruimte, opeenvolging van verbindingen en veranderingen van opstelling en positie van de dansers ten opzichte van elkaar.
- Atletiek: De leerling kan deelnemen aan minimaal één looponderdeel, één werponderdeel en één springonderdeel, waar- bij het steeds gaat om verdieping van de juiste afstemming van de constituerende elementen (timing, richting, snelheid, afstand) ten opzichte van elkaar.
- Zelfverdedigingsspelen: De leerling kan deelnemen aan minimaal één zelfverdedigingsspel, in partij- en/of demonstratievorm, waarbij het gaat om verdieping van de eigen aanvallende initiatieven en het goed reageren op initiatieven van de partner.

Deze vaardigheden worden tijdens de lessen geoefend en getoetst. De vaardigheden staan precies beschreven bij de Specifieke en inhoudelijke planning van het examenjaar 2012/ 2013 voor het vak Sport en Bewegen. Alle losstaande motorische vaardigheden moet een voldoende afgesloten te worden.

3. Rollen/ houding en gedrag

- De leerling kan (samen met anderen) ondersteunende en leidinggevende rollen in bewegingssituaties vervullen, waarbij het gaat om: - bewegingssituaties inrichten, op gang brengen en op gang houden
- minimaal twee door de leerling te kiezen rollen van instructeur, coach/begeleider, scheidsrechter/jurylid en organisator.
- De leerling kan op basis van eigen ervaring met en inzicht in de betekenis van sport en bewegen voor de (beleving van) gezondheid in brede zin verantwoord omgaan met belasting en risico's in bewegingssituaties, en een trainingsprogramma opstellen dat past bij de eigen mogelijkheden.
- De leerling kan op grond van inzicht in de kenmerken van het aanbod en in de eigen wensen en mogelijkheden ten aanzien van sportdeelname een bewuste keuze maken uit het aanbod aan sport en bewegen in de samenleving.
- Regelen in de rol van beweger: De leerling kan er in bewegingssituaties medeverantwoordelijkheid voor dragen dat bewegingssituaties zelfstandig en veilig ontworpen en ingericht worden, op gang gebracht, op gang gehouden en beëindigd worden en indien wenselijk worden aangepast aan de kenmerken en de wensen van de deelnemers.
- Regelen in de rol van begeleider: De leerling kan bij bewegingsactiviteiten van een groep deelnemers de rollen van instructeur, coach/begeleider, scheidsrechter/spelleider en jurylid vervullen.
- Regelen in de rol van organisator: De leerling kan in binnen- of buitenschools verband een bewegingsactiviteit (helpen) voorbereiden, organiseren, evalueren en daarvan verslag doen, waarbij de gekozen organisatievorm moet passen bij de (context van de) bewegingsactiviteit.
- Bewegen en welzijn: De leerling kan verklaren welke betekenis sport en bewegen heeft voor de gezondheid in ruime zin, ook in relatie tot andere persoonsgebonden en maatschappelijke gezondheid beïnvloedende factoren.
- Toekomstoriëntatie: De leerling kan op basis van eigen ervaring met werkzaamheden in het werkveld sport en bewegen een bewuste keuze maken voor de eigen (toekomstige) rol in dat werkveld.

Binnen de lessen sport en bewegen wordt er van de leerlingen een bepaalde rol/ houding verwacht, de belangrijkste rolverwachting (welke subjectief toetsbaar zijn) zijn: scheidsrechter, coach, hulpverlener en lesgever. Dit zal betekenen dat van de leerling verwacht wordt dat ze bijna constant actief zijn in de lessen sport en bewegen. Niet alleen als deelnemer aan het sporten (eigen bedrevenheid) maar ook als coach, hulpverlener, scheidsrechter enz. Hierbij wordt de mate van zelfstandigheid steeds groter, de docent wordt steeds meer begeleider binnen de lessen dan lesgever.

Het gedrag in de lessituatie wordt gemeten/ bekeken op de volgende punten;

1. inzet; Bereidheid tot bewegen, hoe hard werk ik er voor.
2. zelfstandigheid; Zelfstandig werken
3. werkhouding:
 - Rekening houden met anderen.
 - Houden aan spelregels.
 - Leiding geven en leiding accepteren.
 - Omgang met materialen.

Deze vaardigheden worden eenzijdig aan het einde van elke periode door de docent beoordeeld in een Goed - Voldoende - Onvoldoende.

4. Het leren over bewegen

Dit onderdeel bevat

1. een theoretische toets welke in het derde leerjaar wordt afgenomen en afgerond.
2. een werkstuk welke in het vierde leerjaar moet worden gemaakt en afgerond.

4.1.1.

De toets zal uit de volgende onderdelen bestaan:

- Bewegen en samenleving
- Bewegen en gezondheid
- Bewegen en regelen; spelregelkennis.

4.1.2.

De toets is voldoende afgesloten bij: minimaal 55% score van het totaal aantal punten.

De toets is goed afgesloten bij: minimaal 75% score van het totaal aantal punten.

4.2.1.

Het werkstuk zal gaan over een onderdeel uit de domeinen: bewegen en samenleving of bewegen en gezondheid. Het werkstuk zal aan de volgende beoordelingscriteria moeten voldoen, waarbij 55 punten een voldoende is:

• Lay-out	10 punten
• Voorwoord	10 punten
• Originaliteit	10 punten
• Nawoord/ reflectie	20 punten
• Inhoud	50 punten
• Totaal	100 punten

Voldoende of onvoldoende

Voor het behalen van een voldoende voor de onderdelen zijn bovendien eisen gesteld met betrekking tot o.a. deelname aan de lessen.

Er is een aanwezigheidsverplichting van 100%. Dus ook als iemand dusdanig geblesseerd is dat hij/ zij niet mee kan doen aan de lessen sport en bewegen is de leerling wel aanwezig en wordt hij/ zij ingezet in een andere taak bijvoorbeeld die van scheidsrechter, coach, observator, lesverslag maken enz.

Bij het behalen van onvoldoendes, cijfers lager dan een 5,5 voor een onderdeel dan krijgt deze de gelegenheid het onderdeel binnen een nader af te spreken tijd in te halen en opnieuw te laten beoordelen. Dit kan door een schriftelijke of praktische opdracht uit te voeren en te laten beoordelen.

Herkansingen en ontheffingen

Geldend voor algemene vaardigheden en voor rollen/ houding en gedrag:

Bij het halen van een onvoldoende, cijfer lager dan een 5,5, voor dit onderdeel dan word je in de gelegenheid gesteld om op een nader af te spreken tijdstip dit in te halen en opnieuw te laten beoordelen. Dit kan door een schriftelijke (werkstuk) of een praktische opdracht uit te voeren en te laten beoordelen.

Geldend voor motorische vaardigheden:

Hiervoor zijn na de uiteindelijke beoordeling geen aparte herkansingen mogelijk. De eindbeoordeling is dus een afsluitmoment. Bij ziekte/ blessure en/ of afwezigheid kan in overleg de gemiste onderdelen ingehaald worden op een door de docent bepaald tijdstip.

Ontheffing:

In bijzondere gevallen zoals langdurige blessure of ziekte kan er dispensatie volgen in de vorm van extra opdrachten. Dit zal in samenspraak met de schooldirectie gebeuren. Een medische verklaring is hierbij verplicht.

Schema Leerjaar 3

	ONDERDEEL	PERIODE	HANDELINGS	BEOORDELING	WEGING
		1/2/3/4	DELEN		
o	SLAG EN LOOPPEL				
	o Softbal	1		x	1
o	TURNEN				
	o MT Arabier	1		x	1
	o Ringenzwaaien	2		x	1
	o Handstandoverslag	3		x	1
o	DOELSPLEN				
	o Basketbal	2		x	1
	o Voetbal	4		x	1
o	TERUGSLAGSPLEN				
	o Volleybal	3		x	1
o	ATLETIEK				
	o kogelstoten	4		x	1
	o 12 min. Loop	1		x	1
o	ZELFVERDEDIGING				
	o Boksen	3		x	1
o	BEWEGEN OP MUZIEK				
	o Eigen dans	4		x	1
o	OVERIGE ONDERDELEN				
	o Shuttle-run test	4		x	1
	o Conditiecircuit	2	X		1
	o Les- leiding geven	3	X		1
	o Scheidsrechters	1/ 2- 4	X		1
	o Sportdag: survival	1	X		1
	o Sportdag: alternatief	4	X		1
	o Theorie toets	4		x	1

Extra notitie: De leerling moet voor alle onderdelen (die zijn uitgevoerd en afgesloten) een voldoende scoren om te hebben voldaan aan de eindtermen van het plan van toetsing en afsluiting sport en bewegen voor het VMBO.

Schema Leerjaar 4

	ONDERDEEL	PERIODE	HANDELINGS	BEOORDELING	WEGING
		1/2/3	DELEN		
o	SLAG EN LOOPPEL				
	o Softbal	1		x	1
o	TURNEN				
	o Salto	2		x	1
	o Radslag	1		x	1
o	DOELPELEN				
	o Basketbal	2		X	1
	o Uni-hockey	1		X	1
	o Voetbal	3		x	1
o	TERUGSLAGPELEN				
	o Badminton	3		x	1
o	ATLETIEK				
	o Verspringen	3		x	1
	o 12 min. Loop	1		x	1
o	ZELFVERDEDIGING				
	o Boksen	2		x	1
o	OVERIGE ONDERDELEN				
	o Sportoriëntatie	3	x		1
	o wandklimmen	3	x		1
	o ass. Sportdag OB	1-2-3	x		1
	o Sportdag basketbal	2	x		1
	o werkstuk	3		x	1

Extra notitie: De leerling moet voor alle onderdelen (die zijn uitgevoerd en afgesloten) een voldoende scoren om te hebben voldaan aan de eindtermen van het schoolexamen sport en bewegen voor het VMBO.

LoopbaanOntwikkeling en Begeleiding (LOB) GL

Leerjaar 3 + 4

Algemene informatie:

Met de structuur van de beroepsgerichte programma's worden leerlingen gestimuleerd om te oefenen in het maken van loopbaankeuzes. In deze structuur kiezen leerlingen een profiel, de bijbehorende verplichte profielvakken, de beroepsgerichte keuzevakken en stages. Zo stellen leerlingen binnen de grenzen van de school hun eigen opleiding samen.

Loopbaanontwikkeling en begeleiding (LOB) is bedoeld om leerlingen te helpen bij de ontwikkeling van hun loopbaancompetenties en bij het maken van keuzes. Die competenties bieden handvatten zodat leerlingen op basis daarvan loopbaankeuzes leren maken, voor nu en in hun toekomstige loopbaan.

Loopbaanontwikkeling en Begeleiding (LOB) is verplicht voor alle leerlingen in het voortgezet onderwijs (vo), als onderdeel van het schoolexamen. Je moet LOB als handelingsdeel in leerjaar 4 met een voldoende (V) afsluiten. (Een handelingsdeel (HD) bestaat uit opdrachten waarvan per leerling door de docent moet worden vastgesteld of deze naar behoren zijn uitgevoerd. De leerling moet notities maken waarin aandacht wordt besteed aan de ervaring met de opdrachten. Deze notities maken deel uit van het handelingsdeel.)

Wat moet je kunnen:

Je bent in staat je eigen loopbaanontwikkeling vorm te geven. Je doet dat met een oriëntatie op een toekomstige opleiding en (loop)baan door middel van reflectie op je eigen handelen en reflectie op ervaringen.

Je ontwikkelt de vaardigheid je eigen loopbaan vorm te geven door op systematische wijze om te gaan met de 'loopbaancompetenties': Loopbaancompetenties zijn vaardigheden die je inzet bij nieuwe loopbaanervaringen en het maken van loopbaankeuzes. Dit geldt dus niet alleen voor de keuze van een beroepsgericht profielvak of een beroepsgericht keuzevak, een vervolgopleiding of een baan, maar voor alle loopbaankeuzes die gemaakt moeten worden. Je kunt deze vaardigheden je gehele loopbaan blijven gebruiken. De afgelopen jaren wordt door de meeste scholen gebruik gemaakt van de vijf loopbaancompetenties zoals onderscheiden door Marinka Kuijpers:

1. Kwaliteitsreflectie: 'Wat kan ik het best en hoe weet ik dat?'
2. Motievenreflectie: 'Waar ga en sta ik voor en waarom dan?'
3. Werkexploratie: 'Waar ben ik het meest op mijn gemak en waarom dan?'
4. Loopbaansturing: 'Hoe bereik ik mijn doel en waarom zo?'
5. Netwerken: 'Wie kan mij helpen mijn doel te bereiken en waarom die mensen?'

Je maakt je eigen loopbaanontwikkeling inzichtelijk voor jezelf en voor anderen door middel van een 'loopbaandossier'.

In een loopbaandossier is opgenomen welke activiteiten zijn uitgevoerd die hebben bijgedragen tot het ontwikkelen van de 'loopbaancompetenties'.

In het loopbaandossier wordt beschreven bij een aantal uitgevoerde activiteiten:

- a. De beoogde doelen
- b. De resultaten
- c. De evaluatie en conclusie
- d. Welke vervolgactiviteiten gepland zijn op basis van de opgedane ervaringen en de daarbij horende conclusies

Waar en wanneer doe je dit:

In het digitale programma Qompas staan opdrachten die doorgewerkt moeten worden. Dit kun je soms in mentorlessen doen, maar ook thuis of in andere lessen (uiteraard met toestemming van de docent).

Wat moet gedaan zijn:

In Qompas volg je het Stappenplan van je leerjaar.

Dit stappenplan is onderverdeeld in verschillende hoofdstukjes.

Elke hoofdstukje bestaat uit verplichte en 'vrijwillige' opdrachten.

Na elke stage, profielmodule en beroepsgericht keuzevak komt een opdracht om deze keuze/ervaring voor jezelf te evalueren.

De verplichte opdrachten moeten in ieder geval allemaal gedaan zijn. In gesprekjes met je mentor wordt bekeken welke 'vrijwillige' opdrachten je ook nog moet doen.

In de driehoeksgesprekken wordt o.a. besproken hoe het met je loopbaanontwikkeling gaat. Je ervaringen in de stages, profielenmodules, beroepsgerichte keuzevakken, AVO-vakken, eventueel bezoek aan de MBO-scholenmarkt en het meedoen aan de oriëntatieweek zullen in deze gesprekken zeker aan de orde komen. Zo kun je deze ervaringen gebruiken om weer nieuwe keuzes te maken. Van elk gesprek over je loopbaanontwikkeling maak je een verslagje in Qompas.

Maatschappijleer 1 GL

Leerjaar

Algemene Informatie :

Het examendossier voor maatschappijleer 1 bestaat uit vier cijfers samengesteld uit drie schriftelijke tentamens en één opdracht. Het gemiddelde cijfer van deze vier cijfers telt mee voor de overgang van leerjaar 3 naar 4. Maatschappijleer 1 wordt tijdens het schoolexamen afgerond. Dat wil zeggen dat er geen centraal schriftelijk examen in wordt gedaan maar het cijfer telt wel mee in de slaag zak regeling van het eindexamen. De verschillende onderdelen mogen herkanst worden.

Extra herkansing in verband met meetellen met het examen.

Leerlingen die als eindcijfer een onvoldoende hebben, dat wil zeggen een vijf of lager krijgen de mogelijkheid om een herkansing te doen. Hiervoor geldt dat alle onderdelen opnieuw moeten worden gedaan en dat alle eerder behaalde cijfers komen te vervallen en de nieuw behaalde cijfers tellen. In de praktijk kan dit betekenen dat je dus een lager cijfer kunt halen voor je herkansing en dat die dus meetelt. De herkansing vindt plaats in overleg met de docent maatschappijleer 1 in leerjaar 4.

Bij elk tentamen en opdracht is aangegeven wat je daarvoor moet kunnen en kennen. Hoe je moet leren staat hieronder.

Wat moet ik doen, leren, herhalen en oefenen voor elke toets:

1. Boeken Tekstwerkboek thema's vmbo 2020-2021 uitgeverij Essener
2. Aantekeningen
3. Begrippenlijst en samenvatting gemaakt in (tekst)werkboek.

De schoolexamens, praktische opdrachten en het mondeling gaan over onderstaande onderwerpen:

PTA 1

- a. Tijdstip schriftelijke toets: tentamenweek 1
- b. Duur: 60 minuten
- c. Examen eenheden: ML1/K/1,2,3,4,6,7
- d. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:

Hoofdstuk 2: Jongeren

- ◆ Je kan je oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van maatschappijleer in de maatschappij.
- ◆ Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.
- ◆ Je kan met betrekking tot een maatschappelijk vraagstuk:
 - principes en procedures van de benaderingswijze van het vak maatschappijleer toepassen
 - een standpunt innemen en hier argumenten voor geven.
- ◆ Je kan:
 - beschrijven hoe een mens zich ontwikkelt tot lid van de samenleving
 - uitleggen dat mensen bij een subcultuur (willen) horen en dat elke subcultuur invloed heeft op het gedrag
 - de rol van onderwijs beschrijven in de ontwikkeling van een mens als lid van de samenleving.

Hoofdstuk 8: Relaties

- ◆ Je kan je oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van maatschappijleer in de maatschappij.
- ◆ Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.
- ◆ Je kan met betrekking tot een maatschappelijk vraagstuk:
 - principes en procedures van de benaderingswijze van het vak maatschappijleer toepassen
 - een standpunt innemen en hier argumenten voor geven.
- ◆ Je kan:
 - beschrijven hoe mensen bij het vormen van hun meningen beïnvloed worden door selectie van informatie

- uitingen van vooroordelen en beeldvorming ten aanzien van mannen en vrouwen in de samenleving herkennen en benoemen
- voorbeelden noemen van vooroordelen en discriminatie, beschrijven hoe deze ontstaan en aangeven wat er tegen te doen is
- van een bepaald sociaal probleem beschrijven hoe de beeldvorming erover tot stand komt/gekomen is.

PTA 2

- a. Tijdstip schriftelijke toets: tentamenweek 2
- b. Duur: 60 minuten
- c. Exameneenheden: ML1/K/1,2,3,5,6,7
- d. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:

Hoofdstuk 6: Werk

- ◆ Je kan je oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van maatschappijleer in de maatschappij.
- ◆ Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.
- ◆ Je kan met betrekking tot een maatschappelijk vraagstuk:
 - principes en procedures van de benaderingswijze van het vak maatschappijleer toepassen
 - een standpunt innemen en hier argumenten voor geven.
- ◆ Je kan:
 - met voorbeelden beschrijven wat sociale verschillen zijn en hoe die veroorzaakt worden, en beschrijven hoe de plaats van een mens op de maatschappelijke ladder kan veranderen
 - voorbeelden geven van belangen van mensen in een bepaalde maatschappelijke positie en van conflicten die daarmee samenhangen
 - maatregelen van de overheid ten aanzien van sociale ongelijkheid noemen.

Hoofdstuk 7: Criminaliteit

- ◆ Je kan je oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van maatschappijleer in de maatschappij.
- ◆ Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.
- ◆ Je kan met betrekking tot een maatschappelijk vraagstuk:
 - principes en procedures van de benaderingswijze van het vak maatschappijleer toepassen
 - een standpunt innemen en hier argumenten voor geven.
- ◆ Je kan:
 - met voorbeelden beschrijven wat sociale verschillen zijn en hoe die veroorzaakt worden, en beschrijven hoe de plaats van een mens op de maatschappelijke ladder kan veranderen
 - voorbeelden geven van belangen van mensen in een bepaalde maatschappelijke positie en van conflicten die daarmee samenhangen
 - maatregelen van de overheid ten aanzien van sociale ongelijkheid noemen.

PTA 3

- a. Tijdstip schriftelijke toets: tentamenweek 3
- b. Duur: 60 minuten
- c. Exameneenheden: ML1/K/1,2,3,6, 7
- d. Wat moet je kennen, kunnen en doen tijdens het tentamen?

Hoofdstuk: 3 Politiek

- ◆ Je kan je oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van maatschappijleer in de maatschappij.
- ◆ Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.
- ◆ Je kan met betrekking tot een maatschappelijk vraagstuk:
 - principes en procedures van de benaderingswijze van het vak maatschappijleer toepassen
 - een standpunt innemen en hier argumenten voor geven.
- ◆ Je kan:
 - vormen van macht herkennen
 - beschrijven hoe regels het samenleven van mensen mogelijk maken

- beschrijven welke mogelijkheden burgers hebben om invloed uit te oefenen op de politiek,
- en kenmerken van een parlementaire democratie noemen.
- van een bepaald sociaal probleem beschrijven hoe de beeldvorming erover tot stand komt/gekomen is.

PTA 4

- a. Praktische opdracht: PowerPointpresentatie + interview
- b. Tijdstip inleveren opdracht: uiterlijk tentamenweek 4
- c. Exameneneenheden: ML1/K/1,2,3,4,7
- d. Wat moet je kennen, kunnen en doen voor deze opdracht?

Hoofdstuk 4: Pluriforme samenleving

- ◆ Je kan je oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van maatschappijleer in de maatschappij.
- ◆ Je kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.
- ◆ Je kan met betrekking tot een maatschappelijk vraagstuk:
 - principes en procedures van de benaderingswijze van het vak maatschappijleer toepassen
 - een standpunt innemen en hier argumenten voor geven.
- ◆ Je kan:
 - beschrijven hoe een mens zich ontwikkelt tot lid van de samenleving
 - uitleggen dat mensen bij een subcultuur (willen) horen en dat elke subcultuur invloed heeft op het gedrag
 - de rol van onderwijs beschrijven in de ontwikkeling van een mens als lid van de samenleving.

Wat moet je doen

Je maakt in periode 4 een PowerPoint presentatie over de pluriforme samenleving. Ook neem je een interview af met een persoon met een migratie achtergrond.

Je PowerPointpresentatie moet aan de volgende inhoudelijke informatie voldoen:

- Je weet wat pluriform betekent
- Je maakt inzichtelijk welke 4 kenmerken een pluriforme samenleving heeft
- Je kunt 4 redenen benoemen waarom Nederland een pluriform land is geworden en legt deze redenen uit
- Je weet wat de vijf wereldgodsdiensten zijn
- Je kan minimaal 4 kenmerken benoemen en herkennen van de islam en het christendom
- ◆ Je weet welke spanningen de komst van nieuwkomers opleveren voor de samenleving
- Je weet met welke moeilijkheden nieuwkomers te maken hebben in Nederland
- Je weet wat respect, gelijkwaardigheid en tolerantie te maken hebben met integratie
- De presentatie wordt vormgegeven in PowerPoint. Uiteraard is de PowerPoint netjes uitgevoerd en voorzien van ter zake doende afbeeldingen.

Je interview moet aan de volgende eisen voldoen:

- ◆ Je neemt een interview af met een persoon met een migratie achtergrond
- ◆ Je moet 10 vragen gesteld hebben in je interview
- ◆ Je schrijft een reflectie over deze opdracht

Maatschappijleer in schema

Periode	PTA nr	Schooljaar	Leerjaar	Toetscode	Toetsnaam	Lesstof	Examen-eenheid	Toetsvorm	Tijdsduur	Tentamenweek	Weging	Herkansbaar
1	1	2020-2021	3	ML-GL-3-PTA1	tentamen jongeren en relaties	H2 jongeren en H8 relaties + H1 wat is maatschappijleer	ML1/K/1,2,3,4,6, 7	S	60	1	1	J
2	2	2020-2021	3	ML-GL-3-PTA2	tentamen werk en criminaliteit	H6 werk en H7 criminaliteit + H1 wat is maatschappijleer	ML1/K/1,2,3,5,6, 7	S	60	2	1	J
3	3	2020-2021	3	ML-GL-3-PTA3	tentamen politiek	H3 politiek + H1 wat is maatschappijleer	ML1/K/1,2,3,6, 7	S	60	3	1	J
4	4	2020-2021	3	ML-GL-3-PTA4	Opdracht pluriforme samenleving	H4 pluriforme samenleving + H1 wat is maatschappijleer	ML1/K/1,2,3,4,7	O	n.v.t.	4	1	J

Leerjaar 3

Algemene informatie

Voor je schoolexamen in leerjaar 3 krijg je vier tentamens die elk 2 keer tellen. Naast je tentamens krijg je (in PTA8) ook toetsen per deelvaardigheid zoals grammatica, spelling, woordenschat en spreekvaardigheid. Dit gemiddelde cijfer voor deelvaardigheden telt 3 keer (0,3 per toets). Herkansingen volgen na de tentamenweek; één SE mag herkanst worden. Alle andere toetsen zijn uitgesloten van herkansing.

De tentamens gaan over de volgende onderwerpen:

Tentamen 1: Lees- en schrijfvaardigheid 1 (zakelijke brief) (NE-01)

- a. Tijdstip toets: november 2020
- b. Duur: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Lezen: (Theorie Lezen blok 1) Je weet wat een actieve leeshouding is, je herkent tekstdoelen en tekstsoorten je kunt aangeven hoe een tekst is ingedeeld en wat het onderwerp is.
 - Schrijven: Je weet hoe je een zakelijke brief moet schrijven. Je kunt deze teksten schrijven aan de hand van een opdracht met aandachtspunten voor inhoud, goede spelling en passend taalgebruik.

Tentamen 2: Lees- en schrijfvaardigheid 2 (ingezonden stuk) (NE-02)

- a. Tijdstip toets: februari 2021
- b. Duur: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Lezen: (Theorie Lezen blok 1) Je weet wat een actieve leeshouding is, je herkent tekstdoelen en tekstsoorten je kunt aangeven hoe een tekst is ingedeeld en wat het onderwerp is. (Theorie lezen blok 2) Je herkent activerende teksten, je kunt het publiek van een tekst vaststellen, je herkent signaalwoorden en tekstverbanden, je kunt een tekst samenvatten in kernzinnen en in de hoofdgedachte.
 - Schrijven: Je kunt een ingezonden stuk schrijven. Je kunt deze teksten schrijven aan de hand van een opdracht met aandachtspunten voor inhoud, goede spelling en passend taalgebruik.

Tentamen 3: Kijk- en luistervaardigheid (NE-03)

- a. Tijdstip toets: april 2021
- b. Duur: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Je kunt een kijk- en luisterprogramma in hoofdzaak begrijpen en deze hoofdzaak, samen met een aantal details, onthouden om er achteraf vragen over te beantwoorden
 - Je kunt een situatie in bijvoorbeeld een speelfilm herkennen en laten zien dat je begrijpt hoe de personen in die film tegenover elkaar staan en van welke relaties en gevoelens er bij deze personen sprake is.
 - Je kunt luister- en kijkmanieren gebruiken voor zoekend en intensief luisteren
 - Je kunt het doel van de makers van een programma weergeven
 - Je kunt het hoofdonderwerp, de hoofdgedachte en/of de belangrijkste elementen uit een programma weergeven
 - Je kunt een instructie navertellen en/of uitvoeren

Tentamen 4: Lees- en schrijfvaardigheid 3 (artikel) + (NE-04)

- a. Tijdstip toets: juni 2021
- b. Duur: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Lezen: (Theorie Lezen blok 1) Je weet wat een actieve leeshouding is, je herkent tekstdoelen en tekstsoorten je kunt aangeven hoe een tekst is ingedeeld en wat het onderwerp is. (Theorie lezen blok 2) Je herkent activerende teksten, je kunt het publiek van een tekst vaststellen, je herkent signaalwoorden en tekstverbanden, je kunt een tekst samenvatten in kernzinnen en in de hoofdgedachte. (Theorie lezen blok 3 + 4) Je herkent meningen en feiten (subjectief en objectief), je weet het verschil tussen feitelijke en persoonlijke argumenten.
 - Schrijven: Je kunt een artikel schrijven. Je kunt deze teksten schrijven aan de hand van een opdracht met aandachtspunten voor inhoud, goede spelling en passend taalgebruik.

Leerjaar 4

Algemene informatie:

In leerjaar 4 krijg je nog een tentamen dat één keer meetelt en twee tentamens die elk twee keer meetellen. Daarnaast blijf je toetsen maken per deelvaardigheid. De cijfers die je daarvoor haalt, komen bij het cijfer voor deelvaardigheden dat je in leerjaar 3 hebt behaald. Het gewicht van dat gemiddelde cijfer blijft 3 (0,3 per toets). Daarnaast werk je in leerjaar 4 aan je mondelingen taalvaardigheden. Je presenteert je themadossier en voert een sollicitatiegesprek.

In april mag je één van de drie schriftelijke tentamens herkansen. Alle andere toetsen en het handelingsdeel zijn uitgesloten van herkansing.

De tentamens gaan over de volgende onderwerpen:

Tentamen 5: Leesvaardigheid (theorie en teksten) (NE-05)

- a. Tijdstip toets: november 2021
- b. Duur: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Lezen: (Theorie Lezen Blok 1) Je herkent de begrippen uit klas 3, je kunt actief lezen toepassen op een aantal teksten, je kunt een examentekst lezen en vragen beantwoorden.
 - Theorie: De theorie die bij het onderdeel lezen past kun je toepassen.

Tentamen 6: Lees- en schrijfvaardigheid 4 (Zakelijke e-mail) (NE-06)

- a. Tijdstip toets: februari 2022
- b. Duur: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Lezen: (Theorie lezen Blok 2) Je kunt meningen en argumenten onderscheiden. Je weet hoe je examenvragen het best kunt aanpakken.
 - Schrijven: (Theorie schrijven Blok 2) Je kunt een zakelijke brief schrijven. Je kunt deze teksten schrijven aan de hand van een opdracht met aandachtspunten voor inhoud, goede spelling en passend taalgebruik.

Tentamen 7: Kijk- en luistervaardigheid (NE-07)

- a. Tijdstip toets: maart 2022
- b. Duur: 90 minuten
- c. Wat moet je kennen en kunnen:
 - Je kunt een kijk- en luisterprogramma in hoofdzaak begrijpen en deze hoofdzaak, samen met een aantal details, onthouden om er achteraf vragen over te beantwoorden

- Je kunt een situatie in bijvoorbeeld een speelfilm herkennen en laten zien dat je begrijpt hoe de personen in die film tegenover elkaar staan en van welke relaties en gevoelens er bij deze personen sprake is.
- Je kunt luister- en kijkmanieren gebruiken voor zoekend en intensief luisteren
- Je kunt het doel van de makers van een programma weergeven
- Je kunt het hoofdonderwerp, de hoofdgedachte en/of de belangrijkste elementen uit een programma weergeven
- Je kunt een instructie navertellen en/of uitvoeren

Deelvaardigheden (pta8a t/m 8j, zie schema onderaan)

Bij “deelvaardigheden” komen de onderdelen spelling, grammatica, woordenschat, schrijven en presenteren aan bod.

Voor spelling, grammatica en woordenschat krijg je kleinere toetsen die in lestijd worden afgenomen. Dit geldt ook voor het onderdeel schrijven. Ook de presentaties worden onder lestijd gepresenteerd.

Presenteren; Wat moet je kennen en kunnen?

1. Je kent het belang van de inzet van **oogcontact** met je publiek, een goede **lichaamshouding** tijdens een presentatie, goed **stemgebruik**. Je weet hoe je met goed stemgebruik je presentatie kunt ondersteunen. Je past deze kennis toe bij je presentatie.
2. Je kent het begrip “**argument**”. Je kunt een argument bedenken bij een eigen stelling. Je kent het belang van **uitleg** van en **voorbeeld** bij je argument.
3. Je kent het begrip **structuur** in een presentatie en houdt je daaraan. Je kunt een gestructureerde presentatie voorbereiden en uitvoeren.
4. Je kent het belang van goed **luisteren** in een gesprek of naar een presentatie. Je kunt wat je gehoord hebt gebruiken bij de voorbereiding op je reactie of vraag.
5. Je kunt je oordeel over andermans presentatie **beargumenteren** en motiveren. Je kunt de ander een verbeterpunt en een pluspunt meegeven na zijn of haar presentatie.

Kennis en praktijk van mening en argumenten kun je inzetten in een (motivatie)gesprek, bijvoorbeeld een sollicitatiegesprek, of in een discussie.

Themadossier

Voor het onderdeel fictie maak je een fictiedossier rond één thema dat je in leerjaar 4 afsluit met een presentatie. Het inleveren hiervan is een Handelingsopdracht (leerjaar 4). Als je dossier is goedgekeurd (OVG) volgt er een presentatie waar je een cijfer voor krijgt. (MO 1). De presentatie wordt beoordeeld als examen mondelinge taalvaardigheid op niveau 2F.

Meer uitleg over dit examen krijg je in de les (in leerjaar 4).

Sollicitatiegesprek

Het sollicitatiegesprek (MO 2) houd je in leerjaar 4. Dit gesprek wordt beoordeeld als examen mondelinge taalvaardigheid op niveau 2F. De sollicitatiebrief die je schrijft als deelvaardigheid (8i) speelt een rol bij dit gesprek. Je gaat een echt sollicitatiegesprek houden met de juiste houding, het juiste taalgebruik en de juiste kleding.

Nederlands in schema

Leerjaar	Afname- periode	PTA- onderdeel	Vaardigheid	Schoolexamen (SE) / Eindexamen (CSE)	Gewicht	Cijfer
3	november 2020	1	Lees- en schrijfvaardigheid 1 (zakelijke brief)	SE	2	
3	januari 2021	2	Lees- en schrijfvaardigheid 2 (ingezonden stuk)	SE	2	
3	april 2021	3	Kijk- en luistervaardigheid	SE	2	
3	juni 2021	4	Lees- en schrijfvaardigheid 3 (artikel) + kijk- en luistervaardigheid	SE	2	
4	november 2021	5	Leesvaardigheid Theorie en teksten	SE/CSE	1	
4	januari 2022	6	Lees- en schrijfvaardigheid 4 (zakelijke e-mail)	SE/CSE	2	
4	maart 2022	7	Kijk- en luistervaardigheid	SE/CSE	2	
3/4	doorlopend	8	Deelvaardigheden 8a Grammatica, spelling, over taal blok 1 8b Presentatie debat 8c Grammatica, spelling, over taal blok 2 8d Presentatie instructie 8e Grammatica, spelling, over taal blok 3 8f presentatie instructie 8g Grammatica, spelling, over taal blok 4 ----- 8h Artikel 8i Sollicitatiebrief 8j Zakelijke e-mail	SE	3 (0,3 per deeltoets)	
4		Handelings- deel	Themadossier Papieren versie	SE	0	OVG
4		MO 1	Presentatie Themadossier	SE	2	
4		MO 2	Sollicitatiegesprek	SE		

Verantwoording kerndoelen PTA cohort 2020-2022

Kerndoel	Thema	PTA-onderdeel
K1	Oriëntatie op leren en werken	Dit komt terug in alle PTA onderdelen en tijdens de lessen.
K2	Basisvaardigheden	Dit komt terug in alle PTA onderdelen en tijdens de lessen
K3	Woordverwerving	PTA8, de blok so's
K4	Luister- en kijkvaardigheid	PTA 3 en PTA 7
K5	Spreek- en gespreksvaardigheid	PTA8, presentatieopdrachten MO1, MO2
K6	Leesvaardigheid	PTA1, 2, 4, 5, 6
K7	Schrijfvaardigheid	PTA 1, 2, 4, 5, 6 en PTA8 de schrijfopdrachten
K8	Fictie	Themadossier, MO 1
V1	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	PTA8 presentatieonderdelen
V2	Schrijven op basis van documentatie	PTA8 sectoronderzoek
V3	Vaardigheden in samenhang	PTA 1, 2, 4, 5, 6

Profielwerkstuk GL

Leerjaar 4

Algemene informatie:

Door de invoering van de profielen in het vmbo is ook het profielwerkstuk ingevoerd in de gemengde én theoretische leerweg van het vmbo.

Het profielwerkstuk is een werkstuk waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn in het door de leerling gekozen profiel. Je maakt het samen met een medeleerling uit hetzelfde profiel.

Het profielwerkstuk moet worden beoordeeld met 'goed' of 'voldoende'. Zolang het niet minimaal voldoende is zal het profielwerkstuk verbeterd moeten worden tot het minimaal voldoende is.

Het profielwerkstuk is onderdeel van het schoolexamen en moet derhalve zijn afgerond voor de start van het eerste tijdvak.

Wat moet je kunnen:

Het profielwerkstuk moet betrekking hebben op het profiel waarin je onderwijs volgt.

Je moet een logboek bijhouden en regelmatig laten aftekenen wat je gedaan hebt.

Niet alleen het product maar ook het proces (= manier waarop je tot dat product bent gekomen) worden beoordeeld.

Dit gebeurt aan de hand van het logboek.

De beoordeling gebeurt aan de hand van een beoordelingsmodel, waarbij alle onderdelen minimaal voldoende moeten zijn.

Het gehele profielwerkstuk heeft een studielast van 20 klokuren per persoon.

Waar en wanneer doe je dit:

Omdat er ook nogal wat vaardigheden vereist worden is het profielwerkstuk in leerjaar 4 gepland.

Om te zorgen dat je ruim voor het examen klaar bent staat het in de eerste helft van het schooljaar ingeroosterd. Eind januari moet het daarom afgerond zijn.

Tijdens het eerste contactmoment krijg je een handleiding, uitleg hoe je het profielwerkstuk aan moet pakken en hoe het beoordeeld wordt.

Het meeste doe je in je eigen tijd, maar je hebt ook enkele keren overleg met je begeleider(s).

Rekenvaardigheden GL

Leerjaar 3 en 4

Algemene informatie:

Dit vak bereidt je voor op het schoolexamen rekenen waaraan je in leerjaar 3 en/of leerjaar 4 deelneemt. Alle derde en vierdejaars leerlingen worden uitgenodigd om aan de rekentoetsen deel te nemen, voor leerlingen zonder wiskunde in hun vakkenpakket is deelname verplicht. Het resultaat van het schoolexamen rekenen telt niet mee in de slaag-/zakregeling.

In leerjaar 3 zijn er vier momenten waarop het rekenexamen wordt afgenomen. In leerjaar 4 zijn er drie momenten waarop de rekentoets wordt afgenomen.

Het schoolexamen rekenen wordt op verschillende niveaus aangeboden:

2A – Rekentoets enkel voor BBL-leerlingen

2F – Rekentoets voor BBL-, KBL en GL-leerlingen

3F – Rekentoets op MBO-niveau voor BBL-, KBL en GL-rekentalenten

2AER – Rekentoets voor BBL-leerlingen met ernstige rekenproblemen

2ER – Rekentoets voor BBL-, KBL en GL-leerlingen met ernstige rekenproblemen

Leerlingen met ernstige rekenproblemen mogen de 2AER en/of 2ER-rekentoets maken. Bij het maken van deze toets mag je gebruikmaken van een rekenmachine, van een standaard rekenkaart en aanvullende rekenkaarten. Om in aanmerking te komen voor de 2ER-rekentoets moet je aan strenge voorwaarden voldoen. Je docent rekenen en de rekencoördinator op school kunnen je hier meer informatie over geven. Naast de 2ER-rekentoets, mogen leerlingen met ernstige rekenproblemen uit de Basisberoepsgerichte Leerweg ook deelnemen aan de 2AER-rekentoets. Deze 2AER-rekentoets is specifiek voor BBL-leerlingen met ernstige rekenproblematiek.

Aan leerlingen die de 2ER-toets maken en aan leerlingen die nog geen voldoende voor de 2F-toets hebben gehaald, worden in leerjaar 3 en 4 rekenlessen aangeboden. Leerlingen die een voldoende (e.g. een 6 of hoger) voor de 2F-toets halen, worden wellicht vrijgesteld van de verplichte rekenlessen. Leerlingen met een voldoende op 2F-niveau, mogen de overige rekentoets-momenten gebruiken om hun resultaat te verbeteren en/of om de rekentoets op een hoger niveau te maken.

In leerjaar 3 en 4 worden er mogelijk een aantal diagnostische, formatieve toetsen afgenomen in de rekenlessen. De cijfers van deze toetsen tellen niet mee bij de bovengenoemde rekentoetsen.

Hieronder staat per thema aangegeven wat je daarvoor moet kennen en kunnen. Hoe je moet leren staat hieronder.

Wat moet je doen en leren voor elke rekentoets:

1. uit het oefenboek moet je de stukjes theorie, voorbeelden, samenvattingen en gemaakte opdrachten goed bestuderen.
2. eventuele aantekeningen en besproken opgaven bestuderen.
3. Test jezelf en eventueel nog de extra oefening uit je oefenboek maken.
4. toetsopdrachten uit je oefenboek maken.
5. voor de landelijke rekentoets de samenvattingen bestuderen en maken, en de Oefentoets 2F maken.

Wat doe je in de lessen:

1. o.a. voorbereiden op het SE rekenen.
2. leren rekenvaardigheden toepassen uit het referentiekader 2F die betrekking hebben op de domeinen Getallen, Verhoudingen, Meten & meetkunde en Verbanden.
3. leren structuren en verbanden opsporen in voor jou herkenbare situaties en verbanden leggen met rekenkundige begrippen, en daarbij:
 - a. rekenkundige technieken kiezen en gebruiken om problemen op te lossen, waaronder basisalgoritmen en standaardmethodes.
 - b. communiceren door middel van adequaat (rekenkundig) taalgebruik.

De eventuele diagnostische toetsen kunnen gaan over onderstaande rekenonderwerpen:

1. Getallen en bewerkingen (Hoofdstuk 1)

- a. Wat moet je kennen en kunnen:
 - ◆ Je kan efficiënt werken met hele getallen, en daarbij:
 - ordenen, schatten en rekenen.
 - optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen.
 - rekenen met machten en wortels.

2. Breuken en decimale getallen (Hoofdstuk 2, inclusief herhaling hoofdstuk 1)

- a. Wat moet je kennen en kunnen:
 - ◆ Je kan efficiënt werken met breuken en decimale getallen, en daarbij:
 - ordenen, schatten en rekenen.
 - optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen.
 - afronden.

3. Rekenen (Hoofdstuk 3, inclusief herhaling hoofdstukken 1 en 2)

- a. Wat moet je kennen en kunnen:
 - ◆ Je kan efficiënt rekenen en cijfermatige gegevens kritisch beoordelen, en daarbij:
 - handig rekenen bij optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen.
 - schatten en rekenen met gangbare maten en grootheden.
 - verstandig afronden.
 - hierbij op een verstandige manier de rekenmachine gebruiken.

4. Verhoudingen (Hoofdstuk 4, inclusief herhaling hoofdstukken 1, 2 en 3)

- a. Wat moet je kennen en kunnen:
 - ◆ Je kan efficiënt werken met verhoudingen, en daarbij:
 - schatten en rekenen.
 - werken met verhoudingstabellen.
 - schatten en rekenen met schaal.
 - hierbij op een verstandige manier de rekenmachine gebruiken.

5. Procenten (Hoofdstuk 5, inclusief herhaling hoofdstukken 1, 2, 3 en 4)

- a. Wat moet je kennen en kunnen:
 - ◆ Je kan efficiënt werken met procenten, en daarbij:
 - schatten en rekenen.
 - wisselen tussen procenten, breuken en verhoudingen.
 - hierbij op een verstandige manier de rekenmachine gebruiken.

6. Meten (Hoofdstuk 6, inclusief herhaling hoofdstukken 1 t/m 5)

- a. Wat moet je kennen en kunnen:
 - ◆ Je kan efficiënt werken met gangbare maten en grootheden, en daarbij:
 - schatten en rekenen met lengte en oppervlakte.
 - schatten en rekenen met inhoud.
 - schatten en rekenen met gewicht.

- schatten en rekenen met tijd.
- schatten en rekenen met andere maten en samengestelde eenheden.
- hierbij op een verstandige manier de rekenmachine gebruiken.

7. Meetkunde (Hoofdstuk 7, inclusief herhaling hoofdstukken 1 t/m 6)

- a. Wat moet je kennen en kunnen:
- ◆ Je kan voorstellingen maken, onderzoeken en interpreteren van objecten en hun plaats in de ruimte, en daarbij:
 - werken, tekenen en rekenen met vlakke figuren.
 - werken, tekenen en rekenen met ruimtelijke figuren.
 - werken met en tekenen van uitslagen, aanzichten en doorsneden.
 - werken met en tekenen van routes.
 - werken en rekenen met bouwtekeningen en meetinstrumenten.
 - hierbij op een verstandige manier de rekenmachine gebruiken.

8. Informatie verwerken (Hoofdstuk 8, inclusief herhaling hoofdstukken 1 t/m 7)

- a. Wat moet je kennen en kunnen:
- ◆ Je kan informatie verzamelen, weergeven en analyseren met behulp van grafische voorstellingen, en daarbij:
 - gebruik maken van beeld-, staaf- en cirkeldiagram.
 - gebruik maken van frequentietabel en gemiddelde.
 - hiervoor genoemde gegevens combineren.
 - op basis van de verwerkte informatie verwachtingen uitspreken en conclusies trekken.
 - hierbij op een verstandige manier de rekenmachine gebruiken.

9. Formules en grafieken (Hoofdstuk 9, inclusief herhaling hoofdstukken 1 t/m 8)

- a. Wat moet je kennen en kunnen:
- ◆ Je kan problemen oplossen waarin verbanden tussen variabelen een rol spelen, en daarbij:
 - tabellen, grafieken en (woord)formules hanteren bij verschillende typen verbanden.
 - hierbij op een verstandige manier de rekenmachine gebruiken.

Het schoolexamen rekenen:

- a. Tijdstip schoolexamens rekenen leerjaar 3 en 4: vermoedelijk in of rond de tentamenweken, zie ook het overzicht op de volgende bladzijde.
- b. Duur: 45 minuten per toets.
- c. Wat moet je kennen en kunnen tijdens het schoolexamen rekenen:
- ◆ Je kan rekenvaardigheden toepassen uit het referentiekader 2ER/2F die betrekking hebben op de domeinen Getallen, Verhoudingen, Meten & meetkunde en Verbanden. (Zie de afzonderlijke hoofdstukken hiervoor.)
 - hierbij op een verstandige manier de rekenmachine gebruiken.

Het beste resultaat van alle gemaakte rekenexamens wordt op je rapport en/of cijferlijst weergegeven.

Schoolrekentoetsen vallen buiten de herkansingsregel en worden enkel in of rond de tentamenweken, schoolbreed afgenomen.

Rekenvaardigheden in schema – Overzicht schoolexamens rekenen

Leerjaar	Tijdstip	Rekentoets (SE)	Betekenis cijfers	Cijfer
3	± okt/nov 2020	2A (BBL) 2F (BBL, KBL, GL) 2AER (BBL-leerlingen met ernstige rekenproblemen) 2ER (BBL-, KBL-, GL-leerlingen met ernstige rekenproblemen)	6 en hoger: geslaagd 6 en hoger op 2F-niveau: rekenlesvrij	
3	± jan 2021	2A (BBL) 2F (BBL, KBL, GL) 2AER (BBL-leerlingen met ernstige rekenproblemen) 2ER (BBL-, KBL-, GL-leerlingen met ernstige rekenproblemen) 3F (MBO-niveau voor talentvolle rekenaars)	idem	
3	± mrt 2021	idem	idem	
3	± juni 2021	idem	idem	
4	± okt/nov 2021	2A (BBL) 2F (BBL, KBL, GL) 2AER (BBL-leerlingen met ernstige rekenproblemen) 2ER (BBL-, KBL-, GL-leerlingen met ernstige rekenproblemen) 3F (MBO-niveau voor talentvolle rekenaars)	6 en hoger: geslaagd 6 en hoger op 2F-niveau: rekenlesvrij	
4	± jan 2022	idem	idem	
4	± mrt 2022	idem	idem	
		Het beste resultaat voor het hoogst gehaalde niveau wordt op de cijferlijst weergegeven.		

Wiskunde GL

Leerjaar 3

Algemene informatie:

Voor je schoolexamen in leerjaar 3 maak je vier tentamens die elk 1 keer meetellen in het PTA. Het gemiddelde van deze vier tentamencijfers is het cijfer wat je overgang bepaalt. Alle cijfers komen in Magister.

In leerjaar 4 komen, naast de cijfers uit leerjaar 3, nog drie tentamens die elk 3 keer meetellen. Ook krijg je een GWA (Geïntegreerde Wiskundige Activiteit) dat 1 keer meetelt. Het gemiddelde van deze acht tentamencijfers is het cijfer wat je schoolexamencijfer bepaalt. Alle cijfers komen in Magister.

In leerjaar 4 maak je ook de opdracht 'Oriëntatie op Leren en Werken'. Deze opdracht moet als voldoende worden afgesloten. Ook deze beoordeling komt in Magister.

Bij elk onderwerp is aangegeven wat je daarvoor moet kennen en kunnen. Hoe je moet leren staat hieronder. De kennis en vaardigheden die je opdoet worden tijdens de proefwerken en tentamens in leerjaar 3 afgetoetst.

Na elke tentamenweek krijg je de mogelijkheid om één tentamen of toets naar keuze (uit desbetreffende tentamenweek) te herkansen. Alle andere toetsen zijn uitgesloten van herkansing.

Wat moet je doen en leren voor elke toets:

1. uit het leerboek moet je de stukjes aanpak, theorie, voorbeelden, samenvattingen en gemaakte opdrachten goed doornemen.
2. eventuele aantekeningen doornemen.
3. Test jezelf en eventueel nog de oefenopdrachten uit je werkboek maken.

Wat doe je in de lessen:

1. voorbereiden op tentamens en examens.
2. leren basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.
3. leren structuren en verbanden opsporen in voor jou herkenbare situaties en verbindingen leggen met wiskundige begrippen, en daarbij:
 - a. wiskundige technieken kiezen en gebruiken om problemen op te lossen, waaronder basialgoritmen en standaardmethodes.
 - b. communiceren door middel van adequaat (wiskundig) taalgebruik.
 - c. adequate onderzoeks- en redeneerstrategieën toepassen.

In de lessen ter voorbereiding op toetsen zal er stil worden gestaan bij veel gemaakte fouten.

De tentamens gaan over onderstaande onderwerpen:

1. Formules en grafieken (Hoofdstuk 1)

Plaats en afstand (Hoofdstuk 2)

Rekenen met formules (Hoofdstuk 3)

- Tijdstip tentamen: ± november.
- Duur: 90 minuten.
- Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ♦ Je kan problemen oplossen waarin verbanden tussen variabelen een rol spelen, en daarbij:
 - tabellen, grafieken en (woord)formules hanteren bij verschillende typen verbanden.
 - geschikte wiskundige modellen gebruiken.
 - ♦ Je kan voorstellingen maken, onderzoeken en interpreteren van objecten en hun plaats in de ruimte, en daarbij:
 - redeneren over meetkundige figuren en deze tekenen.
 - afmetingen meten, schatten en berekenen.

- ◆ meetkundige begrippen en formules, instrumenten en apparaten hanteren. Je kan problemen oplossen waarin verbanden tussen variabelen een rol spelen, en daarbij:
 - tabellen, grafieken en (woord)formules hanteren bij verschillende typen verbanden.
 - geschikte wiskundige modellen gebruiken.

2. Werken met aantallen (Hoofdstuk 4)

Gelijkvormigheid (Hoofdstuk 5)

Statistiek (Hoofdstuk 6)

- Tijdstip tentamen: ± januari.
- Duur: 90 minuten.
- Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ◆ Je kan efficiënt rekenen en cijfermatige gegevens kritisch beoordelen, en daarbij:
 - schatten en rekenen met gangbare maten en grootheden.
 - op een verstandige manier de rekenmachine gebruiken.
 - ◆ Je kan voorstellingen maken, onderzoeken en interpreteren van objecten en hun plaats in de ruimte, en daarbij:
 - redeneren over meetkundige figuren en deze tekenen.
 - afmetingen meten, schatten en berekenen.
 - meetkundige begrippen en formules, instrumenten en apparaten hanteren.
 - ◆ Je kan informatie verzamelen, weergeven en analyseren met behulp van grafische voorstellingen, en daarbij:
 - statistische representatievormen en een graaf hanteren.
 - op basis van de verwerkte informatie verwachtingen uitspreken en conclusies trekken.

3. Vergelijkingen oplossen (Hoofdstuk 7)

Hellingen en tangens (Hoofdstuk 8)

Metten en redeneren (Hoofdstuk 9)

- Tijdstip tentamen: ± maart.
- Duur: 90 minuten.
- Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ◆ Je kan problemen oplossen waarin verbanden tussen variabelen een rol spelen, en daarbij:
 - tabellen, grafieken en (woord)formules hanteren bij verschillende typen verbanden.
 - geschikte wiskundige modellen gebruiken.
 - ◆ Je kan voorstellingen maken, onderzoeken en interpreteren van objecten en hun plaats in de ruimte, en daarbij:
 - redeneren over meetkundige figuren en deze tekenen.
 - afmetingen meten, schatten en berekenen.
 - meetkundige begrippen en formules, instrumenten en apparaten hanteren.
 - ◆ Je kan voorstellingen maken, onderzoeken en interpreteren van objecten en hun plaats in de ruimte, en daarbij:
 - redeneren over meetkundige figuren en deze tekenen.
 - afmetingen meten, schatten en berekenen.
 - meetkundige begrippen en formules, instrumenten en apparaten hanteren.

4. Grafieken (Hoofdstuk 10)

Oppervlakte en inhoud (Hoofdstuk 11)

Grafen (Hoofdstuk 12)

- Tijdstip tentamen: $\pm$ juni. Duur: 90 minuten.
- Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ◆ Je kan problemen oplossen waarin verbanden tussen variabelen een rol spelen, en daarbij:
 - tabellen, grafieken en (woord)formules hanteren bij verschillende typen verbanden.
 - geschikte wiskundige modellen gebruiken.
 - ◆ Je kan voorstellingen maken, onderzoeken en interpreteren van objecten en hun plaats in de ruimte, en daarbij:
 - redeneren over meetkundige figuren en deze tekenen.
 - afmetingen meten, schatten en berekenen.
 - meetkundige begrippen en formules, instrumenten en apparaten hanteren.
 - ◆ Je kan informatie verzamelen, weergeven en analyseren met behulp van grafische voorstellingen, en daarbij:
 - statistische representatievormen en een graaf hanteren.
 - op basis van de verwerkte informatie verwachtingen uitspreken en conclusies trekken.

Leerjaar 4

Algemene informatie:

Om je schoolexamen, wat je in leerjaar 3 begonnen bent, in leerjaar 4 af te ronden krijg je, naast de cijfers van leerjaar 3, nog drie tentamens die elk 3 keer meetellen. Daarnaast krijg je een GWA (Geïntegreerde Wiskundige Activiteit) dat 1 keer meetelt. Je schoolexamencijfers is het gemiddelde van de hiervoor genoemde tentamencijfers van leerjaar 3 en 4. Alle cijfers komen in Magister.

Na elke tentamenweek krijg je de mogelijkheid om één tentamen of toets naar keuze (uit desbetreffende tentamenweek) te herkansen. Alle andere toetsen zijn uitgesloten van herkansing.

In leerjaar 4 maak je ook een "Oriëntatie op Leren en Werken" deze opdracht moet als voldoende worden afgesloten. Ook deze beoordeling komt in Magister.

Bij elk onderwerp is aangegeven wat je daarvoor moet kennen en kunnen. Hoe je moet leren staat hieronder. De kennis en vaardigheden die je opdoet worden tijdens de tentamens en andere opdrachten in leerjaar 4 afgetoetst.

Wat moet je doen en leren voor elke toets:

1. uit het leerboek moet je de stukjes aanpak, theorie, voorbeelden, samenvattingen en gemaakte opdrachten goed doornemen.
2. eventuele aantekeningen doornemen.
3. Test jezelf en eventueel nog de oefenopdrachten uit je werkboek maken.
4. Examentraining uit je boek, <https://oefenen.facet.onl> of www.examenblad.nl.

Wat doe je in de lessen:

1. voorbereiden op tentamens en examens.
2. leren basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.
3. leren structuren en verbanden opsporen in voor jou herkenbare situaties en verbindingen leggen met wiskundige begrippen, en daarbij:
 - a. wiskundige technieken kiezen en gebruiken om problemen op te lossen, waaronder basialgoritmen en standaardmethodes.
 - b. communiceren door middel van adequaat (wiskundig) taalgebruik.
 - c. adequate onderzoeks- en redeneerstrategieën toepassen.

In de lessen ter voorbereiding op toetsen zal er stil worden gestaan bij veel gemaakte fouten.

Oriëntatie op Leren en Werken (OLW):

- Tijdstip inleveren opdrachten: ± november t/m ± januari.
- Duur: afhankelijk van eigen inbreng.
- Wat moet je kennen en kunnen voor de opdrachten:
 - ♦ Je kan problemen oplossen waarin verbanden tussen variabelen een rol spelen, en daarbij:
 - je oriënteren op het belang van wiskunde voor de eigen loopbaan en voor je functioneren in de maatschappij.
 - een relatie leggen tussen wiskundige kennis en vaardigheden en de beroepspraktijk.

Geïntegreerde Wiskundige Activiteit (GWA)

- Tijdstip inleveren werkstuk: ± februari.
- Duur: afhankelijk van eigen werktempo, vaardigheid en kennis.
- Wat moet je kennen en kunnen voor het werkstuk:
 - ♦ Je kan problemen in alledaagse situaties vertalen naar wiskundige problemen, en daarbij:
 - de vaardigheden bij alle andere onderdelen geïntegreerd gebruiken.
 - conclusies trekken die relevant zijn voor de bewuste probleemsituatie.

De tentamens gaan over onderstaande onderwerpen:

5. Grafieken en vergelijkingen (Hoofdstuk 1)

Vlakke meetkunde (Hoofdstuk 2)

Informatieverwerking (Hoofdstuk 3)

- Tijdstip tentamen: $\pm$ november.
- Duur: 90 minuten.
- Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ♦ Je kan problemen oplossen waarin verbanden tussen variabelen een rol spelen, en daarbij:
 - tabellen, grafieken en (woord)formules hanteren bij verschillende typen verbanden.
 - geschikte wiskundige modellen gebruiken.
 - ♦ Je kan voorstellingen maken, onderzoeken en interpreteren van objecten en hun plaats in de ruimte, en daarbij:
 - redeneren over meetkundige figuren en deze tekenen.
 - afmetingen meten, schatten en berekenen.
 - meetkundige begrippen en formules, instrumenten en apparaten hanteren.
 - ♦ Je kan informatie verzamelen, weergeven en analyseren met behulp van grafische voorstellingen, en daarbij:
 - statistische representatievormen en een graaf hanteren.
 - op basis van de verwerkte informatie verwachtingen uitspreken en conclusies trekken.

6. Machtsverbanden (Hoofdstuk 4)

Rekenen (Hoofdstuk 5)

Goniometrie (Hoofdstuk 6)

- Tijdstip tentamen: $\pm$ januari.
- Duur: 90 minuten.
- Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ♦ Je kan problemen oplossen waarin verbanden tussen variabelen een rol spelen, en daarbij:
 - tabellen, grafieken en (woord)formules hanteren bij verschillende typen verbanden.
 - geschikte wiskundige modellen gebruiken.
 - ♦ Je kan efficiënt rekenen en cijfermatige gegevens kritisch beoordelen, en daarbij:
 - schatten en rekenen met gangbare maten en grootheden.
 - op een verstandige manier de rekenmachine gebruiken.
 - ♦ Je kan voorstellingen maken, onderzoeken en interpreteren van objecten en hun plaats in de ruimte, en daarbij:
 - redeneren over meetkundige figuren en deze tekenen.
 - afmetingen meten, schatten en berekenen.
 - meetkundige begrippen en formules, instrumenten en apparaten hanteren.

7. Exponentiële formules (Hoofdstuk 7)

Ruimte meetkunde (Hoofdstuk 8)

- Tijdstip tentamen: $\pm$ maart
- Duur: 90 minuten.
- Wat moet je kennen en kunnen tijdens het tentamen:
 - ♦ Je kan problemen oplossen waarin verbanden tussen variabelen een rol spelen, en daarbij:
 - tabellen, grafieken en formules hanteren bij verschillende typen verbanden.
 - geschikte wiskundige modellen gebruiken.
 - ♦ Je kan voorstellingen maken, onderzoeken en interpreteren van objecten en hun plaats in de ruimte, en daarbij:
 - redeneren over meetkundige figuren en deze tekenen.
 - afmetingen meten, schatten en berekenen.
 - meetkundige begrippen en formules, instrumenten en apparaten hanteren.

Wiskunde in schema

Leerjaar	Tijdstip	Onderdeel	Hoofdstuk	Schoolexamen (SE) / Eindexamen (CSE)	Gewicht	Cijfer
3	± november 2020	PTA 1	Formules en grafieken (H 1) Plaats en afstand (H 2) Rekenen met formules (H 3)	SE	1	
3	± januari 2021	PTA 2	Werken met aantallen (H 4) Gelijkvormigheid (H 5) Statistiek (H 6)	SE	1	
3	± maart 2021	PTA 3	Vergelijkingen oplossen (H 7) Hellingen en tangens (H 8) Meten en redeneren (H 9)	SE	1	
3	± juni 2021	PTA 4	Grafieken (H 10) Oppervlakte en inhoud (H 11) Grafen (H12)	SE	1	
4	± februari 2022	PTA 5	Geïntegreerde Wiskundige Activiteit (GWA)	SE	1	
4	± november 2021	PTA 6	Grafieken en vergelijkingen (H 1) Vlakke meetkunde (H 2) Informatieverwerking (H 3)	SE/CSE	3	
4	november 2021 t/m januari 2022	OLW	Oriëntatie op Leren en Werken (OLW)	SE	moet voldoende zijn	
4	± januari	PTA 7	Machtsverbanden (H 4) Rekenen (H 5) Goniometrie (H 6)	SE/CSE	3	
4	± maart 2022	PTA 8	Exponentiële formules (H 7) Ruimtmeetkunde (H 8)	SE/CSE	3	
3/4	na elke tentamen-periode	herkansing	Na elke tentamenperiode mag één toets naar keuze worden herkanst	SE/CSE	Overeenkomstig met gewicht origineel tentamen	
Eind schoolexamencijfer = totaal leerjaar 3 + 4 gedeeld door 14						

Verantwoording kerndoelen en vaardigheden PTA

Kerndoel	Thema	PTA-onderdeel
Wi/K/1	Oriëntatie op Leren en Werken	Project OLW
Wi/K/2	Basisvaardigheden	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten.
Wi/K/3	Leervaardigheden	Tijdens de lessen, tijdens toetsmomenten en bij projecten
Wi/K/4	Algebraïsche vaardigheden	PTA 1, PTA 2, PTA 3, PTA 5, PTA 6, PTA 7, PTA 8 & OLW, GWA.
Wi/K/5	Rekenen, meten, schatten	PTA 1, PTA 2, PTA 3, PTA 5, PTA 6, PTA 7, PTA 8 & OLW, GWA.
Wi/K/6	Meetkunde	PTA 1, PTA 2, PTA 3, PTA 5, PTA 6, PTA 7, PTA 8 & OLW, GWA.
Wi/K/7	Informatieverwerking, statistiek	PTA 2, PTA 5, PTA 6 & OLW, GWA.
Wi/K/8	Geïntegreerde wiskundige activiteit	Project GWA
Wi/V/1	Aanvullende eisen	PTA 1 t/m PTA 8
Wi/V/2	Verrijkingsopdrachten	PTA 1 t/m PTA 8 (en d.m.v. verrijkingsopdrachten in de les)
Wi/V/3	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	Sectorwerkstuk, profielwerkstuk
Wi/V/4	Vaardigheden in samenhang	PTA 1 t/m PTA 8

<https://www.examenblad.nl/examenstof/wiskunde-vmbo-2/2020/f=/wiskunde.pdf>

PROFIELVAKKEN GL

Economie en Ondernemen GL

Leerjaar 4

Algemene informatie

Het profiel Economie en Ondernemen is opgedeeld in 2 profielmodules. In leerjaar 4 worden 2 profielmodules behandeld en afgesloten.

In elke profielmodule worden de bijbehorende eindtermen behandeld. Ook worden in elke profielmodule onderdelen uit de kern Economie en Ondernemen behandeld en meegenomen in de toetsing. In de praktijktoets cijfer wordt de werkhouding van de leerling meegenomen in de beoordeling.

Profiel Secretarieel

Bij deze module werken we met de boeken "Werken als receptionist" en "Werken op het secretariaat".

Deze profielmodule wordt op de volgende manier getoetst:

2x theorietoets	weging: elke toets 1x	herkansbaar
1x praktijktoets	weging: elke toets 2x	herkansbaar

Profielvak: Economie en ondernemen	GL
Module: Secretarieel	
Taak: secretariële werkzaamheden uitvoeren, backoffice werkzaamheden uitvoeren, frontoffice werkzaamheden uitvoeren.	
P/EO/2.1	
Deeltaak: backoffice werkzaamheden uitvoeren. De kandidaat kan:	
1. het agendabeheer voeren	x
2. bijeenkomsten organiseren	x
3. communicatie verzorgen	x
4. post verzorgen	x
5. secretariële ondersteuning verrichten	x
6. data beheren	x
P/EO/2.2	
Deeltaak: frontoffice werkzaamheden uitvoeren. De kandidaat kan:	
1. communicatie verzorgen	x
2. klachten afhandelen	x
3. klanten ontvangen	x
4. bezoekers ontvangen	x
5. het bedrijf presenteren	x
6. ontwikkelingen in de secretariële ondersteuning herkennen	x
7. ontwikkelingen in de secretariële ondersteuning herkennen en uitleggen	x
Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de voorwaardelijke kennis, vaardigheden en houding.	X

Bij deze module werken we met de boeken: "Werk aan de winkel" en "Werken in de verkoop". De werkhouding van de leerling wordt meegenomen in het praktijkcijfer.

2x theorietoets	weging: elke toets 1x	herkansbaar
1x praktijktoets	weging: elke toets 2x	herkansbaar

75

Groen GL

Leerjaar 3

Algemene informatie

Het profiel Groen is opgedeeld in 2 profielmodules en 2 keuzevakken. In leerjaar 3 worden 2 keuzevakken behandeld en afgesloten. In leerjaar 4 worden de 2 profielmodules behandeld.

In elke profielmodule en keuzevak worden de bijbehorende eindtermen behandeld. Ook wordt in elke profielmodule onderdelen uit de kern Groen behandeld en meegenomen in de toetsing.

Leerjaar 4

Profiel Tussen productie en verkoop

Bij deze module werken we met profielmodule 3 van het Ontwikkelcentrum. De leerlingen krijgen de digitale versie aangeboden.

Deze profielmodule wordt op de volgende manier getoetst:

3x theorietoets volgens module	weging: elke toets 1	herkansbaar
3x praktijkcijfer	weging: 1	niet herkansbaar

PTA cijfer is het gemiddelde van de theorietoets en praktijkcijfer.

Profielvak: Groen	GL
Module 2: tussen productie en verkoop (v2021)	
Taak: - voedingsmiddelen uit de groene sector adequaat en verantwoord hanteren, verwerken, bereiden en bewaren - in de groene sector geproduceerde producten selecteren, verpakken en transport klaar maken - een voorraadbeheersysteem gebruiken, bestelopdrachten in ontvangst nemen en verwerken tot een order en goederen klaarzetten voor verzending	
P/GR/2.1	
Deeltaak: voedingsmiddelen uit de groene sector adequaat en verantwoord hanteren, verwerken, bereiden en bewaren. De kandidaat kan:	
1. grondstoffen bewerken en bereiden tot producten	x
2. de kwaliteit van het proces en het product bewaken	x
3. een product bereiden	x
4. een maaltijd samenstellen	
5. een maaltijd samenstellen en de gemaakte keuze van de samenstelling motiveren	x
6. voor een product een verpakking inclusief opdruk, ontwerpen en maken	x
P/GR/2.2	
Deeltaak: in de groene sector geproduceerde producten selecteren, verpakken en transport klaar maken. De kandidaat kan:	
1. producten selecteren aan de hand van kwaliteitsvoorschriften	
2. op beargumenteerde wijze producten selecteren	x

3. producten volgens voorschrift verpakken voor transport	x
4. passende verkoopkanalen kiezen bij de verkoop vanaf de producent	x
P/GR/2.3	
Deeltaak: een voorraadbeheersysteem gebruiken, bestelopdrachten in ontvangst nemen en verwerken tot een order en goederen klaarzetten voor verzending. De kandidaat kan:	
1. bestelopdrachten en inkomende goederen in ontvangst nemen, bevestigen en verwerken	x
2. een voorraadbeheersysteem gebruiken	x
3. mutaties doorvoeren in een voorraadbeheersysteem	x
4. orders klaarzetten voor verzending	x
Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de voorwaardelijke kennis, vaardigheden en houding.	x

Profiel Vergroening stedelijke omgeving

Bij deze module werken we met profielmodule 3 van het Ontwikkelcentrum. De leerlingen krijgen de digitale versie aangeboden.

Deze profielmodule wordt op de volgende manier getoetst:

3x theorietoets volgens module	weging: elke toets 1	herkansbaar
3x praktijkcijfer	weging: 1	niet herkansbaar

PTA cijfer is het gemiddelde van de theorietoets en praktijkcijfer.

Profielvak: Groen	GL
Module 3: vergroening stedelijke omgeving (v2021)	
Taak: - een ontwerp maken voor de inrichting van een groene ruimte met planten en dieren - een ontwerp voor een groene ruimte met planten en dieren realiseren o een groene ruimte onderhouden en beheren - anderen informeren over het belang van planten en dieren en over de herkomst van natuurlijke producten	
P/GR/3.1	
Deeltaak: een ontwerp maken voor de inrichting van een groene ruimte met planten en dieren.	
De kandidaat kan:	
1. een ontwerptekening maken voor een groen object en een groene ruimte	x
2. een ontwerptekening lezen en gebruiken	x
3. innovatieve ontwikkelingen toepassen in een ontwerp van een groene ruimte	x
4. aan de hand van eisen voor een bepaalde diersoort een huisvesting en kooiverrijking ontwerpen	
5. een huisvesting voor dieren en een kooiverrijking ontwerpen en de gemaakte keuzen toelichten	x
P/GR/3.2	
Deeltaak: een ontwerp voor een groene ruimte met planten en dieren realiseren.	
De kandidaat kan:	
1. aan de hand van een tekening een ruimte inrichten	x
2. met behulp van instrumenten en apparaten, schattingen en metingen uitvoeren om een ontwerp te realiseren	x
3. op basis van een beplantingsplan een ruimte beplanten	x
4. op basis van instructies een huisvesting en kooiverrijking voor dieren realiseren	
5. een huisvesting en een kooiverrijking voor dieren realiseren	x
P/GR/3.3	
Deeltaak: een groene ruimte onderhouden en beheren.	
De kandidaat kan:	
1. groene onderhoudswerkzaamheden uitvoeren	
2. groene onderhoudswerkzaamheden inventariseren en uitvoeren	
3. een onderhoudsplan opstellen en uitvoeren	x
4. dieren huisvesten, voeren en verzorgen en daarbij rekening houden met het welzijn van dieren	x
5. groei en productievoorwaarden voor landbouwgewassen toepassen	x
6. door middel van onderzoek aantonen of water veilig is voor gebruik door planten en dieren	x

P/GR/3.4	
Deeltaak: anderen informeren over het belang van planten en dieren en over de herkomst van natuurlijke producten.	
De kandidaat kan:	
1. op eigentijdse wijze informatie geven over de functie en het belang van planten en dieren	x
2. informatie geven over de herkomst van natuurlijke producten, met name voeding	x
3. informatie geven over innovatieve ontwikkelingen in een stedelijke omgeving	x
4. assisteren bij de organisatie van een educatieve activiteit over planten, dieren en de herkomst van natuurlijke producten	
5. een educatieve activiteit organiseren en realiseren over planten, dieren en de herkomst van natuurlijke producten	x
Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de voorwaardelijke kennis, vaardigheden en houding.	x

Zorg en Welzijn GL

Leerjaar 3 en 4

Algemene informatie

Het profiel Zorg en Welzijn is opgedeeld in 2 profielmodules en 2 keuzevakken. In leerjaar 3 worden 2 keuzevakken behandeld en afgesloten. In leerjaar 4 worden de 2 profielmodules behandeld.

In elke profielmodule en keuzevak worden de bijbehorende eindtermen behandeld. Ook wordt in elke profielmodule onderdelen uit de kern Zorg en Welzijn behandeld en meegenomen in de toetsing.

Profielmodule Mens en Activiteit

Leerjaar 4

Bij deze module werken we met de boekjes Werken in de kinderopvang en Werken in een leefstijlcentrum.

Deze profielmodule wordt op de volgende manier getoetst:

2x theorietoets	weging: elke toets 1x	herkansbaar
Praktijkopdrachten	weging: 2x	herkansbaar

Profielvak: Zorg en welzijn	GL
Module 3: Mens en activiteit	
P/ZW3.1	
Deeltaak: een eenvoudige activiteit voor een individu en groep voorbereiden. De kandidaat kan:	
1. wensen en behoeften achterhalen	x
2. activiteiten kiezen die passen bij het doel en de doelgroep	x
3. informatie zoeken en geven over (re)creatieve activiteiten	x
4. een draaiboek aanpassen voor een activiteit	
5. een draaiboek maken voor een activiteit	x
P/ZW/3.2	
Deeltaak: een eenvoudige activiteit met een individu en groep uitvoeren. De kandidaat kan:	
1. de deelnemers gastvrij ontvangen, op hun gemak stellen en wegwijs maken	x
2. motiveren tot deelname aan een activiteit	x
3. stimuleren tot zelf doen of meedoen	x
4. op gestructureerde en consequente wijze iets voordoen en uitleggen	x
5. aanwijzingen geven	x
P/ZW/3.3	
Deeltaak: een eenvoudige activiteit met een individu en groep afsluiten. De kandidaat kan:	
1. een activiteit afronden	x
2. materialen en hulpmiddelen laten opruimen	x
3. een activiteit met deelnemers en medewerkers evalueren	x
Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de onderliggende voorwaardelijke kennis en vaardigheden	x

Leerjaar 4

Deze profielmodule wordt op de volgende manier getoetst:

praktijkopdrachten	weging: 2x	herkansbaar
--------------------	------------	-------------

81

P/ZW/4.5	
Deeltaak: toepassingen van ICT en technologie in de hulpverlening benoemen, adviseren en gebruiken. De kandidaat kan:	
1. systemen van ICT en technologie volgens instructie gebruiken	x
2. de functies van ICT en (zorg)technologie benoemen en adviseren over de inzet van deze systemen	x
Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de onderliggende voorwaardelijke kennis en vaardigheden.	x

KEUZEVAKKEN GL

Evenementen

Leerjaar 3

Algemene informatie:

Bij dit keuzevak ga je samen met je groep een evenement organiseren. Je gaat het evenement ook echt uitvoeren met de groep. Je maakt een passende organisatie waaronder de planning, draaiboek, begroting en vergelijkt deze uiteindelijk met de realisatie. Je betreft de belanghebbende van de school bij de uitvoering van het evenement. De werkhouding van de leerling wordt meegenomen in het praktijkcijfer.

Het keuzevak wordt op de volgende manier getoetst:

1 theorietoets over alle theorie	weging: 1x	herkansbaar
1 praktijktoets	weging: 2x	niet herkansbaar

Profielvak: Economie en Ondernemen	
Keuzevak 4: Evenementen	GL
<i>Dit keuzevak is een verdieping van de profielmodule Recreatie.</i>	
Taak: mede organiseren van en assisteren bij een evenement	
K/HBR/4.1	
Deeltaak mede organiseren van een evnement.	
De kandidaat kan:	
1. een planning voor een kleinschalig evenement maken	x
2. een draaiboek voor een evenement maken	x
3. een eenvoudige begroting voor een evenement maken	x
4. assisteren bij het maken van afspraken binnen gestelde kaders met medeorganisatoren, betrokken instellingen, instanties, derden en dergelijke, noodzakelijk om een kleinschalig evenement te organiseren	x
5. het verloop en de uitwerking van een evenement presenteren, evalueren en beknopt verslaan	x
K/HBR/4.2	
Deeltaak assisteren bij een evenement.	
De kandidaat kan:	
1. assisteren bij de opbouw van een kleinschalig evenement	x
2. een bijdrage leveren aan activiteiten tijdens het evenement	x
3. assisteren bij de afbouw van een evenement	x
4. tijdens een evenement eigentijdse communicatiehulpmiddelen adequaat inzetten	x
5. het verloop en de uitwerking van een evenement presenteren, evalueren en beknopt verslaan	x
Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de voorwaardelijke kennis, vaardigheden en houding.	x

Presentatie en styling

Leerjaar 3

Algemene informatie

Onderscheidend en opvallend zijn in je presentatie is vanwege de grote concurrentie ontzettend belangrijk. Van een bedrijfslogo tot iets groot en vaak duur zoals een etalage, reclamecampagne kun je ontwerpen. Het hoort uiteindelijk allemaal tot de mogelijkheden. In dit keuzevak maak je kennis met de vaardigheden die je nodig heb om artikelpresentaties, etalage, folders, e.d. te ontwerpen en te vervaardigen. De werkhouding van de leerling wordt meegenomen in het praktijkcijfer.

De eindtermen die worden behandeld staan in onderstaand overzicht aangegeven per onderdeel.

Dit keuzevak wordt op de volgende manier getoetst:

1x theorietoets	weging: elke toets 1x	herkansbaar
2x praktijkopdracht	weging: elke toets 2x	herkansbaar

Profielvak: Economie en ondernemen	GL
Keuzevak: Presentatie en styling	
Taak: presentatie- en stylingtechnieken uitvoeren	
K/EO/7.1	
Deeltaak: presentatie- en stylingtechnieken uitvoeren.	
De kandidaat kan:	
1. artikelpresentaties maken aan de hand van thema en compositie	x
2. etaleren, visual merchandising aan de hand van thema en compositie	x
3. (etalage)poppen aankleden, draperen	x
4. decoratief inpakken	x
5. een logo ontwerpen	x
6. een folder ontwerpen, advertentie ontwerpen	x
7. een (doorlopende) presentatie ontwikkelen, bijvoorbeeld narrow casting	x
8. een commercial maken	x
9. een website bouwen	x
Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de voorwaardelijke kennis, vaardigheden en houding.	x

Bloemwerk

Leerjaar 3

Algemene Informatie

De eindtermen die worden behandeld staan in onderstaand overzicht aangegeven per keuzevak.

Bij dit keuzevak werken we met de methode Bloemwerk profiel Groen van het Ontwikkelcentrum. De leerlingen krijgen de digitale versie aangeboden.

Dit keuzevak wordt op de volgende manier getoetst:

1 eindopdracht en 1 toets

weging: ieder 1x

herkansbaar

Profielvak: Groen	GL
Keuzevak 4: Bloemwerk	
Taak: - o bloemwerk maken - o winkelproducten inpakken - o symboliek gebruiken in een bloemarrangement - o in opdracht een bloemstuk maken	
K/GR/4.1	
Deeltaak : bloemwerk maken. De kandidaat kan:	
1. levend materiaal verzorgen bij binnenkomst	x
2. een handgebonden boeket korenschoof maken	x
3. een draadgebonden bloemwerk maken	x
4. de meest voorkomende snijbloemen herkennen en benoemen	x
K/GR/4.2	
Deeltaak : winkelproducten inpakken. De kandidaat kan:	
1. verschillende winkelproducten op diverse wijzen inpakken en het juiste verpakkingsmateriaal kiezen	x
2. op basis van instructies een kaartje schrijven en toevoegen	x
K/GR/4.3	
Deeltaak: symboliek gebruiken in een bloemarrangement. De kandidaat kan:	
1. een bloemarrangement maken en symboliek gebruiken	x
K/GR/4.4	
Deeltaak: in opdracht een bloemstuk maken. De kandidaat kan:	
1. een klantgesprek voeren over een opdracht voor een bloemstuk	x
2. prijsberekeningen maken	x
3. aan de hand van de opdracht een bloemstuk maken	x
4. het resultaat aan de klant tonen	x
5. controleren of de opdracht naar wens is uitgevoerd	x
6. het bloemstuk inpakken	x
7. de werkplek schoonmaken	x
Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de voorwaardelijke kennis, vaardigheden en houding	x

Tuinontwerp en -aanleg

Leerjaar 3

Algemene informatie

Het keuzevak Groen bestaat uit 4 keuzevakken. In leerjaar 3 worden 2 keuzevakken behandeld en een gedeelte van het derde keuzevak. Het andere gedeelte wordt behandeld en afgesloten in leerjaar 4.

De eindtermen die worden behandeld staan in onderstaand overzicht aangegeven per keuzevak.

Bij dit keuzevak werken we met de methode Tuinontwerp en -aanleg profiel Groen van het Ontwikkelcentrum. De leerlingen krijgen de digitale versie aangeboden.

Dit keuzevak wordt op de volgende manier getoetst:

1 eindopdracht en 1 toets

weging: ieder 1x

herkansbaar

Profielvak: Groen	GL
Keuzevak 2: Tuinontwerp en -aanleg	
Taak: o oriëntatie op ontwerpen en aanleggen van tuinen o tuinen ontwerpen en aanleggen o werkzaamheden opleveren	
K/GR/2.1	
Deeltaak: oriëntatie op ontwerpen en aanleggen van tuinen. De kandidaat kan:	
1. diverse tuinstijlen herkennen en benoemen	x
2. tuintrends herkennen	x
3. een opdracht aannemen	x
4. een eenvoudig ontwerp maken	x
5. planrubrieken en aanlegmaterialen toepassen in een ontwerp	x
6. een begroting opstellen voor het ontwerp	x
K/GR/2.2	
Deeltaak: tuinen ontwerpen en aanleggen. De kandidaat kan:	
1. het ontwerp omzetten in een werktekening met behulp van een digitaal tekenprogramma	x
2. een werktekening lezen	x
3. een beplantingsplan maken	x
4. gereedschappen en materialen voor de aanleg gebruiken en onderhouden	x
5. de meest voorkomende grondsoorten herkennen en bewerken	x
6. aan de hand van een tekening (een deel van) het ontwerp aanleggen	x
7. de werkzaamheden op een milieubewuste wijze uitvoeren	x
K/GR/2.3	
Deeltaak: werkzaamheden opleveren. De kandidaat kan:	
1. het resultaat van zijn werkzaamheden opleveren	x
2. de werkzaamheden en de werkwijze evalueren met de opdrachtgever	x
3. herstelwerkzaamheden uitvoeren in kader van de gegeven opdracht	x
4. een bijbehorend onderhoudsadvies opstellen	x
Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de voorwaardelijke kennis, vaardigheden en houding	x

De bijzondere keuken (Wereldkeuken)

Leerjaar 3

Algemene informatie:

Bij dit keuzevak leer je hoe je verschillende gerechten uit verschillende landen gaat maken. Je leert over de Italiaanse, Spaanse, Mexicaanse en Aziatische keuken. Welke grondstoffen worden er gebruikt, verschillende bereidingswijzen geoefend en hoe presenteer je je gerechten op een mooie manier.

Het keuzevak wordt op de volgende manier getoetst:

1 theorietoets over alle theorie weging: 1x herkans baar

1 praktijktoets weging: 2x herkans baar

K/HBR/6 de bijzondere keuken	GL
Taak: een bijdrage leveren aan het beheren van horecaproducten voor en maaltijden uit bijzondere keukens bereiden	
K/HBR/6.1	
Deeltaak: een bijdrage leveren aan het beheren van horecaproducten voor de bijzondere keuken. De kandidaat kan:	
1. het economisch belang van horecaproducten voor de bijzondere keuken binnen de horeca, bakkerij en recreatie herkennen en benoemen	x
2. trends en ontwikkelingen in de horeca ten aanzien van de bijzondere keuken volgen en toepassen	x
3. assortiment beheren, rekening houdend met seizoenen, feestdagen en aanbod en prijsstelling van de producten, tussenproducten en grondstoffen	x
4. (specifieke) grondstoffen, ingrediënten, tussenproducten voor horecaproducten voor de bijzondere keuken beheren en criteria voor het beoordelen van de kwaliteit toepassen en kenmerken en eigenschappen herkennen	
5. (specifieke) grondstoffen, ingrediënten, tussenproducten voor horecaproducten voor de bijzondere keuken beheren en criteria voor het beoordelen van de kwaliteit toepassen en kenmerken en eigenschappen herkennen en benoemen	x
K/HBR/6.2	
Deeltaak: maaltijden uit bijzondere keukens bereiden, zoals: o de Aziatische keuken o de Mexicaanse keuken o de Italiaanse keuken de Spaanse keuken De kandidaat kan:	
1. productspecifieke technieken toepassen bij het bereiden van bijvoorbeeld rijstgerechten (zoals wokken, nasi, paella), sushi's, (zoals ito zukeri, hira giri) pasta (zoals 'al dente', lasagne) en pizza's (zoals doorslaan van deeg, wraps)	x
2. de benodigde apparatuur, gereedschap, en machines duurzaam gebruiken volgens voorgeschreven procedures	x
Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de voorwaardelijke kennis, vaardigheden en houding.	x

Reglementen

Quadraam reglement

Zie website www.hetwesteraam.nl kijk in het snelmenu bij : *leerlingen* → *examen* → *examendocumenten* (in de link bij "hier")

Westeraam reglement

1. Aanvulling op het Quadraam examenreglement

De kandidaten ontvangen het examenreglement en het reglement voor het Programma van Toetsing en Afsluiting aan het begin van het schoolexamentraject in klas 3.

De eindcijfers en/of beoordelingen dienen uiterlijk één week voor het begin van het centraal examen definitief te zijn vastgesteld. De kandidaat tekent voor akkoord op de definitieve cijferlijst en levert deze in bij de examensecretaris. Indien dit door het in gebreke blijven van de kandidaat niet mogelijk is, wordt de kandidaat uitgesloten van het centraal examen.

De directeur VMBO stelt vast waar de examenzitting zal plaatsvinden.

2. Doorstroomkwalificatie (overgang van leerjaar 3 naar leerjaar 4)

Het uitgangspunt is dat de leerling een doorlopend traject van onderwijs volgt en dat bij bevordering naar leerjaar 4 een goede kans bestaat op het behalen van een diploma in het betreffende profiel en op het betreffende niveau. Dit besluit wordt door de bevorderingsvergadering genomen. Leidend hierbij zijn de overgangsnormen. Het gemiddelde rapportcijfer wordt opgebouwd uit alle cijfers die in leerjaar drie conform de afspraken in het PTA zijn behaald.

Bij de overgangsnormering gaan we uit van cijfers tot één cijfer achter de komma.

De overgangsnormen zijn:

Bevorderd:

- Gemiddelde SE-cijfer 6,0 of hoger en maximaal één SE-cijfer tussen de 4,50 en 5,50 en
- Afgesloten keuzevakken zijn beide voldoende en
- Aan de eisen van LOB is voldaan.
- Aan de algemene voorwaarden is voldaan (zie hieronder)

Bespreken:

- Het gemiddeld SE-cijfer is 6,0 of hoger met één cijfer tussen 4,0 en 4,50, of
- Het gemiddelde SE-cijfer ligt tussen 5,5 en 6,0, of
- Een afgesloten keuzevak is onvoldoende (tussen 4,0 en 5,5), of
- Het afgeronde eindcijfer Maatschappijleer-1 is een 5 of
- Aan de eisen van LOB is niet voldaan.
- Er is niet aan de algemene voorwaarden voldaan (zie hieronder)

Doubleren

- Twee of meer SE-cijfers lager dan 5,0, of
- Een SE-cijfer lager dan 4,0, (zeker in geval van een Keuzevak), of
- Gemiddelde SE cijfer lager dan 5,5, of
- Het eindcijfer maatschappijleer-1 is een 4 of lager.

Algemene voorwaarden:

CKV en LO moeten volledig en voldoende zijn afgesloten conform de voorwaarden uit het PTA. Voor CKV krijgen leerlingen van de betreffende docent een reglement met daarin onder andere eisen die aan verslagen gesteld worden, wat er gebeurt als een leerling een opdracht niet inlevert of te laat is enzovoorts.

Bij bespreken, of in bijzondere gevallen, geeft de lerarenvergadering advies, de afdelingsleider doet de definitieve uitspraak.

Indien de kandidaat niet toelaatbaar is in leerjaar 4 in het betreffende profiel en het niveau zijn er de volgende mogelijkheden:

- De leerling start opnieuw in leerjaar 3 in hetzelfde profiel en op hetzelfde niveau.
- De leerling start opnieuw in leerjaar 3 in hetzelfde profiel en op een ander niveau.
- De leerling start opnieuw in leerjaar 3 in een ander profiel en op hetzelfde niveau.
- De leerling start opnieuw in leerjaar 3 in een ander profiel en ander niveau.
- De leerling start in leerjaar 4 op een lager niveau.
- Er wordt een verdiepingsopdracht aangeboden die aan bepaalde eisen moet voldoen. Indien dit afgerond is vóór de start van het nieuwe schooljaar en het resultaat minimaal voldoende is, wordt de leerling toegelaten in het vierde leerjaar.
- Kandidaat volgt de Zomerschool (indien beschikbaar) en wordt bij voldoende afsluiting bevorderd.

3. Absentie

Afwezigheid tijdens een tentamen of ander toets-moment moet vóór aanvang telefonisch door de ouders worden gemeld aan de school.

De absentie dient op de dag van terugkomst op school schriftelijk te worden bevestigd door de ouder of verzorger, met de oranje kaart. De kandidaat levert de schriftelijke absentiebevestiging in bij bureau leerling-zaken. Met de docent, waar werk gemist is, wordt vervolgens een afspraak gemaakt om binnen twee weken het gemiste werk in te halen. De gemaakte afspraak wordt in het dossier van de leerling opgeslagen.

Wanneer de kandidaat de afspraak niet nakomt en of niet maakt, wordt er melding gemaakt bij de examencommissie. Deze beslist volgens de geldende regelgeving of de kandidaat het werk alsnog mag maken of dat er een andere maatregel genomen moet worden. In alle gevallen van absentie van de kandidaat is het uiteindelijk ter beoordeling van de directeur of de kandidaat de toets mag maken.

Bij schriftelijke toetsen kan de kandidaat tot uiterlijk 30 minuten na aanvang van de toets in het lokaal worden toegelaten. Daarna wordt de toegang geweigerd en wordt dit gezien als afwezigheid. De kandidaat krijgt geen toets-tijd verlenging als hij te laat komt. Voor niet schriftelijke toetsen moet een nieuwe afspraak worden gemaakt.

4. Inhalen en herkansing

Kandidaten hebben recht op een inhaal en/of herkansingsmomenten. Per tentamenweek heeft een kandidaat de mogelijkheid één tentamen te herkansen. In de regel zal dit bij een AVO vak zijn dat is opgenomen in het SE. Bij herkansen geldt de regel dat het hoogste cijfer blijft staan.

Daarnaast heeft de kandidaat per tentamenweek de mogelijkheid alle gemiste tentamens in te halen.

Inhalen:

Indien een kandidaat recht heeft op het inhalen van een tentamen (kandidaat moet conform de regels zijn afgemeld), maakt deze een inhaalafpraak met zijn docent. Deze inhaalafpraak wordt op het afsprakenformulier vastgelegd. Dit afsprakenformulier wordt door de docent aan de mentor doorgegeven, uiterlijk 10 werkdagen na afnamen van het tentamen.

Herkansen:

De herkansingsregel geldt voor alle tentamens die in het PTA als herkansbaar zijn aangegeven.

De leerling vult voor herkansing van een tentamen samen met de mentor een herkansingsverzoek in. De mentor voegt het verzoek toe aan het dossier van de betreffende leerling en verwerkt de aanvraag.

Inhalen en herkansen vindt plaats op een centraal gepland moment. In de regel zal dat aan het einde van de derde schoolweek na afname van de tentamens zijn. De inhaal en herkansingsmomenten zijn zichtbaar op de website van school.

In leerjaar 4 dient de opdracht minimaal twee weken vóór ondertekening van de cijferlijst bij de betreffende vakdocent ingeleverd zijn. Indien de kandidaat hier niet aan voldoet, wordt hij / zij uitgesloten voor het examen.

Herkansen CE en CSPE

Alle gemengde leerweg kandidaten hebben het recht op één herkansing van het centrale examen (één algemeen vak of het cspe of onderdelen daarvan).

5. Uitslag

Wanneer ben ik geslaagd voor het vmbo-examen?

Je bent geslaagd voor het vmbo als je gemiddeld een voldoende haalt voor de centrale examens.

Geslaagd voor het vmbo-examen

Je slaagt voor het vmbo als het gemiddelde cijfer voor de vakken van het centrale examen ten minste een voldoende is. Dat is onafgerond een 5,5. Daarnaast geldt 1 van de volgende voorwaarden. Je slaagt als:

- ◆ alle eindcijfers een 6 of meer zijn;
- ◆ 1 eindcijfer een 5 is en alle andere eindcijfers een 6 of meer;
- ◆ 1 eindcijfer een 4 is en de overige eindcijfers een 6 of hoger waarvan ten minste 1 cijfer 7 of hoger;
- ◆ voor 2 vakken een eindcijfer 5 en de overige eindcijfers een 6 of hoger waarvan ten minste 1 cijfer 7 of hoger.

Deze eisen gelden ook als je vanuit het voortgezet onderwijs voor één of meer vakken naar het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) gaat.

PLUS → Beroepsgerichte keuzevakken (2) : Voor elk beroepsgericht keuzevak moet ten minste een afgeronde 4 behaald worden. Er mag geen 3 staan. De cijfers voor de beroepsgerichte keuzevakken (2x 25%) samen vormen met het cijfer van SE profielvak (50%) en het cijfer van de CSPE (50%) het combinatiecijfer beroepsgericht dat meetelt in de slaag-zakregeling.

Berekening gemiddeld cijfer centraal examen

Bij de berekening van het gemiddelde cijfer van het centraal examen ga je uit van het onafgeronde cijfer. Dat moet ten minste een 5,5 zijn. Daarna gelden de overige voorwaarden. Heb je gemiddeld een 5,4? Dan ben je gezakt.

Voldoende bepaalde vakken nodig

Om te slagen voor het vmbo-examen moet je voor Nederlands minimaal een 5 halen.

Ook moet je minimaal een voldoende hebben gehaald voor de vakken:

- ◆ lichamelijke opvoeding;
- ◆ het kunstvak uit het gemeenschappelijke deel;
- ◆ het profielwerkstuk in de gemengde leerweg.

Extra : Daarnaast moeten vmbo-leerlingen de rekentoets afleggen uit elk van de drie leerwegen die een economisch of het zorg- en welzijn profiel volgen en geen examen afleggen in wiskunde. Hoewel het eindcijfer voor dit schoolexamen niet meetelt in de slaag-/zakregeling wordt het cijfer wel opgenomen op een bijlage bij de cijferlijst van het diploma. Zie hiervoor [artikel 61 van het Eindexamenbesluit VO](#) en [de toelichting bij de regeling](#) (staatsblad 253) waarmee e.e.a. is ingevoerd

Vaststelling eindcijfer vmbo-examen

Het eindcijfer voor elk vak van het eindexamen is een afgerond cijfer van 1 tot en met 10. Dit is het gemiddelde van je cijfer voor het schoolexamen en het centraal examen. Is het 1e cijfer (van het eindcijfer) achter de komma een 4 of lager? Dan wordt het eindcijfer naar beneden afgerond. Is dat cijfer een 5 of hoger? Dan wordt het eindcijfer naar boven afgerond.

Heeft een vak alleen een schoolexamen en geen centraal examen? Dan is het cijfer voor het schoolexamen meteen het eindcijfer. De directeur van de school stelt per vak het eindcijfer vast.

De examencommissie stelt de uitslag vast.

De uitslag van het examen wordt aan alle kandidaten bekend gemaakt op een door de examencommissie nader te bepalen datum, tijd en plaats.

Vóór dit tijdstip wordt er geen enkele mededeling gedaan over de uitslag.

Afgewezen kandidaten worden gebeld en verzocht naar school te komen voor het bespreken van een eventueel te maken herexamen.

Definitief afgewezen kandidaten worden uitgenodigd voor het bespreken van een vervolgtraject.

De examencommissie reikt op grond van de definitieve uitslag aan alle kandidaten een cijferlijst uit waarop, voor zover van toepassing, zijn vermeld:

1. De cijfers van het schoolexamen en het centraal examen.
2. De eindcijfers van de vakken.
3. De beoordeling van het profielwerkstuk.
4. De beoordeling van CKV en LO.
5. Welke leerweg en profiel is geëxamineerd.
6. De cijfers van de beroepsgerichte keuzevakken
7. De uitslag van het examen.

De directeur reikt op grond van de definitieve uitslag aan elk van de geslaagde kandidaten een diploma uit met daarbij een cijferlijst met daarop de bovenstaande gegevens.

6. Klachtenprocedure

Mocht er een klacht zijn rondom schoolexamen en eindexamen dan dient u schriftelijk of per mail de klacht te sturen aan de examencommissie van Het Westeraam. Deze zal de klacht zo snel mogelijk in behandeling nemen. Tegen de beslissing van de examencommissie kan in beroep worden gegaan. De procedure met betrekking tot meldingen bij de examencommissie wordt in een persoonlijk gesprek uitgelegd.

Mocht u na het bezwaar nog steeds een klacht hebben dan kunt u bezwaar maken volgens artikel 30 van het Quadraam reglement. Dit reglement kunt u vinden op www.hetwesteraam.nl

Klachten kunnen worden gestuurd aan:

Dhr. G. van Zutphen
examensecretaris
Postbus 187
6660 AD Elst
g.vanzutphen@hetwesteraam.nl